

در گفت و گو با رییس نمایشگاه کتاب صورت گرفت

مروری بر آنچه در نمایشگاه ۲۳ گذشت

و به تبع آن، ایجاد سازه های موقت در پارکینگ مصلا برای جبران این فضای از دست رفته، شایعه جمع آوری برخی از کتاب ها، مروری بر برپایی نمایشگاه ۲۳ و ... پرسش هایی بودند که با دکتر محسن پرویز، معاون امور فرهنگی ارشاد و رئیس نمایشگاه ۲۳ مطرح کردیم.

بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران امروز در حالی به کار خود پایان می دهد که چون هر رویداد دیگری حرف و حدیث ها و حاشیه هایی را نیز به دنبال داشت. بحث بر سر مکان برگزاری نمایشگاه کتاب، به ویژه آن که امسال رواق های شرقی مصلا دیگر در اختیار نمایشگاه کتاب نبود

شنبه ۲۵ اردیبهشت ۱۳۸۹
اجمادی الفانی ۱۵.۱۴۳۱ می ۲۰۱۰
شماره ۲۳۱، پیاپی ۸۸۲
صفحه ۲۰، تومان

ISSN: 1029-3345

صاحب امتیاز: خانه کتاب
سر دبیر: علی آقاغفار
نشانی: خیابان انقلاب اسلامی
خیابان برادران مظفر جنوبی، کوچه
خواججه نصیر، پلاک ۲، طبقه چهارم
تلفن: ۶۶۹۶۶۱۵۱-۴
سازمان آگهی ها: ۲۲۵۵۲۴۶
چاپ: شرکت افست

www.ketabehafteh.ir

از نثرهای یومیه
تا قصه
کودک و نوجوان

۲۲

سید یاسر موحدفر:
میراث فردوسی
جهانی است

۱۵

یادنامه ای
برای مردم میدان
علم و عمل

۱۴

۲
مقام معظم رهبری:
جامعه باید با کتاب
انس بگیرد

۵
تأسیس تشکیلات
دائمی برای
نمایشگاه کتاب
ضروری است

۱۰
گزارشی از
نشست های برگزیده
سرای اهل قلم در
نمایشگاه کتاب

۲۱
وقتی
گرم شدن زمین
سوزه خنده می شود

مدیر کمیته ناشران داخلی نمایشگاه ۲۳:

استقبال بازدید کنندگان کم نظیر بود

سالاری گفت: «در زمینه عرضه کتاب های شیطان پرستی با موارد انگشت شماری مواجه بودیم و به حمدالله اکثر ناشران همکاری کردند و آن دسته از اتفاقاتی که در سالن ناشران داخلی رخ داد از جانب ناشران نبود بلکه از پخش کنندگان کتاب ناشی می شد.

وی با اشاره به برخی از این تخلفات اظهار داشت: «ناشری داشتیم که مجوز معجول داشت و ما صاحب اصلی مجوز را پیدا کردیم و مردم متخلف را اخراج کردیم. همچنین ناشری داشتیم که حتی یک عنوان کتاب از خودش نداشت و کاملاً پخش بود که غرفه را با کتاب های دیگران پر کرده بود. بنابراین چنین غرفه هایی را بستیم. علاوه بر اینها برخی غرفه ها هم برخلاف تعهدشان ۱۰ درصد تخفیف را نمی دادند که با آنها هم برخورد شد.

مدیر کمیته ناشران داخلی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب در پاسخ به این سوال که از نظر شما مهم ترین ویژگی این دوره نمایشگاه چه بود؟ گفت: «شاید مهم ترین ویژگی نمایشگاه امسال مصادف شدن با ایام فاطمیه بود که حال و هوای نمایشگاه را تغییر داد و فضایی معنوی ایجاد کرد. ما در نمایشگاه غرفه ای ویژه برای بزرگداشت این بانو داشتیم و همچنین غرفه دیگری، همه کتاب هایی را که در مورد ایشان چاپ شده اند با تخفیف ۵۰ درصدی عرضه کرد.

محمود سالاری مدیر کمیته ناشران داخلی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در گفت و گو با کتاب هفته از همکاری بیشتر ناشران و استقبال کم نظیر بازدید کنندگان در بیست و سومین دوره از نمایشگاه کتاب خبر داد و گفت: «به نظر می رسد امسال بازدید کنندگان تعصب و ارادت ویژه ای به این نمایشگاه داشتند که سبب شد با مشکلات کمتری نسبت به سال های گذشته روبه رو شویم.

سالاری درباره برخی مشکلات بخش ناشران داخلی اظهار داشت: «در این دوره شکایاتی داشتیم که برخی ناشران می گفتند کتاب های ما را ناشر دیگری می فروشد، در این گونه موارد پس از چند بار تذکر به ناشر، در صورت تکرار تخلف، کتاب را توقیف می کردیم.»

مدیر کمیته ناشران داخلی همچنین درباره برخورد با کتاب هایی که خرافه پرستی و شیطان پرستی را رواج می دادند، تصریح کرد: «ما از قبل برگزاری نمایشگاه تصمیم گرفتیم که تمام کتاب های فال بینی، طالع بینی و عرفان های وارداتی را که بدون مجوز چاپ شده اند جمع کنیم، به همین دلیل به ناشران تذکر دادیم که این قبیل کتاب ها را به نمایشگاه نیاورند و اگر آنها را در نمایشگاه عرضه کنند دوستان ما جمع آوری و موضوع را صورتجلسه می کنند.

سرآغاز

سلام به نمایشگاه ۲۴

علاقه مندان به کتاب و کتابخوانی، سخت در تکاپو هستند تا از آخرین دقیق برگزاری بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران بهره مند شوند و آثار دلخواهشان را تهیه کنند. دم دمای غروب شنبه (۲۵ اردیبهشت) آرام آرام از ازدحام جمعیت حاضر در مصلا امام خمینی (ره) کم می شود و ناشران خسته، اما امیدوار به حضوری موفق در نمایشگاه، به جمع کردن و سایلشان می اندیشند. انگار همگی قصد دارند با این نمایشگاه خداحافظی کنند، اما نه!

در این میان، افرادی به افزودن تجربیات گوناگون نمایشگاه بیست و سوم به داشته های قبلی می اندیشند. این ها افرادی اند که هرگز با نمایشگاه خداحافظی نمی کنند. در واقع، وداع آنها با نمایشگاه به نحو دلپذیری با سلام به نمایشگاه بیست و چهارم پیوند می خورد. سال گذشته نیز تنها یک هفته بعد از پایان بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، مسوولان برگزاری دست به کار شدند تا مقدمات برپایی باشکوه نمایشگاه بیست و سوم را فراهم کنند و حالا یعنی در غروب آخرین روز نمایشگاه بیست و سوم به برنامه ریزی برای برپایی هر چه بهتر دوره بعدی می اندیشند.

باید از فضای فرهنگی کشور به ویژه در حوزه تولید و نشر کتاب مراقبت شود زیرا برخی به دنبال تاریخ سازی جعلی و ترویج ضد ارزش ها از طریق کتاب هستند. کسانی که در این میدان جهاد فرهنگی حضور دارند باید حق جهاد را به جا آورند و آن گونه که شایسته است به ترویج ارزش های دینی و واقعیات انقلاب اسلامی و دفاع مقدس بپردازند. مسایل فرهنگی با دستور و حکم پیش نمی روند بلکه لازمه موفقیت در این عرصه، انگیزه، ایمان و حضور فعال انسان های معتقد به ارزش های دینی و انقلاب اسلامی است. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از مسولان حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی ۱۳۸۹/۲/۲۰

ادامه حمایت های وزارت ارشاد از نمایشگاه های تخصصی کتاب

مسولان انجمن فرهنگی ناشران کودک و نوجوان در بازدید وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از نمایشگاه کتاب تهران از وی خواستند حمایت های وزارت ارشاد از برگزاری نمایشگاه های تخصصی کتاب ادامه یابد.

سید محمد حسینی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی پس از بازدید از غرفه ها، در نشست با مسولان انجمن فرهنگی ناشران کودک و نوجوان که دکتر پرویز، معاون فرهنگی وزیر هم در آنجا حضور داشت، از وی خواست موضوع ادامه حمایت های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از نمایشگاه های تخصصی کتاب، از جمله نمایشگاه تخصصی کتاب کودک با هدف ترویج فرهنگ مطالعه مورد بررسی بیشتر قرار گیرد.

افزایش تراکنش کارت های خرید در نمایشگاه کتاب

مدیر کمیته اجرایی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران از افزایش دوبرابری تراکنش کارت های خرید در این دوره از نمایشگاه کتاب تهران در مقایسه با سال قبل خبر داد.

حسین صفری، مدیر کمیته اجرایی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در گفت و گو با کتاب هفته با اعلام این خبر یادآور شد: «در نمایشگاه امسال سه هزار خط تلفنی برای همه

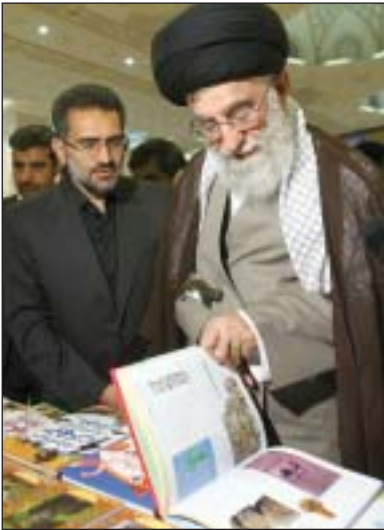

غرفه ها دستگاه کارتخوان نصب شد تا بازدید کنندگان بتوانند با استفاده از کارت به راحتی خریدشان را انجام دهند.»

مدیر کمیته اجرایی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در پاسخ به این سوال که میزان این تراکنش در نمایشگاه سال قبل چقدر بود گفت: «سال گذشته تعداد کل تراکنش در ۱۰ روز برگزاری نمایشگاه ۵۰۰ هزار مورد بود و پیش بینی می شود این رقم امسال تا پایان آخرین روز کاری نمایشگاه به یک میلیون تراکنش برسد که این افزایش دوبرابری تراکنش می تواند نشان دهنده افزایش میزان استقبال مردم از نمایشگاه کتاب امسال باشد.»

صفری یادآور شد: «بازدید کنندگان نمایشگاه امسال، از سه طریق امکان استفاده از دستگاه های کارتخوان را داشتند که یکی از آنها استفاده از بن های اصلی بود که از سوی معاونت فرهنگی توزیع شده بود. شکل دیگر، استفاده از بن کارت هایی بود که با تخفیف ویژه - یعنی تخفیف ۵۰ درصدی - در اختیار دانشجویان قرار گرفت و طبقه دیگر هم استفاده از کارت های اعتباری از هر نوع آن بود.»

مقام معظم رهبری: جامعه باید با کتاب انس بگیرد

حضرت آیت الله خامنه ای، مقام معظم رهبری، صبح روز چهارشنبه ۲۲ اردیبهشت، در هفتمین روز از بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب، از این نمایشگاه بازدید کردند و با ناشران و نویسندگان کتاب درباره آخرین تحولات بازار نشر و تازه های تالیف و ترجمه کتاب به گفتگو پرداختند.

حضرت آیت الله خامنه ای در این بازدید با ابراز رضایت از نمایشگاه کتاب امسال، خاطر نشان کردند: کتابخوانی جزو کارهای اصلی زندگی است و اگر به این باور برسیم هیچ کاری، مانع کتابخوانی نخواهد شد.

مقام معظم رهبری بر افزایش شمارگان کتاب ها و مطالعه کتاب تاکید کردند و افزودند: باید جامعه با کتاب انس بگیرد.

حضرت آیت الله خامنه ای ساعت ۱۰ صبح روز چهارشنبه وارد سالن شبستان بیست و سومین

نمایشگاه بین المللی کتاب شدند و به همراه سید محمد حسینی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، حدود سه ساعت غرفه های کتاب را مورد بازدید قرار دادند و در هر غرفه با سولاتی از وضعیت نشر و آخرین کتابهای منتشر شده مطلع شدند. ایشان همچنین از غرفه انتشارات دانشکده ستاد و فرماندهی ارتش (دافوس آجا) دیدن کردند. مقام معظم رهبری در این دیدار درباره میزان استقبال مخاطبان از آثار مرتبط با دفاع مقدس، سولاتی پرسیدند و بر لزوم تقویت این کتاب ها تاکید کردند.

غرفه دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش (دافوس آجا)، در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، میزبان آثار منتشر شده دانشکده افسری امام علی (ع) و هیات معارف جنگ سپهبد شهید علی صیادشیرازی (انتشارات ایران سبز) است.

مقام معظم رهبری بر افزایش شمارگان کتاب ها و مطالعه کتاب تاکید کردند و افزودند: باید جامعه با کتاب انس بگیرد.

حضرت آیت الله خامنه ای ساعت ۱۰ صبح روز چهارشنبه وارد سالن شبستان بیست و سومین

مسئول بخش بین الملل نمایشگاه کتاب تهران:

استقبال از بخش بین الملل نمایشگاه چشمگیر بود

مسئول بخش بین الملل نمایشگاه کتاب تهران، استقبال مردم را از بخش بین الملل بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، چشمگیر عنوان کرد و حضور آثار جدید خارجی را در نمایشگاه فرصتی مغتنم برای علاقه مندان این حوزه دانست.

محمد رضا صفی، مسئول بخش بین الملل نمایشگاه کتاب تهران در گفت و گو با کتاب هفته در پاسخ به این سوال که برخی بازدید کنندگان از قیمت بالای کتاب های خارجی کله مند بودند و دلیل گرانی کتاب ها چیست؟ گفت: «درست است که قیمت کتاب های خارجی گران است، اما نمایشگاه در عین حال تدایمی هم اندیشیده بود. اولاً به هیچ وجه قیمت کتاب بالاتر از قیمت لیست اصلی ناشر نبود و با این حال ما برای بسیاری از عناوین تا ۵۰ درصد تخفیف داشتیم. در بخش ناشران عرب هم که اصلاً امکان چانه زنی را بین خریدار و ناشر فراهم آوردیم.» وی در ادامه افزود: «علاوه بر این، بخش یارانه ای را داشتیم که در برگیرنده ۳۰ هزار عنوان بود؛ علاوه بر این کتاب چاپ اول در ایران هم بسیار گران و در خارج از کشور هم وضع به همین روال است.»

مسئول بخش بین الملل نمایشگاه کتاب تهران در پاسخ به سوال دیگری مبنی بر این که چرا آثار خارجی تنها یک بار در سال و صرفاً در نمایشگاه کتاب عرضه می شوند؟ اظهار داشت: «این اتفاق یک بار در سال می افتد، به این دلیل که تکرار این حرکت، یعنی صرف انرژی و هزینه های بسیار و در صورتی که این آثار خریداری نشود بسیاری از این کتاب ها دوباره به کشورهای مرجع برمی گردد و از آنجا به سایر کشورهای توزیع می شود.» صفی تاکید کرد: «این نمایشگاه فرصتی مغتنم، به ویژه برای خرید کتاب های چاپ نخست ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ بود، زیرا خیلی از این کتاب ها هنوز در کشورهای دیگر توزیع نشده اند، ولی در نمایشگاه تهران عرضه می شوند. بنابراین این فرصت، تکرار نشدنی است و نظیر این نمایشگاه را در هیچ یک از کشورهای اطرافمان در شرق نداریم.» وی همچنین در پاسخ به این سوال که چرا همچون دیگر کشورهای، فروشگاه های دائمی کتاب های خارجی در ایران برپا نمی شود؟ گفت: «این کار وظیفه وزارت ارشاد نیست، بلکه وظیفه بخش های خصوصی است. ما فقط می توانیم از کسانی که در این راه گام برمی دارند حمایت کنیم، همچنان که این حمایت در نمایشگاه کتاب تهران صورت می گیرد. ضمن این که در طول سال ها هم نمایشگاه های استانی از سوی موسسه نمایشگاه های فرهنگی برگزار می شود که هر سال حدود ۳۰ نمایشگاه را برگزار می کنند.»

با اشاره به برگزاری نمایشگاه کتاب مطرح شد

سخنگوی وزارت امور خارجه: باید از معاونت فرهنگی ارشاد تشکر کرد

سخنگوی وزارت امور خارجه از برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران به عنوان کار بزرگ و تاثیر گذار فکری و فرهنگی یاد کرد و گفت: «باید از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و به ویژه معاونت فرهنگی این وزارتخانه تشکر کرد که این کار بزرگ (برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران) را انجام داده اند.»

رامین مهمان پرست در گفت و گو با خبرنگاری کتاب ایران (ایبنا) اظهار داشت: «برپایی چنین نمایشگاهی، زمینه تحقیق و توسعه علمی و فرهنگی را در بین جوانان گسترش می دهد. با توجه به استقلال کشور و تلاش برای قطع وابستگی فکری، به افرادی نیاز داریم که برای به دست آوردن دانش روز، مستعد باشند.»

سخنگوی وزارت امور خارجه تصریح کرد: «بیش از ۸۰ درصد جوانان ما در مقاطع مختلف مشغول تحصیلند و میزان علاقه آنها به کتاب بسیار بالاست و این میزان علاقه مندی به مطالعه می تواند علامت خوب و امیدوار کننده ای برای پیشرفت در بخش های مختلف علمی کشور باشد، زیرا رشد و پیشرفت کشور در گرو جوانان علاقه مند به علم و تحقیق است.»

وی با اشاره به حضور ناشران بین المللی در نمایشگاه کتاب تهران گفت: «استقبال ناشران ۸۰ کشور دنیا از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، بهترین فرصت برای برقراری ارتباط با ناشران بین المللی به حساب می آید. علاقه مندان به سیاست خارجی نیز می توانند از این فرصت به دست آمده و از منابع اطلاعاتی ای که در دسترس قرار گرفته، استفاده کنند.»

مهمان پرست با تاکید بر آمادگی وزارت امور خارجه برای برقراری ارتباط با ناشران بین المللی افزود: «ما آماده ایم در برنامه های بین المللی حضوری فعال داشته باشیم و ارتباط فرهنگی برقرار کنیم، زیرا معتقدیم این همکاری ها باعث آشنایی با فرهنگ و تمدن کشورهای دنیا می شود و از این طریق می توان مسایل سیاسی و بین المللی را با یک خرد جمعی حل کرد.»

برنامه نمایشگاه های استانی کتاب در سال ۸۹

موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران برنامه نمایشگاه های استانی کتاب را در سال جاری اعلام کرد.

امسال ۲۴ نمایشگاه استانی کتاب در ایران برگزار می شود که نخستین دوره آن پس از پایان نمایشگاه بین المللی کتاب تهران از ۵ تا ۱۱ خرداد در بجنورد برپا خواهد شد. دیگر نمایشگاه های استانی کتاب در فصل های بهار و تابستان در استانهای سمنان از ۱۷ تا ۲۳ خرداد، مرکزی از ۳۰ خرداد تا ۵ تیر، کردستان از ۱۰ تا ۱۶ تیر، گیلان از ۱۰ تا ۲۰ مرداد و چهارمحال بختیاری از ۲۴ تا ۳۰ شهریور برگزار می شود.

در فصل های پاییز و زمستان نمایشگاه های استانی کتاب در آذربایجان شرقی از ۵ تا ۱۱ مهر، اردبیل از ۳ تا ۹ مهر، آذربایجان غربی از ۱۵ تا ۲۱ مهر، زنجان از ۲۵ مهر تا یکم آبان، قزوین از ۵ تا ۱۱ آبان، فارس از ۱۵ تا ۲۱ آبان، کرمان از ۲۵ تا یکم آذر، خراسان جنوبی از ۷ تا ۱۳ آذر، گلستان از ۹ تا ۱۵ آذر، لرستان از ۱۴ تا ۲۰ آذر، هرمزگان از ۴ تا ۱۰ دی، خوزستان از ۱۸ تا ۲۴ دی، بوشهر از ۲۷ تا ۳ بهمن، مازندران از ۱۱ تا ۱۷ بهمن، سیستان و بلوچستان از ۲۷ تا ۳ اسفند، یزد از ۴ تا ۱۰ اسفند و ایلام از ۱۰ تا ۱۶ اسفند برپا می شود. همچنین استان اصفهان در آخرین ماه سال ۱۳۸۹ از ۱۰ تا ۲۰ اسفند میزبان نمایشگاه کتاب خواهد بود.

گرامیداشت صدوپنجاهمین سال تولد تاگور در هند

مردم هندوستان با گرامیداشت صدوپنجاهمین سال تولد رابیندرانات تاگور، شاعر و برنده جایزه نوبل این کشور، بار دیگر از او تقدیر کردند. به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) به نقل از سایت هندو، با اجرای برنامه های مختلفی از شنبه ۹ (می) در دانشگاه ویسواهاراتی - دانشگاهی که توسط رابیندرانات تاگور در سال ۱۹۲۱ تأسیس شد - از جمله روخوانی اشعار و نواختن موسیقی او، یادوی گرامی داشته شد.

در این مراسم تاکید شد که جوانان هند باید رابیندرانات تاگور را بشناسند و از او بیاموزند و اشعار، داستان ها و رمان های تاگور باید هر چه بیشتر در اختیار نسل جوان کشور قرار گیرد.

گروهی از مردم نیز در منطقه چاتیمتالا وزیر درختی که پدر تاگور آنجا مراسم دعای خود را به جای می آورد و بسیاری از آهنگ هایش را آنجا ساخت و اشعارش را سرود، گرد آمدند و یاد او را گرامی داشتند. تاگور (۱۹۴۱-۱۸۶۱) نخستین چهره آسیایی است که توانست جایزه نوبل ادبیات را از آن خود کند.

بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران امروز در حالی به کار خود پایان می‌دهد که چون هر رویداد دیگری حرف و حدیث‌ها و حاشیه‌هایی را نیز به دنبال داشت. بحث بر سر مکان برگزاری نمایشگاه کتاب، به ویژه آن که امسال رواق‌های شرقی مصلا دیگر در اختیار نمایشگاه کتاب نبود و به تبع آن، ایجاد سازه‌های موقت در پارکینگ مصلا برای جبران این فضای از دست‌رفته از جمله موضوعاتی بودند که امسال در صدر اخبار نمایشگاهی رسانه‌های خبری قرار گرفتند. علاوه بر اینها، درج شایعاتی مبنی بر این که متولیان فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در حین برپایی نمایشگاه کتاب اقدام به جمع‌آوری آثار برخی نویسندگان از غرفه‌ها کرده‌اند از دیگر موضوعاتی بود که فضای خبری مربوط به نمایشگاه را تا حدودی تحت تأثیر قرار داد. اما در مجموع، این که نمایشگاه بیست و سوم چگونه برگزار شد، بر آنچه گذشت و تا چه حد به اهدافی که برای آن تعریف شده دست یافت، از جمله پرسش‌هایی بود که در روزهای پایانی نمایشگاه طی گفت‌وگویی با دکتر محسن پرویز، معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در میان گذاشتیم.

در گفت‌وگو با رئیس نمایشگاه کتاب صورت گرفت

مروری بر آنچه در نمایشگاه ۲۳ گذشت

جریان سیاسی نیست. بحث این است کسی که از نظام جدا شد و در آغوش دشمن قرار گرفت، یک چهره مخالف و معاند نظام است. برای ما اهمیت دارد که نمایشگاه را فرهنگی برگزار کنیم نه سیاسی. چون وقتی کتاب یک معاند که یک کتاب محرک است در آن قرار بگیرد، عده‌ای را تحریک می‌کند که با آن برخورد کنند و همین خودش باعث ایجاد اغتشاش در نمایشگاه می‌شود.

به نظر شما این دلیل برای عرضه نشدن آثار دکتر سروش که غالباً هم در حوزه اندیشه است و چه بسا جزو منابع درسی دانشجویان فلسفه نیز باشد کافی است؟

بله. به نظر من کافی است، چرا که بحث ما بحث محتوای آثار نیست، بحث مدیریت یک مجموعه بزرگ مثل نمایشگاه است. آثار را شما می‌توانید در غیر نمایشگاه هم بخرید و در خانه‌تان بخوانید اما آنچه در نمایشگاه عرضه می‌شود نباید موجب تحریک و اغتشاش باشد. البته افرادی که موضع‌گیری‌هایی در جریان‌ها داشته‌اند و چه بسا موضع‌شان مورد اشکال هم بوده مدنظر ما نبوده‌اند و کتاب‌های بسیاری از آنها هم در نمایشگاه عرضه شد، اما چهره‌هایی که جزو سران فتنه محسوب می‌شوند و با موضع‌گیری رسمی و علنی علیه نظام اطلاعیه دادند، رفتند خارج از کشور و هر چه خواستند علیه نظام گفتند، حضور کتاب‌های این افراد در نمایشگاه محرک است.

به هر حال ضوابط نمایشگاهی متفاوت از ضوابط نشر کتاب است. یک کتاب موقعی که می‌خواهد مجوز نشر بگیرد از نظر محتوا مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و در صورتی که محدودیت قانونی شامل حالش نشود مجوز می‌گیرد اما نمایشگاه کتاب محل معروض است یعنی محل نمایش. در محل نمایشی که قرار است کتاب‌ها از یک فضای حمایتی برای عرضه شدن برخوردار باشند نمی‌توانیم اجازه دهیم مسائل سیاسی آنچنان بر فضای نمایشگاه سایه بپسند که نمایشگاه محل دعوا و مجادله شود و طبیعی است از هر آنچه باعث بروز تنش و هیجان و برهم زدن نظم نمایشگاه شود جلوگیری کنیم.

شهردار تهران در مصاحبه‌ای با یکی از خبرنگاران گفته‌اند «شهر آفتاب یک سال از برنامه زمان‌بندی عقب است» به این ترتیب نمایشگاه کتاب، سال آینده هم در مصلا برگزار می‌شود؟

به نظر می‌رسد نمایشگاه کتاب، سال آینده هم - در صورتی که مصلا همکاری کند - باید در همین مکان برگزار شود، چون فکر نمی‌کنم تا سال بعد اتفاق ویژه‌ای بیفتد.

یعنی گزینه سوم یا ایده تازه‌ای در کار نیست؟ اگر پیشنهاد جدیدی شود ما اصراری نداریم که حتماً اینجابر گزار شود، همچنان که زمستان امسال هم تمامی مکان‌های موجود را بازدید و بررسی کردیم و جای مناسبی برای نمایشگاه پیدا نکردیم.

طی سال‌های قبل - به جز یکی دو سال اخیر - گویا افراد تصور می‌کردند می‌شود تخلف کرد و چون تا سال دیگر یا مسوولان برپایی عوض می‌شوند یا آن اسناد از بین می‌رود و ... بالاخره راهی برای گریزی پیدا می‌شود اما امسال با این تخلف‌ها برخورد شد و نتیجه عملی‌اش این شد که این آدم‌ها شروع کردند به شایعه‌پراکنی و جو سازی و دروغ‌گویی؛ از جمله این که گفتند رساله آقای صناعی از نمایشگاه جمع شده یا کتاب‌های فلان نویسنده یا شاعر جمع‌آوری شده، در صورتی که اصلاً این‌طور نبود و کسی کاری به کتاب‌های آقای صناعی نداشت. یا گفتند کتاب‌های شهید بهشتی از غرفه‌ها جمع‌آوری شده که این هم کاملاً دروغ بود. اما بعضی کتاب‌ها جمع‌آوری شدند که البته این یک اقدام قانونی بود؛ از جمله در بخش عربی تعدادی از کتاب‌ها که مروج وهابیت و سلفی‌گری و اتهام‌زنی به شیعه بودند یا کتاب‌هایی که نام خلیج فارس را تحریف کرده بودند جمع‌آوری شدند. در بخش داخلی هم کتاب‌هایی که برای نمایشگاه نامناسب تشخیص داده شدند جمع‌آوری شد؛ گرچه بعضی از آنها مجوز وزارت ارشاد را هم داشتند.

منظورتان کتاب‌هایی است که در دولت قبلی مجوز گرفته‌اند؟

نه؛ ممکن است کتابی در همین دولت مجوز گرفته باشد، ولی عرضه آن در نمایشگاه ممنوع شود که همه اینها دلیل دارد و هیچ‌یک بی‌دلیل نیست که البته تعداد این آثار در مجموع به نیم درصد آثار ارائه شده در نمایشگاه هم نمی‌رسد و کتاب‌های کمی مشمول این وضعیت می‌شود. برای مثال کتاب‌های آقای عبدالکریم سروش در نمایشگاه امسال مجاز به عرضه نبود.

فکر نمی‌کنید این نحوه برخورد به نوعی، داشتن نگاه سیاسی به یک حرکت فرهنگی است؟

ما به جریان سیاسی کاری نداریم و بحث، بحث

ما هم مجبور شدیم توضیح دهیم که ظرفیت پارکینگ پارسال به اندازه ۲۷۰۰ خودرو بود و امسال به اندازه ۳۷۰۰ خودرو است. یک عده هم مطلع شدند که پارکینگ در کار است و با ماشین آمدند و این مسأله باعث شد که پارکینگ کفاف این جمعیت را ندهد؛ چرا که جمعیت مراجعه‌کننده به مصلا دست کم نیاز به پارکینگ با ظرفیت ۴۰ هزار خودرو دارد. به این ترتیب مردمی که به تشویق دوستان با اتومبیل آمدند مدت‌ها سرگردان شدند تا جای پارک پیدا کنند و این مسأله باعث نارضایتی آنها شد و بعضاً این را از چشم برگزارکنندگان نمایشگاه دیدند.

همزمان با برگزاری نمایشگاه اخباری شنیده می‌شد مبنی بر این که آثار برخی نویسندگان از غرفه‌ها جمع‌آوری می‌شود. این خبر صحت داشت؟

ما در برنامه ریزی یکساله‌ای که داشتیم سعی کرده بودیم آن بخش از عوامل و امکاناتی را که برای برگزاری نمایشگاه کتاب تهران در اختیار خودمان بود درست پیش ببریم و بتوانیم پاسخگو باشیم که از جمله این موارد بحث رسیدگی به تخلفات ناشران بود که هر سال شعارش را می‌دهیم ولی به آن عمل نمی‌کنیم.

ما در برنامه ریزی یکساله‌ای که داشتیم سعی کرده بودیم آن بخش از عوامل و امکاناتی را که برای برگزاری نمایشگاه کتاب تهران در اختیار خودمان بود درست پیش ببریم و بتوانیم پاسخگو باشیم که از جمله این موارد بحث رسیدگی به تخلفات ناشران بود که هر سال شعارش را می‌دهیم ولی به آن عمل نمی‌کنیم.

ما در برنامه ریزی یکساله‌ای که داشتیم سعی کرده بودیم آن بخش از عوامل و امکاناتی را که برای برگزاری نمایشگاه کتاب تهران در اختیار خودمان بود درست پیش ببریم و بتوانیم پاسخگو باشیم که از جمله این موارد بحث رسیدگی به تخلفات ناشران بود که هر سال شعارش را می‌دهیم ولی به آن عمل نمی‌کنیم.

ضوابط نمایشگاهی متفاوت از ضوابط نشر کتاب است. نمی‌توانیم اجازه دهیم مسائل سیاسی آنچنان بر فضای نمایشگاه سایه بپسند که مجادله شود

نمایشگاه کتاب امسال، با توجه به تغییراتی که از نظر اجرایی در آن صورت گرفت حاشیه‌های بسیاری را به دنبال داشت و از سوی برخی رسانه‌ها با انتقاداتی مواجه شد. شما نمایشگاه کتاب امسال را چطور ارزیابی می‌کنید و فکر می‌کنید در مجموع تا چه حد به اهداف مورد نظرتان دست یافته‌اید؟

رسیدن به شکل ایده‌آل در نمایشگاه کتاب کار ساده‌ای نیست و مستلزم امکاناتی است که خیلی از این امکانات در اختیار ما نیست. از جمله این که ماهنوز مکان ثابتی برای برپایی نمایشگاه نداریم. برای مثال امسال هم همچون سال‌های قبل بعضی افراد گله کردند که محوطه داخل نمایشگاه - به ویژه طبقه دوم شبستان - گرم است که البته واقعا هم گرم بود، اما خوب ما در این باره چه کار می‌توانستیم بکنیم؟ دو سال است ما داریم با همکارانمان در مصلا مذاکره می‌کنیم که تهویه شبستان را راه بیندازید، آنها هم قول می‌دهند و می‌گویند حتماً انجام می‌شود، اما اقدامی صورت نمی‌گیرد. صاحبخانه کس دیگری است، می‌گوید اگر می‌پسندید در خدمتیم و اگر نمی‌پسندید بروید یک جای دیگر! که البته جای دیگری هم وجود ندارد. یا در موارد دیگر مطلبی غیر کارشناسانه از زبان کسانی - که البته قاعدتاً باید کارشناس باشند - مطرح می‌شود که خیابان‌های شهر تهران به دلیل این که نمایشگاه امسال پارکینگ ندارد با ترافیکی مواجه خواهد شد که باعث قفل شدن خیابان‌ها می‌شود. یعنی به خیابان‌های اطراف مصلا هم بسنده نکرده و این موضوع را به کل شهر تعمیم می‌دهند، اما نکته اینجاست که داشتن یا نداشتن پارکینگ نمایشگاه که دست ما نیست.

همکاران ما با تلاش زیاد و با کمک شهرداری منطقه هفت، فضای شمال اتوبان رسالت را برای پارکینگ آماده کرده بودند. ظرفیت پارکینگ هم نسبت به سال قبل به اندازه هزار خودرو افزایش پیدا کرده بود؛ این پارکینگ هم به جای این که در مجاورت مصلا باشد با یک خیابان فاصله، یعنی در شمال رسالت قرار گرفته بود. واضح است وقتی پارکینگ در مجاورت مصلا باشد، همین رفتن داخل پارکینگ و بیرون آمدن از آن ترافیک ایجاد می‌کند، اما اگر یک خیابان فاصله باشد، بالطبع ترافیک کم می‌شود. حالا در این میان یک باره یکی می‌آید و می‌گوید من کارشناسم، شما نمی‌فهمید، یا این کار خیابان‌ها قفل می‌شود، اما در عمل دیدیم که! این‌طور نبود و بهتر از سال گذشته هم بود. کسی می‌آید این‌طور حرف می‌زند و توقعی در مردم ایجاد می‌کند و حاصلش این می‌شود که برای مجموعه مشکل ایجاد می‌کند. سال گذشته ما از ابتدا اعلام کردیم و گفتیم به امید پارکینگ مصلا نباشید و با وسیله نقلیه عمومی بیایید. مردم هم گوش کردند اما امسال دوستان راهنمایی و رانندگی گفتند مصلا پارکینگ ندارد.

ساغر فروتن

نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، یک بهانه دوست داشتنی و یک جشن بزرگ ۱۰ روزه فرهنگی است؛ جشن بزرگی که میزبانانش غرفه های کوچک و بزرگ انباشته از کتاب ها هستند و میهمانانش جمعیتی انبوه از کتابخوان ها که اجازه نمی دهند محوطه بزرگ مصلی تهران و شبستان زیبای آن لحظه ای از حضورشان خالی بماند. در پشت صحنه این جشن بزرگ، جمعیت دیگری حضور دارند که وظیفه برگزاری هر چه بهتر این جشن فرهنگی به آنها واگذار شده است. مجموعه ای که حضور و فعالیت شان بی اغراق تأثیری انکار نشدنی بر برگزاری سالم و ایمن آن دارد. برگزاری بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران مانند دوره های قبلی آن، با تلاش شبانه روزی نیروها و پرسنل مختلفی که تأمین امنیت جانی، رفاهی، سلامت و بهداشت بازدیدکننده ها را به عهده دارند میسر شده است. سازمان آتش نشانی، اورژانس تهران، پلیس راهبر ناجا، هلال احمر تهران، دانشگاه های علوم پزشکی تهران و شهید بهشتی و فرماندهی انتظامی تهران بزرگ در کمیته ای به مسوولیت سازمان مدیریت بحران و پیشگیری شهر تهران، تلاش برای برگزاری مناسب و سالم نمایشگاه را از سه ماه پیش از برگزاری آن آغاز کرده و در طول نمایشگاه هم ادامه دادند.

به مناسبت برگزاری بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

چه کسانی امنیت نمایشگاه را تأمین کردند؟

راه کمپ ها منتقل می کردند و در سایر موارد بیمار به صورت سرپایی و در محل مداوا می شد.

آمار مراجعات به اورژانس در این دوره نمایشگاه چگونه و در مقایسه با دوره های قبلی به چه صورت بود؟

به طور متوسط روزانه چهار مورد انتقال به بیمارستان داشتیم و نزدیک به پانصد مورد هم هر روز مراجعاتی بود که همین جا و در داخل نمایشگاه درمان می شدند.

به طور مثال، آمار بازدیدکنندگان در جمعه اول نمایشگاه نسبت به سال گذشته ده تا پانزده درصد افزایش داشته و امسال در این روز بیش از ششصد مورد مراجعه کننده به اورژانس و هشت مورد انتقال به بیمارستان داشتیم که در سال قبل آمار حدود پانصد نفر اورژانسی بود. در کل مراجعاتمان به نسبت پارسال بیشتر شده و دلیل اصلی آن استقبال بیشتر مردم از نمایشگاه بود. ضمن اینکه سال گذشته نمایشگاه متمرکز بود و فضای کمتری به آن اختصاص داده شده بود، اما امسال فضای نمایشگاه هم گسترده تر بود.

رئیس جمعیت هلال احمر تهران:

نیروهایمان در حالت آماده باش بودند

نمایشگاه کتاب تهران هر ساله با استقبال چشمگیری از سوی علاقه مندان به کتاب مواجه می شود و وجود خیل عظیمی از مردم می تواند با حوادث و اتفاقاتی هم همراه باشد. به همین منظور هماهنگی هایی میان ارگان ها و سازمان های امداد رسان انجام شده و جمعیت هلال احمر هم یکی از دستگاه های امدادی است. در

گفت و گویی که با امیر حسین جنیدی، ریاست جمعیت هلال احمر شهر تهران انجام داده ایم، او با اشاره به حضور یک نماینده تام الاختیار از سوی این سازمان در نمایشگاه کتاب درباره وظایف جمعیت هلال احمر توضیحاتی داده است که در پی می آید.

حضور جمعیت هلال احمر در نمایشگاه کتاب تهران به چه منظور بود؟

هر ساله با برگزاری نمایشگاه کتاب تهران و حضور خیل عظیمی از مردم در آن، احتمال وقوع حوادثی وجود دارد که لازم است برای پیشگیری و سامان دادن به این اتفاقات ستاد بحرانی هم پیش بینی شود و طبیعتاً جمعیت هلال احمر تهران هم یکی از اعضای این ستاد است. با توجه به اینکه امسال نمایشگاه محدود به شبستان نبوده و در محوطه مصلا هم چادرهایی نصب شده بود، اتفاقاتی مثل آتش سوزی و خرابی هایی را که بر اثر ورزش باد به وجود آمد، پیش بینی کرده بودیم که سازمان آتش نشانی و اورژانس در اولویت نخست بودند و ما هم به عنوان جمعیت هلال احمر، آنها را پشتیبانی می کردیم.

وظیفه جمعیت هلال احمر در نمایشگاه کتاب چیست؟

ما یک تیم امدادی سی و سه نفره مجهز در در نزدیک ترین پایگاهمان که منطقه هفت تهران است آماده کرده بودیم. نیروهای ما در داخل نمایشگاه حضور نداشتند، اما در فاصله چند صد متری از مصلی مستقر و امدادگران ما مجهز به آمبولانس های امدادی بودند.

درواقع وظیفه این جمعیت کمک به بخش اورژانس بود؟

ناوگان اورژانس به صورت شبانه روزی درگیر پاسخگویی به کد ۱۱۵ است و از سوی دیگر پوشش امدادی نمایشگاه هم کار مضاعفی بود که شاید از توانشان در جاهای دیگر کم می کرد. به این دلیل ما برای اینکه این همپوشانی را داشته باشیم به اورژانس کمک می کردیم. برای همین هم آمبولانس ها و امدادگران عملیاتی مان به صورت آماده باش بودند.

جانشین مسوول اورژانس نمایشگاه کتاب عنوان کرد استقبال از نمایشگاه و مداوای سرپایی

بخش اورژانس بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با افزایش دوبرابری نیروها و تجهیزات خود نسبت به دوره قبل، سرعت خدمات رسانی به بیماران و مصدومان نمایشگاه را نیز افزایش داده بود. بازدیدکنندگان با ورود به نمایشگاه، تحت پوشش بیمه قرار گرفته و هر حادثه ای در محوطه نمایشگاه توسط تکنیسین ها و پزشکان مستقر در نمایشگاه مورد معاینه و درمان قرار می گرفت. بدین منظور، هماهنگی هایی هم با مراکز درمانی خارج از نمایشگاه انجام شده بود. در خصوص خدمات اورژانس نمایشگاه به بازدیدکننده ها گفت و گویی با رضا ولی زاده، جانشین مسوول اورژانس نمایشگاه کتاب انجام داده ایم.

لطفاً درباره تجهیزات ویژه ای که بخش اورژانس نمایشگاه برای ارائه خدمات به بازدیدکننده ها در اختیار داشت صحبت کنید.

ما در نمایشگاه کتاب دو کمپ اورژانس دایر کرده بودیم که در هر کمپ یک دستگاه اتوبوس آمبولانس، دو چادر امدادی، یک کانکس مدیریت بحران، سه آمبولانس و دو موتور آمبولانس پیش بینی شده بود. این چهار دستگاه موتور آمبولانس برای تردد سریع و انجام سریع تر خدمات اورژانسی در نظر گرفته شده بود. از دو دستگاه اتوبوس آمبولانس هم به عنوان در مانگاه استفاده می شد. ضمن اینکه ما در طول نمایشگاه مجموعاً از حضور چهل نفر پزشک، پرستار و تکنیسین فوریت های پزشکی بهره می بردیم. علاوه بر این تجهیزات، ما به بیمارستان هایی که در مناطق نزدیک به مصلی هستند هم اعلام کرده بودیم که اگر اتفاقی افتاد که خارج از توان نیروهای حاضر ما در نمایشگاه بود بتوانیم بیماران را به آن مراکز منتقل کنیم.

این مراکز و بیمارستان ها کدام ها هستند و مواردی که نیاز بود بیمار برای مداوا به خارج از نمایشگاه برده شود به نسبت سال گذشته در چه وضعیتی بود؟

ما عمدتاً مصدومانمان را برای مداوا به بیمارستان فیروزگر انتقال می دادیم، اما با بیمارستان های شهداء، شریعتی، رسول اکرم (ص) و امام حسین (ع) هم هماهنگی های لازم را انجام داده بودیم که تخت ها و تجهیزاتی را به ما اختصاص بدهند تا اگر نیاز بود پذیرای بیماران نمایشگاه باشند.

تمام تلاشمان بر این بود که انتقال به بیرون از نمایشگاه را به حداقل برسانیم، چون نمی خواستیم بازدیدکننده ای که از شهرستان یا تهران آمده با خاطره بدی نمایشگاه را ترک کند. برای همین سعی مان این بود که اگر مشکلی هست، آن را در محل رفع کنیم. برای همین هم پزشک مستقر کرده و دارو و تجهیزات لازم را در کمپ های داخل نمایشگاه پیش بینی کرده بودیم.

تجهیزاتی که موتور آمبولانس و آمبولانس ها به همراه داشتند تنها برای مواردی که بیماران به مداوای سرپایی نیاز داشتند پیش بینی شده بودند یا اینکه قادر به ارائه خدمات پیشرفته تر هم بودند؟

نفراتی که به عنوان تکنیسین های موتور آمبولانس ها در نظر گرفته شده بودند، کارشناس یا کاردان فوریت های پزشکی بودند و تجهیزاتی هم که روی موتور آمبولانس ها قرار داده بودیم دقیقاً همان تجهیزاتی بود که ما برای آمبولانس ها در نظر گرفته بودیم؛ البته منتهای وسایلی مثل برانکارد و از این دست، و گرنه از نظر دارو، تجهیزات و وسایل معاینه تقریباً کامل و کافی بودند. در مواردی که موتور سیکلت آمبولانس بالای سر مصدوم رسیده و تکنیسین ما تشخیص می داد که او به کمک های بیشتری نیاز دارد فرد

مدیر بحران سازمان آتش نشانی مستقر در نمایشگاه کتاب: حضور شبانه روزی آتش نشان ها در نمایشگاه

آتش نشان های مستقر در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، چند روز پیش از آغاز این رویداد فرهنگی و با اجرای مانوری در محوطه نمایشگاه، آمادگی خود را برای اطفای حریق و انجام خدمات مربوطه محک زدند. در این مانور از همه تجهیزات و پرسنل آتش نشانی نمایشگاه کمک گرفته شده و اتفاقات غیر مترقبه ای که وقوع آنها پیش بینی می شد در نظر گرفته شده است. سازمان آتش نشانی برای سنجش توانایی نیروهای خود این مانور را اجرا کرد. با حسن احمدیان، مدیر بحران سازمان آتش نشانی مستقر در نمایشگاه، درباره اقدامات و فعالیت های نیروهای تحت نظر وی گفت و گو کردیم.

چه میزان تجهیزات در بخش آتش نشانی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در نظر گرفته بودید؟

ما برای خدمت رسانی در بخش آتش نشانی، صد و پنجاه نفر نیروی انسانی در نظر گرفته بودیم که در ساعات عادی بازدید، در نمایشگاه حضور داشتند. از این میان پنجاه نفر به صورت بیست و چهار ساعته در نمایشگاه حاضر بودند و بعد از پایان ساعات بازدید هم با خودروها و تجهیزات در مصلی می ماندند. همچنین ۳۹ دستگاه خودرو سبک و سنگین مستقر در نمایشگاه داشتیم. به علاوه، چهارده پایگاه ثابت که نیروهایمان در آن مستقر بودند.

آیا برای اتفاقات احتمالی که ممکن است در داخل سالن های نمایشگاه بیفتد هم تمهیدات ویژه ای در نظر گرفته شده بود؟

بله، نیروهای پیاده مان با دستگاه های اطفای حریق دستی در داخل محوطه نمایشگاه حضور داشتند که اگر لازم بود وارد عمل شوند، هفتاد خاموش کننده دستی در اختیار آنها قرار داده شده بود. همینطور بیست و هفت نقطه استقرار نیروهای پیاده را در داخل شبستان و در چادرهایی که در خیابان های اصلی نمایشگاه مستقر شده اند، پیش بینی کرده بودیم. ضمن آنکه پیش از شروع نمایشگاه برای تعدادی از غرفه داران کلاس آموزشی که در آن چگونگی اطفای حریق را بیاموزند برگزار کرده بودیم.

آیا برنامه ای برای نظارت بر ایمنی سالن ها و فضای کلی نمایشگاه در نظر گرفته شده بود؟

روزانه بازدیدهای میدانی و دوره ای داشتیم که در داخل سالن ها و بخش های دیگر نمایشگاه، توسط مسوولان و کارشناسانمان انجام می شد. پرسنل ما هم که در داخل شبستان و سالن ها مستقر بودند نقطه های ناامن را شناسایی و نکات ایمنی را تذکر می دادند. گاهی هم با هماهنگی مسوولان نمایشگاه اقدام به ایمن سازی مکان های ناامن می کردیم. مثلاً چادرها یا تابلوهای تبلیغاتی را که در حیاط نمایشگاه نصب شده و ممکن بود در اثر وزش باد واژگون شوند شناسایی کرده و در صورت نیاز آنها را جمع آوری و یا در مواردی آنها را ایمن سازی کردیم.

نیروهای شما از چه طریقی از وجود حادثه ای مطلع می شدند؟ آیا اتفاق خاصی در مدت برگزاری نمایشگاه پیش آمد؟

اطلاع از محل وقوع حادثه به طرق مختلفی انجام می شد. مثلاً از طریق مشاهدات نیروهای پیاده مان، اطلاع رسانی مردم یا از طریق بی سیم هایی که در اختیار داشتیم از اتفاقاتی که نیاز به دخالت ما بود، مطلع می شدیم. خوشبختانه به دلیل گسترده بودن تجهیزات و افزایش نیروها به نسبت سال گذشته، درصد مصدومیت ها و حوادثی که به حضور ما نیاز باشد بالا نبود. چند مورد آتش سوزی سطل اشغال ها و در مواردی هم مصدومیت های ناشی از سقوط تابلوهای تبلیغاتی و... را داشتیم که خوشبختانه چندان جدی نبودند.

هر ساله بخش جنبی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، یکی از جذاب ترین بخش های این نمایشگاه است که علاقه مندان زیادی را به خود جلب می کند. امسال این بخش با راه اندازی ۸ سالن مجزا، یکی از پربارترین دوره های خود را تجربه کرد. علی شجاعی صائین، مدیر کمیته فعالیت های جنبی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در این گفت و گو کارنامه ای را از فعالیت های این بخش بازگو می کند.

گفت و گو با علی شجاعی صائین، مدیر کمیته فعالیت های جنبی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

تأسیس تشکیلات دائمی برای نمایشگاه کتاب ضروری است

خارجی تدریس می شود، نشان می دهد که ایرانیان در عرصه فرهنگ بین المللی حضور دارند. کار دیگری که از سال قبل شروع شده بود و امسال گسترده تر انجام شد فعالیت غرفه دیدار بود. از بین کتاب های برگزیده در جشنواره های عمومی ۳۰ عنوان کتاب انتخاب شد که با حضور مؤلف آنها و دو منتقد این کتاب ها بررسی شد که قرار است به زودی متن این گفت و گوها در قالب کتاب چاپ شود.

این دوره از نمایشگاه کتاب تهران با چه کمبودها و چالش هایی روبه رو بود؟

نمایشگاه به لحاظ مدیریتی با چالش های فراوانی روبه روست. کنترل حضور ۵ میلیون جمعیت در ۱۱ روز به مدیریتی مدرن و پیگیر نیاز دارد. به همین دلیل داشتن تشکیلات دائمی برای انجام کارهای مربوط به آن در طول سال ضروری است. اعتقاد من این است که نمایشگاه تهران به لحاظ وسعت و توسعه به حداکثر ظرفیت خود رسیده است و هر گام جدیدی برای توسعه بیشتر، آن را با مشکلات جدی مواجه می کند؛ هم برای شهروندان و هم برای نمایشگاه. تنها ۲۰۵۰ ناشر داخلی در این نمایشگاه حضور داشتند و ۲ هزار متقاضی هم داشتیم که به دلیل کمبود جا نتوانستند شرکت کنند. طبیعی است که محیط فعلی برای نمایشگاه سالانه کاربری ندارد. البته در شرایط موجود این بهترین گزینه است. اما این محیط چون برای نمایشگاه ساخته نشده ناشران و مردم با مشکلاتی روبه رو هستند. امیدواریم شهر تهران و نهادهای شهری پایتخت به زودی درصد ایجاد فضایی دائمی در جایی دیگر باشند تا بتوانیم در نهایت تا دو سال دیگر نمایشگاه کتاب را در محیطی کاملاً نمایشگاهی برگزار کنیم.

عکس هایی از انوشه انصاری؛ اولین زن فضا نورد ایرانی به نمایش گذاشت. این غرفه، کتاب هایی از جمله سفر به فضا، حوادث فضایی تألیف سیروس برزو و غذاهای مصرفی فضا نوردان در مدار زمین را در معرض دید عموم قرار داد.

کار دیگری که در بخش جنبی صورت گرفت و از سوی مسوولان فرهنگی نیز مورد تقدیر قرار گرفت ارائه ۳ هزار عنوان از کتاب های تألیفی ایرانیان خارج از کشور بود که این کار خیلی خوبی بود. ما طی بررسی های چند ماهه روی ۲۳ هزار عنوان کتاب که به بیش از ۱۵ زبان نوشته شده بود، ۳ هزار مورد را انتخاب کردیم. چاپ این تعداد کتاب از سوی ایرانیان خارج از کشور که حتی برخی از آنها در دانشگاه های

فعالیت های جنبی نمایشگاه کتاب اجرا شد؟

برای نخستین بار در نمایشگاه کتاب تهران، طرح «کتاب گشت» به همت مؤسسه آموزشی-فرهنگی سراج، با حمایت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و با هدف ترویج فرهنگ کتابخوانی، در بخش کمیته فعالیت های جنبی اجرا شد. این طرح به این صورت بود که کتاب هایی با موضوع ادبیات دفاع مقدس و کتاب های برگزیده سال به صورت امانت تا انتهای زمان اجرای طرح در اختیار دانش آموزان قرار گرفت و در واقع فرصتی برای تعامل دوسویه با مدارس، پایگاه های بسیج و... بود. این طرح با خواندن کتاب و سپس پرکردن کتابچه تحت عنوان «کارآفرین» پایان می یافت تا در انتهای طرح و پس از پاسخگویی به سوالات «کتابچه کارآفرین» دانش آموزان برتر انتخاب شدند. کتاب های «پارسیان و من» نوشته آرمان آرین، «آخرین گودال» تألیف لویس سکر و کتاب «ردپای آتش» تألیف مهدی میرکیایی از کتاب های طرح کتاب گشت بود.

مؤسسه فرهنگی، اطلاع رسانی «راسخون» وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه کشور نیز در بخش کمیته فعالیت های جنبی نمایشگاه کتاب تهران، خبرنگار افتخاری می گرفت. بنیاد فردوسی هم به مناسبت هزاره جهانی شاهنامه، در بخش کمیته فعالیت های جنبی نمایشگاه کتاب به برگزاری کارگاه های فرهنگی-آموزشی و فروش محصولات فرهنگی درباره شاهنامه می پرداخت. در این کارگاه های آموزشی هنرهای مرتبط با شاهنامه از جمله معرق، نقاشی قهوه خانه ای، خوشنویسی، تذهیب و... معرفی شدند. همچنین نشست هایی با موضوع نقالی و شاهنامه خوانی در غرفه بنیاد فردوسی برگزار می شد. در این غرفه محصولات فرهنگی از جمله مجموعه کتاب ۸ جلدی قصه های شاهنامه به زبان ساده برای رده سنی کودک و نوجوان، جورچین (=پازل) با نقش رستم و سهراب و همچنین نرم افزار شاهنامه با قابلیت ترجمه به چهار زبان فارسی، عربی، انگلیسی و فرانسه، عرضه شد.

مجموعه عکس هایی از تابلوهای فردوسی موجود در گنجینه های موزه های کشورهای جمله کانگولستان، موزه عباسی و مجموعه سعدآباد و... گردآوری شد و در بخش جنبی نمایشگاه در معرض دید عموم قرار گرفت. همچنین در بخش جنبی نمایشگاه کتاب تهران، غرفه «نشر ابراهیم»، مجموعه ای از عکس ها و امضاهای بزرگ ترین فضا نوردان روسی را همراه

آقای شجاعی صائین! عملکرد کمیته فعالیت های جنبی در این دوره از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران چگونه بود؟

کمیته جنبی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران فعالیت های خود را در قالب هشت سالن «دیجیتال و نرم افزار مرتبط با کتاب»، «چاپ و نشر»، «کتاب و کتابخانه»، «دین و فرهنگ»، «دستاوردهای انقلاب اسلامی»، «هنرهای تجسمی»، «کودک و نوجوان» و «علمی-آموزشی» تعریف کرد. این سالن ها در زیرزمین شبستان مصلاهی امام خمینی (ره) واقع شده بودند و در آنها، فعالیت های متنوعی از سوی کمیته فعالیت های جنبی نمایشگاه صورت گرفت. در سالن دیجیتال و نرم افزارها، بازدیدکنندگان می توانستند اطلاعات لازم درباره رسانه های دیجیتالی و نرم افزارهای مرتبط با کتاب را دریافت کنند. در سالن چاپ و نشر هم اطلاعات لازم درباره فرایند چاپ ارایه می شد. سالن کتاب و کتابخانه نیز موضوع چگونگی ارتباط مردم با کتابخانه ها را در معرض نمایش می گذاشت. در سالن دستاوردهای انقلاب اسلامی، نهادهایی چون جمعیت دفاع از فلسطین و... حضور داشتند. در سالن دین و فرهنگ نیز اطلاعات مربوط به آیین، مذهب و فرهنگ اسلامی ارائه می شد. همچنین سالن علمی-آموزشی با برگزاری کارگاه های آموزشی-فرهنگی و سالن کودک و نوجوان با ارائه بازی و سرگرمی در خدمت بازدیدکنندگان از نمایشگاه کتاب تهران بود.

شما مدیریت خانه کتاب را برعهده دارید. این مؤسسه در نمایشگاه کتاب چه برنامه هایی را اجرا کرد؟

امسال حدود ۱۳۰ نشست با حضور برگزیدگان جشنواره های ادبی فرهنگی از سوی مؤسسه خانه کتاب در سه سرای نمایشگاه کتاب تهران برگزار شد. به طور کلی فعالیت های مؤسسه خانه کتاب در سه بخش سرای اهل قلم، اطلاع رسانی رایانه ای و محیطی و فعالیت های جنبی تقسیم شد. در سه سرای اهل قلم، سرای کودک و نوجوان و سرای کارنامه نشر، روزانه بین ۳ تا ۶ نشست برگزار شد و در این نشست ها آثار برگزیدگان جشنواره های ادبی و فرهنگی مورد نقد و بررسی قرار گرفت. همچنین فعالیت در حوزه کتاب و کتابخوانی و رونمایی از کتاب ها، از دیگر برنامه های مؤسسه خانه کتاب در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران بود.

مباحثی که امسال در سرای اهل قلم مطرح شد بیشتر حول چه محورهایی بود؟

امسال، علاوه بر فعالیت های هر ساله سرای اهل قلم، دو موضوع ویژه در این سرا مطرح شد که هر دو درباره مسائل نشر کشور بود. اولین موضوع تحولات اخیر در مسائل نشر بود، یعنی بررسی تحولات اخیر صنعت نشر به ویژه از نگاه سیاست گذاری حوزه کتاب که دکتر پرویز هم در جمع خبرنگاران در این مورد صحبت کرد. مسأله دوم، بررسی ضوابط نشر مصوب شورای انقلاب فرهنگی بود. البته مباحثی مانند کتابخوانی هم از مواردی بود که این دوره برای آن در سرای اهل قلم جلساتی برگزار شد. همچنین تجلیل از چهره های فرهنگی، یکی از برنامه های امسال سرای اهل قلم بود.

امسال چه طرح های ویژه ای در بخش کمیته

اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران

دو پیر دوره آموزش کتابفروشی

برای کارکنان فروتنگاه های کتاب
و علاقه مندان فروتن کتاب

۸۹/۵/۲۰ تا ۸۹/۳/۳
دوشنبه و چهارشنبه
از ساعت ۱۳ تا ۱۶/۱۵
برای کسب اطلاع بیشتر: ۷۷۵۲۷۷۲۲
مهلت ثبت نام: ۸۹/۲/۲۹

محل برگزاری کلاس ها: اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران

اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران

دوره آموزش کوتاه مدت صنعت نشر

برنامه برگزاری دوره آموزش کوتاه مدت صنعت نشر

زمان برگزاری دوره	رویه های برگزاری کلاسها
۸۹/۲/۱ تا ۸۹/۲/۱۲	شنبه، دوشنبه، چهارشنبه از ساعت ۱۶:۳۰ تا ۱۹:۳۵

مهلت ثبت نام: ۸۹/۲/۲۹

توجه: محترم برای ثبت نام و شرکت در دوره های آموزشی می توانید همه روزه جز روزهای پنجشنبه و تعطیل از ساعت ۸ تا ۱۶ با تلفن: ۷۷۵۲۷۷۲۲ تماس بگیرید.

محل برگزاری کلاس ها: اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران

علی هادیلو

برخی از رویدادها در تاریخ هر قومی جاودانه می شوند و با گذر زمان گرد کهنگی بر آنها نمی نشیند. عید نوروز از این دسته رویدادهای نادر جهانی است. در این میان نمایشگاه کتاب تهران نیز - هر سالی که می گذرد - پیوند خود را با تاریخ و فرهنگ ایران ریشه دارتر می کند؛ هر چند که به گفته برخی، هنوز اندکی با استانداردهای بین المللی فاصله دارد، اما به گفته همان عده، تردیدی نیست که ایام نمایشگاه روزهای تکریم کتاب و کتابخوانی است. همچنان که نوروز ایام تازه شدن طبیعت و تجدید دیدار با یاران است، نمایشگاه کتاب نیز محفلی برای گردهمایی دوستداران کتاب است. همزمان با ایام نمایشگاه پای صحبت تعدادی از ناشران نشسته ایم که از ماحصل حضور خود در نمایشگاه بیست و سوم گفته اند.

گی با ناشران حاضر در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

آسایش کتاب در سایه سار نمایشگاه

مدیر انتشارات سوره مهر:

تعداد نمایشگاه های کتاب را افزایش دهیم

انتشارات سوره مهر امسال علاوه بر غرفه آرای چشم نواز، تلاش کرده تا تکنولوژی رادر خدمت کتاب به کار گیرد. نصب دستگاه خودکار فروش کتاب از طرح های جدیدی است که بازدیدکنندگان این انتشارات، برای ارضای حس کنجکاوی جلو آن توقف می کنند و مدتی به آن خیره می شوند. به گفته محمد حمزه زاده، مدیر این انتشارات قرار است حدود ۲۶ دستگاه دیگر تا پایان خرداد ماه با هدف گسترش ویتترین کتاب، در اماکن عمومی نصب شود.

انتشارات سوره مهر امسال با چند کتاب در نمایشگاه حضور دارد؟
ما امسال ۷۰۰ عنوان کتاب در نمایشگاه عرضه کردیم که ۲۰۰ عنوان از این تعداد چاپ اول و مربوط به سال ۸۸ و مابقی کتاب های چاپ سه سال گذشته است.

نمایشگاه بیست و سوم چه تفاوت هایی با دوره های قبل داشت؟
نمایشگاه کتاب یک سری مشکلاتی داشت که مربوط به وزارت فرهنگ و ارشاد نبود. امسال غرفه کودکان از شبستان جدا افتاد و همین نکته، موجب کمتر شدن بازدیدکننده این بخش شد. یکی دیگر از مشکلات به تعطیلی رواق ها برمی گردد. محوطه نمایشگاه بر خلاف چند دوره گذشته به کارگاه تبدیل شد و ورود و خروج تنها از یک در صورت می گرفت، به همین دلیل مردم به ناشرانی که در انتهای سالن ها بودند، کمتر دسترسی داشتند. اما در مجموع حضور مردم مانند پارسال چشمگیر بود. مصلحا مکان مناسبی برای نمایشگاه کتاب نیست و ظرفیت محدودی دارد که در سقف ظرفیتش نیز مراجعه کننده می پذیرد، بنابراین اگر برگزاری نمایشگاه کتاب در مکان مناسب تری صورت گیرد، به بهتر برپا شدن آن کمک زیادی می کند و بازدیدکننده ها افزایش می یابند.

در نمایشگاه کتاب ایران جنبه فروش پررنگ تر از سایر فعالیت هاست. این ویژگی موافقان و مخالفانی دارد. شما جزو کدام دسته هستید؟
اگر نمایشگاه کتاب تنها امید ناشران برای فروش کتاب باشد، یکی از موانع مهم رونق آن می شود. هر سال حدود ۱۰ نمایشگاه کتاب در کشور برگزار می شود که بسیار هم خوب است و جای تشکر دارد، اما اینها تنها مسکن هستند و گره ای از معضل تولید کتاب در کشور را حل نمی کنند. تنها راهکار برون رفت از این شرایط، توسعه شبکه فروشگاه های کتاب در کشور است. وزارت ارشاد برای حمایت از کتابفروشان، حداقل باید سالی ۱۰-۱۵ فروشگاه کتاب بزرگ در شهرهای مختلف راه اندازی کند. البته نمایشگاه های استانی هم خوب عمل کرده اند.

آیا انتشارات سوره مهر برنامه هایی برای تعامل با ناشران داخلی و خارجی، پژوهشگران و نویسندگان دارد؟

بله! ما به سهم خود علاوه بر انتشار نشریه ویژه نمایشگاه، فضایی برای تعامل ناشران و نویسندگان در غرفه فراهم کرده ایم، تا بتوانیم حداقل با نویسندگان و کارشناسان ارتباط حضوری داشته باشیم. اما این امکان تنها برای ما وجود دارد. برای ناشرانی که ۱۰-۱۲ متر غرفه دارند چنین امکانی وجود ندارد و آنها ترجیح می دهند همه این فضا را به ویتترینی برای عرضه کتاب تبدیل کنند و سایر برنامه های خود را به بعد از نمایشگاه کتاب موکول کنند. تعامل ناشران داخلی با ناشران خارجی نیز چند سالی است که شروع شده. ما نیز با ۱۰-۱۵ ناشر خارجی برای چاپ کتاب هایمان توافق کرده ایم، اما حجم کاری باید بیشتر از سطح این تعامل ها، آن هم در نمایشگاه کتاب باشد. صرف ارتباط با ناشران خارجی برای چاپ کتاب های ایران چاره ساز نیست، چرا که در این تعامل باید بحث ترجمه، داشتن طرحی برای ادامه کار و همچنین مراقبت از کتاب هایی که در خارج از کشور منتشر می شود، ضروری است. با یک یا دو کتاب، ادبیات ایران در سایر کشورها شناخته نمی شود، بلکه تعداد کتاب های ترجمه شده باید بیشتر از این تعداد محدود باشند. ناشناخته ماندن ادبیات در خارج از کشور، یک عیب است اما اگر آثار

ترجمه شده دارای اشکال های فراوان باشد، تصحیح این نگاه خیلی دشوار می شود. همچنین تصمیم های یک شبه برای ترجمه چند کتاب، پایه و اساسی ندارد و هیچ کمکی به حال نهضت ترجمه آثار ایران در خارج از کشور نمی کند.

نصب و رونمایی از دستگاه خودکار فروش کتاب از جمله ابتکارات انتشارات سوره مهر برای فروش کتاب در نمایشگاه بود. درباره کار این دستگاه توضیح می دهید؟

زمانی که می گویم با کمبود ویتترین کتاب مواجه هستیم و مردم به کتاب دسترسی ندارند، یا باید گله کنیم یا برای رفع مشکل پیش قدم شویم. ما راه دوم را انتخاب کردیم و برای ارایه تعدادی از کتاب های پرمخاطب خود که متقاضیان به آنها دسترسی ندارند، دستگاهی آماده کردیم که این دستگاه ها در دانشگاه ها، بازارها، شهرستان ها و فروشگاه های بزرگ کشور می توانند نصب شوند و امکان دسترسی به کتاب را بیشتر می کنند. راه اندازی این دستگاه نقطه آغازی برای گسترش ویتترین کتاب و کار عملی و جدی در کشور است و ما تا پایان این ماه تعداد ۲۶ دستگاه خودکار فروش کتاب در مکان های مشخص، نصب می کنیم و برنامه اطلاع رسانی خوبی نیز در نظر گرفته ایم.

مدیر انتشارات قدیانی:

تبدیل نمایشگاه به فروشگاه ضعف نیست

نادر قدیانی، مدیر انتشارات قدیانی معتقد است که پایین بودن سرانه کتابخوانی تهمتی بیش به ملت ایران نیست و کاهش سرانه کتابخوانی، به ضعف شبکه توزیع کتاب و کمبود کتابفروشی ها برمی گردد. وی همچنین بارد اظهارات منتقدانی که تبدیل نمایشگاه به فروشگاه کتاب را آسیب جدی برای نمایشگاه تلفی می کنند، می گوید: «تبدیل نمایشگاه کتاب به فروشگاه ضعف محسوب نمی شود.» در گفت و گو با قدیانی به بررسی مسایل ناشران کودک و نوجوان پرداخته ایم.

در نمایشگاه امسال چند کتاب و در چه حوزه هایی عرضه کردید؟
انتشارات قدیانی امسال با حدود ۱۶۰۰ عنوان کتاب در نمایشگاه حاضر شد که از این تعداد ۶۳۵ عنوان کتاب در سال ۸۸ منتشر شده است و از این تعداد نیز ۱۸۹ عنوان کتاب چاپ اول است. از ۱۸۹ عنوان نیز ۵۸ عنوان کتاب تالیفی در حوزه تصویرگری خردسالان و ۱۳۱ عنوان به موضوعات علمی، آموزشی و داستانی اختصاص دارد.

استقبال از کتاب ها چطور بود؟

استقبال خوبی شد و ما قدردان ملت هستیم که با استقبال خوبشان کمک می کنند تا ما برای سال های آتی فعالیت های بهتری داشته باشیم. بنابراین ملت وظیفه خود را انجام داده اند. من فکر می کنم ما نادانسته به مردم بهتتان می زنیم. ملت ما اهل مطالعه اند، اما شرایط فیزیکی کتابفروشی ها در کشور بر پایین بودن سرانه تاثیر گذاشته است. اگر زمانی مجلس شورای اسلامی و شورای شهرهای کشور در آیین نامه های خود تفاوتی میان ناشران و سایر صنوف مثل طلافروشان قائل شوند، اطمینان می دهم سرانه کتابخوانی نیز افزایش خواهد یافت.

برخی ناشران دانشگاهی و آموزشی از تغییر مکان در این دوره اظهار نارضایتی می کنند و کمتر شدن بازدیدکننده را از نتایج آن می دانند. آیا این تغییر مکان در کاهش تعداد مراجعه کنندگان ناشران کودک و نوجوان نیز تاثیر گذار بوده است؟

تغییر مکان ناشران کودک و نوجوان حرکت بسیار خوبی بود که باید آن را به فال نیک گرفت. اختصاص رواق ها به ناشران کودک و نوجوان موجب دشواری هایی برای ناشران و بازدیدکنندگان شده بود، چرا که به علت کمتر بودن فضای غرفه ها، ناشران قادر به خدمات دهی نبودند و پیدا کردن کتاب های مورد علاقه بازدیدکنندگان نیز دشوار بود. اما تقسیم بندی های جدید موجب شده فضا برای ناشران کودک و نوجوان گسترده تر شود و مردم با آرامش در غرفه ها حرکت کنند. البته

ناهماهنگی هایی در بخشی از فعالیت های مجریان وجود دارد که از جمله آنها نبود اطلاع رسانی مناسب در سطح مصلاست. برخی از مراجعه کنندگانی که در چند دوره اخیر طبق عادت به بخش ناشران کودک مراجعه می کردند امسال با توجه به تغییرات صورت گرفته سردرگم شدند. طبق وعده مسؤولان قرار بود در مسیر خروجی های منتهی به متروهای مصلحا و شهید بهشتی اطلاع رسانی خوبی وجود داشته باشد، اما عملا این اتفاق نیفتاد. در نتیجه چهار سالن اختصاص داده شده به ناشران کودک و نوجوان امسال از رونق کمتری نسبت به سال های قبل برخوردار بود.

آیا تاکنون ارتباطی هم با ناشران خارجی برای چاپ ادبیات کودک و نوجوان ایران در خارج از کشور داشته اید؟

با ناشران خارجی ارتباط داریم اما انتشارات قدیانی بنا به دلایلی نتوانسته آنچنان که باید و شاید فعالیتی در خارج از کشور داشته باشد. برخی از ناشران خارجی به صورت پراکنده قراردادهایی با ما بسته اند و کتاب های ما را خریداری کرده اند. مثلا در طول همین نمایشگاه یکی از ناشران ترکیه مجوز انتشار کتاب «شصت و پنج قصه برای شب های سال» را که سال گذشته برگزیده کتاب سال شد، از ما خریداری کرد.

به اذعان صاحب نظران و حتی ناشران، فروش کتاب، سایر فعالیت ها در نمایشگاه را تحت تاثیر قرار داده. در حوزه ناشران کودک و نوجوان نیز آیا این ویژگی وجود داشت؟

مانباید نمایشگاه کتاب تهران را با نمایشگاه های بولونیا و فرانکفورت مقایسه کنیم. اگر چه مقایسه کردن اشکالی ندارد و حتی موجب رشد می شود، اما نباید انتظار داشته باشیم، اتفاق خاصی با این مقایسه بیفتد، چرا که ما در کشوری زندگی می کنیم که بنا به دلایلی کتابفروشی رونقی نداشته است. مثلا با وجود اینکه چند سالی است در همه جای دنیا کتابفروشی های کوچک برچیده شده و به فروشگاه های کتاب بزرگی تبدیل شده اند، اما کتابفروشی های ما متناسب با زمان رشد نکرده است. بنابراین ما در کشورمان کمبود کتابفروشی داریم و نتیجه این کمبود نیز همین می شود که مردم در طول ۱۰ روز نمایشگاه سعی می کنند کتاب های مورد نیاز یک ساله خود را خریداری کنند. البته نباید از این نکته غافل بود که تبدیل نمایشگاه کتاب به فروشگاه ضعف محسوب نمی شود. در سایر نمایشگاه های کتاب آسیایی از جمله در چین، هند، مصر و ... نیز جنبه فروش کتاب بر سایر ابعاد غالب است.

مدیر انتشارات سروش:

مصلحا فعلا بهترین است

انتشارات سروش که متعلق به صداوسیما جمهوری اسلامی ایران است، امسال بامدیریت جدید خود، قدم به نمایشگاه کتاب گذاشته است. به گفته مهدی فضایی، مدیر این انتشارات، در سال جدید بازنگری بنیادینی در فعالیت های این مرکز ایجاد خواهد شد که در گفت و گو زیر به بخشی از آنها اشاره شده است.

آیا نمایشگاه کتاب امسال توانسته خود را به استانداردهای بین المللی نزدیک کند؟

امسال نمایشگاه به لحاظ عناوین کتاب ها و تعداد ناشران داخلی و خارجی نسبت به دوره های قبل افزایش چشمگیری داشت و همچنین تبلیغات خوبی نیز صورت گرفته بود و جامعه نیز میل بیشتری به کتاب نشان می دهد. به ویژه رهنمودهای مقام معظم رهبری و نامگذاری امسال به عنوان سال همت مضاعف و کار مضاعف و تعیین مصادیق کتابخوانی از سوی ایشان، بر این افزایش بازدیدکننده تاثیر زیادی داشته است.

بسیاری بر این باورند که ناشران صرفا با هدف فروش کتاب به نمایشگاه می آیند، آیا این موضوع، آسیبی برای نمایشگاه محسوب می شود؟

بحث فروشگاه بودن نمایشگاه کتاب، یک بحث قدیمی است و از

یک ناشر عراقی:

برای مادر وهله اول عرضه کتاب مهم است

یکی دیگر از ناشران خارجی حاضر در نمایشگاه محمد کورد، مسؤل چاپ و پخش سلیمانیه عراق بود که در جواب سوال های مابه پاسخ های کوتاه بسنده کرد. وی از نامنظم بودن ورود و خروج بازدیدکنندگان گلایه داشت. گفت وگویی ما را با این ناشر عراقی در زیر می خوانید.

چندمین سالی است که در نمایشگاه کتاب تهران شرکت می کنید؟

من به عنوان مسؤل چاپ و پخش سلیمانیه از طرف وزارت روشن بینی اربیل عراق، دومین سالی است که در این نمایشگاه شرکت کرده ام. با توجه به تجربه دو ساله حضور شما در نمایشگاه کتاب تهران، این دوره نسبت به دوره قبل چه تفاوت هایی دارد؟

امسال بازدیدکنندگان زیادی در نمایشگاه حضور دارند، اما یکی از مشکلات نمایشگاه نامنظم بودن ورود و خروج بازدیدکنندگان است. اغلب می بینیم بازدیدکنندگان بعد از پایان وقت نمایشگاه و زمانی که ما غرفه ها را تعطیل کرده ایم در داخل راهروها حضور دارند.

ارتباط شما با ناشران ایرانی و خارجی چگونه بود؟

هدف ما از حضور در نمایشگاه ایران در وهله اول معرفی و ارائه آثار فکری و معنوی ملی کشورمان به مراجعہ کنندگان است، چون هنوز برای تعامل با ناشران زود است. اما قطعاً این ارتباط در روزهای باقیمانده نمایشگاه و حتی در دوره های بعد ایجاد می شود.

مدیر عامل انتشارات قلم چی:

رکورد در سالن ناشران آموزشی

شاید اغلب مردمی که به نمایشگاه مراجعه می کنند تصور کنند که ناشران آموزشی بیشترین سهم را در کشتاندن مردم به نمایشگاه دارند، چرا که کنکور و کتاب های تست از مسایل مبتلابه جامعه ایرانی است. اما محمد قلم چی، مدیر عامل انتشارات قلم چی خلاف این عقیده را دارد و معتقد است بیشترین سهم بازدیدکننده مربوط به ناشران عمومی است.

انتشارات قلم چی با چه تعداد کتاب در نمایشگاه حاضر شد؟ گویا تخفیف ویژه ای نیز برای متقاضیان کتاب های خود در نظر گرفته بودید؟ مادر این دوره بیش از ۱۲۰۰ عنوان کتاب عرضه کردیم و برای فروش این کتاب ها دو تخفیف در نظر گرفتیم. تخفیف اول که ۲۰ درصدی بود به مدارس اختصاص داشت و یک تخفیف ۵۰ درصدی هم مربوط به معلمان و دانش آموزان بورسیه بود که اینها دانش آموزانی بودند که در کانون قلم چی عضویت داشتند و رایگان ثبت نام کرده بودند.

ارزیابی شما از فعالیت ناشران آموزشی در نمایشگاه امسال چیست؟ نمایشگاه امسال از جنبه های مختلف قابل بررسی است. گسترش سطح نمایشگاه موجب رفت و آمد راحت بازدیدکنندگان نسبت به گذشته شده بود، اما در عین حال مسایل دیگر حل نشده باقی ماند. مثلاً امسال دو بخش ناشران آموزشی و کودک و نوجوان در مقایسه با ناشران دانشگاهی از شیبستان دور مانده و به همین دلیل پیدا کردن آنها برای مراجعہ کنندگان کمی دشوار بود.

استقبال بازدیدکنندگان از بخش ناشران آموزشی با توجه به این تغییر مکان چگونه بود؟

استقبال مردم از نمایشگاه گسترده بود، اما باید توجه داشت که مهم ترین عامل افزایش بازدیدکننده، عدم تکافوی کتابفروشی با نیازهای موجود در کشور است. اگر شما مثلاً نمایشگاه مواد غذایی در کشور برگزار کنید، استقبال از آن به اندازه نمایشگاه کتاب نمی شود، چرا که در هر خیابانی یک فروشگاه مواد غذایی وجود دارد. اما در ایران حدود ۸ هزار ناشر فعالیت می کنند، در حالی که تعداد کتابفروشی ها نصف این تعداد است.

با استناد به استدلال شما باید بگویم که افزایش بازدیدکننده در تبدیل نمایشگاه به فروشگاه کتاب موثر واقع شده. درست است؟

شاید! اما نمایشگاه کتاب یک رویداد ملی و فرهنگی است که سالی یک بار برگزار می شود و عملاً باید این فرصت چند روزه نمایشگاه را برای ایجاد ارتباط رودر رو با صاحب نظران و مردم غنیمت شمرد.

تصور غالب مردم این است که بخش ناشران آموزشی به دلیل چاپ کتاب های کمک آموزشی و اهمیت کنکور در میان خانواده های ایرانی، سودآورترین حوزه نشر کشور است.

شاید ناشران آموزشی نسبت به سایر ناشران مشکلات اینچنینی نداشته باشند، اما برخی گمان می کنند که اگر ناشران آموزشی نباشند، تعداد بازدیدکننده های نمایشگاه کاهش زیادی خواهد داشت، در حالی که این تصور نادرستی است، چون بیش از ۷۰.۶۰ درصد مردم تنها به غرفه ناشران عمومی مراجعه می کنند. بخش ناشران کودک و نوجوان نیز بازدیدکنندگان قابل توجهی دارد، بنابراین مخاطبان کتاب به مفهوم عام فراوان ترند.

ناشرانی که در نمایشگاه حاضر هستند طرح و برنامه های زیادی برای ارتباط با یکدیگر و محققان و استادان دانشگاه دارند و این برنامه ها نیز زمینه ساز کارهای بعدی می شود. ما نیز در نمایشگاه تلاش زیادی برای ارتباط با پژوهشگران داشته ایم اما باید توجه داشت که ناشران باید مکانی برای ارائه کتاب های خود داشته باشند و نمایشگاه کتاب از این جهت بسیار ضروری و لازم است. در عین حال باید با نویسندگان جدیدی که از دانشگاه های بزرگ کشور در نمایشگاه حاضر می شوند ارتباط برقرار کنیم که قاعدتاً زمینه ساز فعالیت های مادر ماه های آینده می شود. همچنین نمایندگان که فروش کتاب های دانشگاهی را در شهرستان ها به عهده دارند، در اینجا با ناشران مرکز ارتباط برقرار می کنند، بنابراین نمایشگاه کتاب تهران صرفاً محلی برای فروش کتاب نیست و مشاوره و تبادل آرا در آن به شکل جدی وجود دارد.

استقبال مردم از بخش ناشران دانشگاهی چگونه بود؟

امسال نمایشگاه کتاب از نظر بازدیدکننده خیلی خوب بود و ناشران نیز علاوه بر حمایت های جدی دولت از دانشجویان، تخفیف های ۲۰ درصدی را در نظر گرفتند. در کل اگر چه امکانات نمایشگاه کمتر شد، اما این امکانات به شیوه خوبی در اختیار ناشران و مخاطبان قرار گرفت. همچنین امسال عمده ناشران با آثار جدیدی در نمایشگاه حاضر شده اند. انتشارات ما نیز ۱۰۰ عنوان کتاب در حوزه های مختلف الهیات، علوم تربیتی، تاریخ و ادبیات عرضه و منتشر کرد که این آثار با ۲۰ درصد تخفیف به مردم و با ۴۰ درصد تخفیف در اختیار کتابخانه های دانشگاهی قرار گرفت.

مدیر انتشارات سازمان نشر سوئیس:

نمایشگاهی هم تراز با نمایشگاه کتاب فرانکفورت

در بیست و سومین دوره نمایشگاه کتاب تهران از هر چه بگذریم از افزایش ناشران خارجی در نمایشگاه نمی توان گذشت. به گفته مسؤلان حدود ۹۰۰ ناشر از تعداد ۸۰ کشور جهان در نمایشگاه حضور داشتند که این تعداد در مقایسه با دوره های گذشته افزایش چشمگیری را نشان می دهد. در این دوره نیز عمده ناشران خارجی با اذعان به رشد کیفی و کمی در برگزاری نمایشگاه کتاب، نظرات متفاوتی را درباره این نمایشگاه عنوان کردند که در گفت و گو با دو تن از ناشران، نظرات آنها را در این باره جویا شدیم. خانم «گرتا فرد» از سوئیس، مدیر انتشارات سازمان نشر سوئیس از جمله این ناشران بود که معتقد است: «نمایشگاه کتاب ایران هم تراز با نمایشگاه کتاب فرانکفورت است.»

تاکنون چند دوره در نمایشگاه کتاب تهران شرکت کرده اید؟

امسال دهمین سال حضور ما در نمایشگاه کتاب است.

آیا نمایشگاه کتاب تهران با سایر نمایشگاه های کتاب مطرح اروپا مثل فرانکفورت قابل مقایسه است؟

بله، نمایشگاه کتاب تهران دست کمی از نمایشگاه های مطرح دنیا ندارد و کیفیت بالایی دارد، به ویژه از نظر بازدیدکننده بسیار خوب است. مسئله ای که از جلوه زیبایی نمایشگاه کاسته است، ساخت و ساز مصلا در حین برگزاری نمایشگاه است.

نمایشگاه کتاب تهران فرصتی برای ارتباط شما با ناشران ایرانی فراهم کرده است؟

بله! ما در ده دوره ای که در نمایشگاه ایران شرکت کرده ایم، با بسیاری از ناشران ایرانی از جمله انتشارات افق و ارس قرارداد بسته ایم که طبق قانون حق مؤلف بوده است.

این ارتباط چگونه شکل گرفت؟

ناشران سوئیس نماینده ای در ایران دارند که از طریق این نمایندگی با ناشران ایرانی ارتباط برقرار می کنند. از همین طریق ما با ناشران ایرانی قراردادهایی بسته و حتی برخی از آثار ایرانی را در کشورمان منتشر کرده ایم. همچنین انتشارات افق امتیاز یکی از کتاب های ما را که متعلق به پیترا اشتام است، خریداری کرده و قرار است با ترجمه محمود حسینی زاد منتشر کند. کتاب دیگری در حوزه فلسفه داریم که توسط محمد مهدی فولادوند به زبان فارسی ترجمه شده است.

استقبال مردم سوئیس از ادبیات ایران است؟

در کشور ما ادبیات کودک و نوجوان ایران علاقه مندان زیادی دارد، همچنین ادبیات کودک ما نیز بر اساس شنیده هایمان در ایران مخاطبان قابل توجهی داشته است.

انتشارات شما بیشتر در چه حوزه ای فعالیت می کنند؟

کتاب های ما بیشتر در حوزه ادبیات، فلسفه، تاریخ، جغرافیا و... است. ما هر سال سعی می کنیم کتاب هایی را در نمایشگاه کتاب تهران عرضه کنیم که متناسب با علایق اقشار مختلف مردم ایران از قشر دانشگاهی گرفته تا مردم عادی باشد. ایران از نظر تنوع فرهنگی و قومی تشابهات زیادی با کشور ما دارد و همین تشابهات دو کشور را به هم نزدیک می کند.

همان ابتدای برگزاری، به دلیل فقدان شبکه توزیع مناسب کتاب، انگیزه اصلی ناشران از حضور در نمایشگاه، فروش کتاب است. البته این معضل به شرایط خود نمایشگاه نیز برمی گردد. اگر ما نمایشگاهی را طراحی کنیم که متناسب با استانداردهای بین المللی نمایشگاه کتاب باشد و امکاناتی را برای ناشران و پژوهشگران فراهم کند، این مشکلات تا اندازه قابل توجهی کاهش می یابد.

انتشارات سروش علاوه بر عرضه کتاب، آیا برنامه های دیگری برای معرفی فعالیت های خود به مراجعہ کنندگان یا ارتباط با ناشران و اهالی قلم داشته است؟

ما برنامه هایی برای تعامل مخاطبان با نویسندگان آثاری که انتشارات سروش آنها را چاپ کرده است، داشتیم و از آنها برای تبادل نظر دعوت کردیم اما بنده مدت کوتاهی است که مدیریت انتشارات سروش را به عهده گرفته ام و امروز در حال مطالعه و مشورت با صاحب نظران هستیم تا فعالیت های این انتشارات را ارتقا دهیم. در نمایشگاه کتاب نیز محصولی عرضه می شود که نمی توان در یک دوره کوتاه مدت برای آن برنامه ریزی کرد و باید برای آن یک برنامه یک ساله در نظر گرفت تا بتوان حضور مناسبی را قوی تر در نمایشگاه داشت. ان شاء الله ما بعد از نمایشگاه برنامه ریزی بلندمدتی را برای حضور در نمایشگاه سال آینده خواهیم داشت تا بتوانیم حضور فعال تر و مؤثرتر داشته باشیم. انتشارات سروش در مجموع در دو بخش فعالیت می کند؛ یک بخش مربوط به فروش کتاب و بخش دیگر مربوط به حوزه نشریات است که در آینده نزدیک در نظر داریم، بازنگری اساسی ای در فعالیت نشریات سروش داشته باشیم، به همین دلیل انتشار نشریات سروش را برای رسیدن به یک طرح جدید و ارتقای کیفیت محتوا و فرم متوقف کرده ایم و احتمالاً تا نیمه دوم خرداد سال جاری این نشریات با شکل جدید منتشر خواهند شد.

انتشارات سروش چند عنوان کتاب در نمایشگاه امسال عرضه می کند؟

بیش از ۴۰۰ عنوان کتاب در نمایشگاه عرضه کرده ایم که از این تعداد حدود ۳۰ عنوان شامل کتاب های چاپ اول و مربوط به سال ۸۸ است و مابقی کتاب های تجدید چاپی و مربوط به سال های قبل از ۸۸ است که انتشار این تعداد کتاب مرهون تلاش های مدیران قبلی است.

به احتمال زیاد از چند سال آتی، نمایشگاه در محل دیگری برگزار می شود. آیا تغییر مکان نمایشگاه کمکی به بهبود کیفیت آن می کند؟ فکر نمی کنم هیچ ناشری موافق برگزاری نمایشگاه در مصلا باشد، اما بحث بر سر این است که مسؤلان نمایشگاه چه محلی را برای نمایشگاه کتاب در نظر می گیرند. اگر قرار باشد مقایسه ما بین مصلا و محل سابق باشد، مصلا مناسب تر است، اما قطعاً به دلیل استاندارد نبودن، مسؤلان ناگزیر هستند که محل مناسبی را برای این کار در نظر بگیرند.

مدیر انتشارات استادی:

چالش ها و امیدهای ناشران دانشگاهی

ناشران دانشگاهی، مانند ناشران آموزشی و نوجوان سالی متفاوت را در نمایشگاه کتاب تجربه کردند؛ چرا که این بخش به علت ساخت و ساز مصلا، جایگاه چند دوره اخیر خود را در زیر رواق ها از دست داد و با نصب سازه های موقت به بخش شمال شرقی مصلا امام خمینی (ره) منتقل شد. ناشران دانشگاهی نسبت به شرایط جدید گلایه هایی را مطرح کرده اند که بخشی از آنها از زبان رضا استادی، مدیر انتشارات استادی بیان شده است.

بخش ناشران دانشگاهی امسال رواق های مصلا را از دست داد. مکان جدید مشکلی نداشت؟

امیدوارم مصلا تا سال آینده تکمیل شود تا ناشران دانشگاهی به همان رواق های مصلی منتقل شوند. البته باید متذکر شد که مسؤلان زحمات زیادی کشیده اند و نمایشگاه امسال امتیازاتی از نظر دسترسی مردم به غرفه ها داشت، اما با توجه به اینکه ناشران خارجی امسال زیاد بودند و آبروی نظام جمهوری اسلامی ایران مطرح بود، برای نمایشگاه کتاب باید یک اهمیت ویژه قائل شد. در نمایشگاه های بین المللی مطرح جهان، بهترین فضاها را به نمایشگاه کتاب اختصاص می دهند. امسال ما در آستانه نمایشگاه با ساخت و ساز مصلا مواجه بودیم، در حالی که باید در بجهوحه برگزاری نمایشگاه کتاب، ساخت و ساز تعطیل می شد یا آنکه مکان مناسب دیگری را برای برگزاری نمایشگاه در نظر می گرفتند که البته شهرداری باید در این زمینه همکاری می کرد. از ۱۳ سال پیش مسؤلان قول داده بودند که محل ویژه ای را برای نمایشگاه کتاب در نظر می گیرند، اما هنوز این وعده محقق نشده و اگر قرار باشد مکان مناسبی برای نمایشگاه پیدا نشود، بهتر آن است که مصلا را برای برگزاری چنین نمایشگاهی آماده کنیم.

نمایشگاه فرصت بسیار خوبی برای ارتباط با ناشران و پژوهشگران است. آیا ناشران دانشگاهی زمینه چنین تعاملی را در نمایشگاه فراهم کرده اند؟

گزارشی درباره خدمات رسانی به مراجعه کنندگان نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

پا به پای مردم در گلستان مصلا

بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران هم به ایستگاه پایانی رسید؛ ایستگاهی که هرگز به معنای توقف نیست، زیرا آنها که کتاب خریده اند، سرگرم مطالعه می شوند. آنها که کتاب عرضه کرده اند، به بررسی دستاورد حضورشان می پردازند و آنها که پس از ماه ها تلاش و برنامه ریزی بزرگترین رخداد فرهنگی کشور را مدیریت و برگزار کرده اند، به آسیب شناسی عملکردشان می پردازند تا نقاط قوت را پررنگ تر و نقاط ضعف را برطرف کنند.

البته به این خیل عظیم که حرکتشان پس از پایان نمایشگاه ادامه دارد، باید افراد زیاد دیگری را هم افزود؛ افرادی نظیر آنان که با طرفین خارجی قرارداد ترجمه یا خرید و فروش امتیاز انتشار کتابی را منعقد یا آنها که نشست هایی تخصصی را برگزار کرده اند. در جریان برگزاری این نمایشگاه، تسهیلات و امکانات متعددی برای خدمت رسانی به مراجعه کنندگان به مصلا در نظر گرفته شد که اگر چه همچنان به افزایش روزافزون نیاز دارد، اما توانست تا اندازه زیادی رضایت مخاطبان را فراهم آورد.

این گزارش در نگاهی اجمالی خدمت رسانی به مراجعه کنندگان را بیست و سومین بین المللی کتاب تهران بررسی کرده است.

مردم باز هم حرف اول و آخر را زدند

مصلا ی بزرگ امام خمینی (ره) در نخستین روز برگزاری نمایشگاه، شاهد حضور چشمگیر مخاطبان کتاب بود، اما نه از جنس تب هایی که زود به عرق می نشینند، بلکه این حضور هر روز که از زمان برپایی نمایشگاه می گذشت، پرشورتر می شد.

مردم کتابخوان که از نقاط مختلف ایران به تهران آمده بودند، با نگاهی جستجوگرانه در پی پیدا کردن یار مهربان خویش بودند تا صفحات کاغذی آن را تورق کنند و پولی بدهند و آن را در خانه دلشان پذیرا باشند.

آنها از نیمکت ها و سایر وسایلی که برای استراحت موقت و رفع خستگی شان فراهم شده بود، استفاده می کردند و دقایقی را حتی روی جدول های کنار خیابان های مصلا یا روی چمن ها می نشستند، جان دوباره ای می گرفتند و دوباره راه می افتادند. عده ای بار اضافی همراهشان را به غرفه های امانات می سپردند و برخی ترجیح می دادند از وسایل حمل و نقل عمومی رایگان در محیط مصلا استفاده کنند.

حضور مردم به گونه ای بود که وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از آن به «حضور پرشکوه» یاد کرد و گفت: «استقبال چشمگیر مردم از برگزاری نمایشگاه کتاب تهران نوید دهنده آن است که امسال نمایشگاه با شکوه بیشتری نسبت به سال های پیش برگزار می شود.»

دکتر محمد حسینی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی افزود: «شاید در کمتر دوره ای از برگزاری نمایشگاه کتاب شاهد بودیم که در ساعات اولیه بازگشایی، چنین حجمی از بازدید کنندگان در نمایشگاه حضور پیدا کنند.»

وی گفت: «خوشبختانه بیشتر ناشران شرکت کننده از نحوه برگزاری نمایشگاه رضایت داشتند، البته برخی از کوچک بودن غرفه ها گلایه داشتند که این موضوع با توجه به شرایط کنونی ساخت و ساز در مصلا امام خمینی (ره) ناگزیر است.»

البته تدابیر اندیشیده شده برای افزایش فضای نمایشگاه یا چیدمان غرفه های ناشران و حضور گسترده مردم نیز موضوع قابل تاملی به حساب می آمد که پیش از آغاز نمایشگاه انجام شد. در واقع،

امسال ۲۰ درصد به فضای نمایشگاه نسبت به سال گذشته افزوده شد.

در این زمینه، امسال بالغ بر ۱۲۰ هزار متر مربع فضای نمایشگاهی فراهم شد و نسبت به سال های گذشته، متراژ فضای مفید آن ۲۰ درصد افزایش یافت که این فضا به بخش های مختلف نمایشگاه اختصاص یافت.

همچنین برای راه اندازی سالن ها و فضاهای جدید از سازه های مقاوم استفاده شد و این امکانات در حدود ۲۰ هزار متر مربع سالن نمایشگاهی به صورت موقت در محل برگزاری نمایشگاه کتاب تهران آماده سازی شدند. در این دوره از سازه هایی در فضای باز مصلا برای سالن های ناشران آموزشی و دانشگاهی و کودک و نوجوان استفاده شد.

چتر بیمه بر سر بازدید کنندگان نمایشگاه
اگرچه انواع تمهیدات برای حفاظت از جان و وسایل بازدید کنندگان نمایشگاه بین المللی کتاب تهران فراهم شده بود، اما گسترش چتر بیمه ای بر سر آنها تا حد زیادی اطمینان خاطر آنها را به همراه می آورد و این خبر را حسین صفری، مدیر کمیته اجرای بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران اعلام کرد.

وی گفت: «بیمه افراد، وسایل و تجهیزات بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در دو بخش تأمین شده است.»

صفری افزود: «وسایل و تجهیزات نمایشگاه به صورت کامل زیر پوشش بیمه حوادث قرار گرفتند.» وی همچنین تصریح کرد: «افراد، اعم از بازدید کنندگان و متصدیان غرفه و نیروهای خدماتی، پیمانکاران و عوامل اجرایی زیر پوشش بیمه مسولیت مدنی قرار دارند.»

صفری با بیان این که بیمه نمایشگاه در هر دو بخش حوادث و مسولیت های مدنی از شروع زمان کار اجرایی در نمایشگاه آغاز شده است، افزود: «این

بیمه تا پایان کار نمایشگاه و حتی جمع آوری غرفه ها و سازه های موقت نمایشگاهی معتبر بود.»

بهره برداری از پارکینگ ضلع شمالی

اگرچه وسایل نقلیه عمومی به ویژه مترو، رفت و آمد به نمایشگاه تهران را تا حدود زیادی آسان کرده اند، اما همچنان یکی از دغدغه افرادی که با وسایل نقلیه شخصی، به ویژه ناشران به نمایشگاه مصلا می آمدند، پیدا کردن مکانی برای پارک کردن وسیله نقلیه شان بود.

امسال با بهره برداری از پارکینگ ضلع شمالی نمایشگاه کتاب تهران واقع در بزرگراه رسالت به ظرفیت سه هزار دستگاه خودرو، ترافیک نمایشگاه روان سازی شد و بازدید کنندگان علاوه بر استفاده از مترو، به سهولت از خدمات پارکینگ بهره مند شدند.

باتوجه به افزایش سالانه بازدید کنندگان نمایشگاه، امسال در ضلع شمالی مصلا امام خمینی (ره) این پارکینگ به ظرفیت پارکینگ های موجود نمایشگاه کتاب تهران افزوده شد.

این پارکینگ توسط شهرداری منطقه ۷ و با همکاری کمیته رفاهی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران راه اندازی شد.

برپایی سالن سرگرمی کودکان در نمایشگاه کتاب

بسیاری از افراد و خانواده ها در حالی به نمایشگاه می آمدند که کودکانشان هم همراهشان بودند. این افراد که به راحتی می توانستند کتاب های مناسب و متنوع را برای فرزندانشان تهیه کنند، در عین حال گاهی نیازمند در اختیار داشتن امکاناتی برای سرگرم کردن کودکانشان بودند.

راه اندازی سالن ویژه سرگرمی کودکان بازدید کنندگان از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در فضای ۱۲۰۰ متری در پشت بام شبستان، تدبیری در این راه به حساب می آمد.

در این بخش که زیر دو چادر احداث شده است، کودکان مراجعه کننده به نمایشگاه کتاب تهران علاوه بر استفاده از وسایل بازی، استفاده از برخی سرگرمی های فکری را هم آموزش دیدند.

این بخش که زیر نظر کمیته فعالیت های جنبی نمایشگاه کتاب تهران فعالیت می کرد، در ساعتی مشخص از کودکان نگهداری می کرد تا والدینشان از نمایشگاه دیدن کنند.

خیال دارندگان بن های کاغذی راحت شد

در حالی که دستگاه های متعدد برای خرید کتاب با استفاده از بن های الکترونیکی در غرفه ها مهیا شده بود اما باز هم افرادی بودند که همچنان بن های کاغذی در دست داشتند و در این تردید به سر می بردند که آیا بن هایشان معتبر است یا خیر، تا این که رییس بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، خیال همه را راحت کرد و گفت: «بن های کاغذی سال ۸۸ تا پایان سال ۸۹ معتبرند و با توجه به توافقی که با بانک صادرات داشته ایم، بر اساس بخشنامه ای، این بن ها را تا پایان سال تمدید کرده ایم.» دکتر محسن پرویز در این باره اظهار داشت: «اگر بازدید کنندگان بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و خریداران کتاب، این بن ها را به غرفه ها و کتابفروشان ارائه کردند و از پذیرش آنها خودداری شد، با گزارش به دست اندرکاران معاونت امور فرهنگی، این مشکل حل می شود.»

خدمات ویژه شرکت پست

در نمایشگاه کتاب تهران

از جمله غرفه هایی که به بازدید کنندگان خدمت رسانی می کردند و بسیار هم پرازدحام بود، غرفه های پستی بودند.

امسال در نمایشگاه سه پایگاه پستی مستقر شده بودند و شش دستگاه کامیون و سه دستگاه وانت هم برای حمل محموله های پستی در نمایشگاه تردد می کردند.

تجلیل از غرفه داران شاخص، حمایت از خدمت رسانی واقعی

رعایت ادب و حجاب از سوی غرفه داران، امری ضروری است که رضایت مخاطبان نمایشگاه را دربردارد. مسولان برگزاری نمایشگاه کتاب نیز برای تشویق غرفه داران به این امر، طی مراسمی از غرفه داران شاخص در رعایت حجاب اسلامی قدردانی می کنند.

حمید قبادی، معاون اجرایی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در این باره گفت: «رعایت حجاب اسلامی در روزهای برگزاری نمایشگاه کتاب همواره مورد تأکید برنامه ریزان و مسولان نمایشگاه کتاب بوده و از سال گذشته نیز برنامه تجلیل و قدردانی از غرفه داران شاخص در رعایت شئون اسلامی در برنامه های مراسم پایانی نمایشگاه گنجانده شده است.»

وی با تأکید بر این که رعایت و حفظ شئون اسلامی از موارد صحیح آیین نامه انضباطی غرفه داران نمایشگاه کتاب است افزود: «موضوع حجاب و رعایت آن در نمایشگاه در دو بخش پیگیری می شود، که در بخش اول موضوع مربوط به بازدیدکنندگان از نمایشگاه است و افراد باید با رعایت قوانین و مقررات جاری کشور حجاب اسلامی خود را رعایت کنند.» قبادی افزود: «به طور قطع مسولان و مجریان قانون در این بخش وظیفه خود را انجام می دهند و مسولان برگزاری نمایشگاه نیز از اجرای قانون حمایت می کنند.»

معاون اجرایی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با تشریح وظایف قانونی مسولان برگزاری نمایشگاه در برخورد با غرفه دارانی که بر خلاف آئین نامه انضباطی، شئون اسلامی را رعایت نمی کنند، گفت: «هم در تدوین مقررات مربوط به حجاب اسلامی و هم در اجرای آن با اشخاصی که خلاف عرف، شرع و قانون عمل کنند، برخورد قانونی شده و ناظران نمایشگاه این موضوع را به صورت جدی پیگیری می کنند.»

قبادی با بیان این که رعایت قوانین مربوط به حجاب اسلامی شامل همه غرفه داران اعم از داخلی و خارجی می شود، افزود: «مسولان بخش های مختلف نمایشگاه موظفند در همه سالن ها و غرفه های نمایشگاه، قوانین و مقررات انضباطی از جمله رعایت شئون اسلامی و حجاب را اجرا کرده و با متخلفان برخورد کنند.»

بازار داغ غرفه های اطلاع رسانی

اطلاع رسانی به مخاطبان، از جمله اقداماتی است که هر سال در نمایشگاه کتاب شکل منسجم تری به خود می گیرد و مراجعه مردم به این بخش نیز بسیار زیاد است.

امسال هم خیل عظیمی از مراجعه کنندگان به نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با مراجعه به غرفه های متعدد اطلاع رسانی، به جستجوی اطلاعات مورد نیازشان پرداختند، به گونه ای که در سه روز نخست برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، پنج میلیون و ۳۱۲ هزار و ۵۳۰ مورد جستجو در پایگاه های اطلاع رسانی مستقر در نمایشگاه به ثبت رسید.

از ۱۵ تا ۱۷ اردیبهشت ماه، حدود ۶۹ هزار و ۴۵ جستجوی کتاب در بخش ناشران داخلی و ۱۳ هزار و ۱۲۷ جستجو در بخش کتاب های خارجی وارد شد. همچنین تا پایان روز سوم برپایی نمایشگاه حدود ۹۵ هزار و ۹۶ نقشه بین بازدیدکنندگان توزیع شد.

اهدای ۳۰۰ واحد خون در نمایشگاه کتاب

نمایشگاه بین المللی کتاب تهران مکانی مناسب برای خدمت رسانی از طرف نهادها به مردم و همچنین یاری رسانی مردم به همنوعانشان با استفاده از امکانات فراهم شده به حساب می آید. پایگاه سازمان انتقال خون، از جمله سازمان هایی بود که امسال مانند سال های قبل در نمایشگاه حضور فعال داشت و با استقبال فراوان مردم روبه رو شد، به نحوی که بیش از ۳۰۰ واحد خون در سه روز نخست برگزاری نمایشگاه اهدا شد. در پایگاه انتقال خون مستقر در نمایشگاه، افراد پس از مراجعه و انجام مشاوره پزشکی و معاینات اولیه و تست هموگلوبین، خون اهدا می کردند.

عضویت افتخاری بازدیدکنندگان نمایشگاه در کتابخانه های تهران

نهاد کتابخانه های کشور برای رفاه حال بازدیدکنندگان، کارت عضویت رایگان یک ساله در کتابخانه های استان را به آنها ارائه کرد.

سال گذشته هم ۲۵۰۰ نفر از بازدیدکنندگان این غرفه عضو افتخاری کتابخانه های کشور شدند.

رونمایی از نخستین دستگاه خودکار فروش

نخستین دستگاه خودکار فروش کتاب در نمایشگاه کتاب تهران رونمایی شد و راه اندازی این گونه امکانات می تواند در سهولت دسترسی مخاطبان به کتاب بسیار تأثیرگذار باشد.

هدف از راه اندازی دستگاه خودکار فروش کتاب، گسترش ویرتین در کشور است و با توجه به این که شبکه توزیع کتاب در کشور ضعیف است و مردم امکانی برای دسترسی به کتاب ندارند، بنابراین استفاده از این دستگاه در اماکن عمومی و مراکز دانشگاهی راهی برای گسترش و تسهیل دسترسی مردم به کتاب بود.

دستگاه راه اندازی شده در نمایشگاه تهران، ظرفیت ۲۶۰ نسخه در قالب ۲۶ عنوان کتاب را داشت که مخاطب با مشاهده فهرست آثار و انتخاب آن، مبلغ مورد نظر را به دستگاه می پرداخت و کتاب درخواست شده را دریافت می کرد.

در روش عرضه کتاب از طریق دستگاه های خودکار فروش، ناشران با ایجاد زنجیره دستگاه های خودکار فروش کتاب، به عنوان شعب یا کانال فروش کوچک، کتب خود را به فروش می رسانند.

این دستگاه ها به دلیل هزینه اندک راه اندازی و نگهداری، حذف محدودیت های زمانی دسترسی به کتاب، قابلیت جانمایی دستگاه در هر مکان، در شرایط کنونی تنها راه حل ارتقای سطح مطالعه به حساب می آیند. همچنین وجود یک LED در قسمت بالای دستگاه، ابزاری چندرسانه ای برای تبلیغات و اطلاع رسانی به صاحب دستگاه خواهد داد.

بازدیدکنندگان نمایشگاه کتاب این امکان را یافتند که با مراجعه به غرفه انتشارات سوره مهر، کتاب هایی نظیر «۱۵»، «ابابانظر»، «داستان های شهر جنگی»، «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» و «شطرنج با ماشین قیامت» را از طریق این دستگاه خریداری کنند.

انجمن توانستند در ایام برگزاری نمایشگاه کتاب، قدری با خیال راحت تر کتاب بخرند.

معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به طور معمول در ایام برگزاری نمایشگاه کتاب اعتبار کارت های الکترونیکی اهالی فرهنگ را افزایش داد. سال گذشته نیز در ایام برگزاری نمایشگاه کتاب اعتبار کارت های الکترونیکی اعضای انجمن افزایش یافت.

توزیع بدون محدودیت بن الکترونیکی کتاب دانشجویان

حضور دانشجویان در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران بسیار پررنگ بود و برای رفاه حال این قشر، توزیع بن الکترونیکی کتاب ویژه دانشجویان در روزهای برگزاری نمایشگاه کتاب بدون هیچ محدودیتی انجام شد.

حمید قبادی، معاون اجرایی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، در این باره گفت: «محدودیت توزیع این بن ها به هیچ عنوان صحت نداشته و همان گونه که از پیش اعلام شده بود، دانشجویان می توانستند با ثبت نام در سایت www.tifb.net تا پایان نمایشگاه (۲۵ اردیبهشت) برای دریافت این بن ها به بانک صادرات مراجعه کنند.»

وی استقبال دانشجویان سراسر کشور از این طرح را بسیار عالی توصیف کرد و افزود: «براساس اطلاعات جمع آوری شده، روزانه نزدیک به سه هزار نفر از دانشجویان برای دریافت بن های الکترونیکی خود به بانک صادرات مراجعه می کنند.» بن های الکترونیکی کتاب ویژه دانشجویان امسال به دستور رییس جمهور و با پیگیری و هماهنگی معاونت فرهنگی وزارت ارشاد اسلامی برای نخستین بار در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران توزیع شدند.

رفع سد معبر از بخش کودک و نوجوان

بخش کودک و نوجوان نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، از جمله بخش های پر تردد این نمایشگاه به حساب می آمد، به گونه ای که گاهی رفت و آمد در آن برای مردم با دشواری انجام می شد. در این میان، عرضه برخی محصولات غیر کتابی توسط تعدادی از ناشران در این بخش، مشکلاتی را فراهم کرد که خوشبختانه با اقدام به موقع مسولان، محصولات غیر کتابی عرضه شده، جمع آوری شدند.

طبق آیین نامه نمایشگاه، ناشران اجازه عرضه محصولات غیر کتابی را ندارند و امسال نیز با توجه به ضوابط مشخص، برخی محصولات غیر کتابی از بخش کودک و نوجوان نمایشگاه جمع آوری شدند. البته محصولات جمع آوری شده از بخش کودک و نوجوان نمایشگاه شامل محصولات کمک آموزشی و فکری نمی شود و تنها اسباب بازی و سرگرمی های صرف از این بخش جمع آوری شدند.

خوشبختانه وضعیت بخش کودک و نوجوان نمایشگاه خوب بود و به دلیل عریض بودن راهروهای بخش کودک و نوجوان، مراجعه کنندگان رضایت کامل داشتند.

پایگاه پستی بخش های بین الملل و مرجع در مدخل ورودی خیابان شهید بهشتی و پایگاه پستی ویژه سالن کودک و نوجوان در ضلع شمال شرقی مصلا مستقر شده بودند و غرفه مرکزی پست که بخش عمده ای از فعالیت های پستی نمایشگاه را برعهده داشت، مقابل شبستان قرار گرفته بود. علاوه بر شش دستگاه کامیون و سه دستگاه وانت برای حمل و نقل محموله های پستی، سرویس پیک موتوری هم برای انتقال بار در سطح شهر تهران فعال شده بود.

نکته جالب این که حداکثر زمان خدمات رسانی به شهرستان ها با توجه به دوری و نزدیکی مسافت بین ۲۴ تا ۳۶ ساعت اعلام شده بود و همچنین امسال هیچ گونه افزایش نرخ برای ارائه خدمات پستی نسبت به سال گذشته اعمال نشده بود.

تسهیلات کتابخانه ملی ویژه نمایشگاه

برخی غرفه ها نظیر غرفه کتابخانه ملی ایران، بیشتر جنبه اطلاع رسانی درباره عملکردشان و همچنین ارائه خدمات به بازدیدکنندگان در حوزه های تخصصی خودشان داشتند.

کتابخانه ملی در روزهای برگزاری نمایشگاه کتاب امسال، برای همه دانشجویان در مقاطع مختلف، استادان و اعضای هیات علمی و طلاب حوزه های علمیه، کارت عضویت صادر می کرد.

دانشجویان، مربیان و اعضای هیات علمی و طلاب حوزه های علمیه کشور هم با مراجعه به غرفه این کتابخانه و ارائه مدارکی شامل یک قطعه عکس، کپی کارت ملی و تکمیل فرم مربوطه، کارت عضویت در کتابخانه ملی را دریافت می کردند.

صدور فبیا نیز از جمله تسهیلات در نظر گرفته شده توسط کتابخانه ملی برای ناشران در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران به حساب می آمد و ناشران متعددی با مراجعه به غرفه سازمان اسناد و کتابخانه ملی در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، در بخش فبپای الکترونیکی ثبت نام و آموزش های لازم را دریافت کردند که صرفه جویی در وقت و هزینه رفت و آمد به ویژه برای ناشران شهرستانی، از مهم ترین نتایج این برنامه بود.

فبیا عنوانی است که به فهرست نویسی پیش از انتشار اطلاق می شود. پیش از این، فبپای کتابخانه ملی به صورت دستی انجام می شد، اما از اواخر سال ۱۳۸۶ فبپای الکترونیکی شروع به فعالیت کرد.

در این روش، فبیا از طریق ایمیل به ناشران ارسال می شود و در نمایشگاه امسال نیز مانند سال گذشته بخشی از غرفه کتابخانه ملی برای عضو شدن ناشران در این برنامه در نظر گرفته شده تا با ارائه آموزش های لازم و صدور شناسه کاربری و رمز عبور، عضویت ناشران را تسهیل کند. این در حالی است که در نمایشگاه سال گذشته امکان آموزش به ناشران وجود نداشت.

با خدا در کنار یار مهربان

هنگامی که در بین غرفه های متعدد و سالن های پر ازدحام نمایشگاه مشغول دیدار از کتاب ها می شدی، زمان به قدری به سرعت می گذشت که گاهی اصلاً متوجه حضور چند ساعتت در مصلا نمی شدی، اما صدای دلنشین اذان که از بلندگوهای مصلا پخش می شد، تو را متوجه حضور در محضر باری تعالی، آن هم در جواز کتاب، دوست مهربان و دانای انسان می اندازد و تذکر می دهد هنگامی که دانایی با معنویت همراه شود، سعادت در پی خواهد داشت.

نماز جماعت ظهر و عصر و همچنین مغرب و عشا همه روزه در نمایشگاه کتاب تهران برگزار شد.

خبری خوش برای نویسندگان

کودک و نوجوان

اهالی قلم، از جمله مخاطبان همیشگی نمایشگاه تهران به حساب می آیند که به دنبال آثار مورد علاقه شان در مصلا می گردند و ایجاد امکان مالی برای خرید کتاب توسط این افراد، به یقین خدمت به کتاب و کتابخوانی محسوب می شود.

در این راستا، مبلغ یک میلیون ریال به کارت های الکترونیکی خرید کتاب اعضای انجمن نویسندگان کودک و نوجوان اعتبار داده شد و باین مبلغ، اعضای

گزارشی اجمالی از برخی نشست‌های برگزیده سرای اهل قلم در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

حقیقت سرانه مطالعه و حکایت غیر حرفه‌ای‌های نشر

که شعر کودک و نوجوان را نقد و بررسی کنیم، باید دید در حوزه کودک و نوجوان چه کتاب‌هایی منتشر می‌شوند.

در آیین‌نامه‌ای که در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای کتاب نوشته شده، زبان محاوره برای کتاب‌های تربیتی پیش از دبستان است، اما سایر کتاب‌های کودک و نوجوان باید از ادبیات معیار برخوردار باشند. اما داستان و کلمات برخی از کتاب‌هایی که با زبان محاوره نوشته شده‌اند نشان دهنده این است که این کتاب ویژه گروه پیش از دبستان نیست.

جعفر ابراهیمی (شاهد)، شاعر و نویسنده کودک و نوجوان: اکنون اکثر جوانان با زبان محاوره شعر می‌گویند و این شیوه، تقریباً شبیه به یک سبک جدید شده است، این شعرها بسیار نگران‌کننده‌اند و به شعر و ادبیات ما آسیب می‌رسانند.

مشکل اینجاست که وقتی پهلوانان خوانند، پهلوانان پنبه‌ای به میدان می‌آیند، وقتی شاعران خوب ما کم کار می‌کنند، چنین کتاب‌های ضعیفی بازار را اشباع می‌کنند.

جواد محقق، شاعر، نویسنده و کارشناس حوزه کودک و نوجوان: اکنون کتاب‌هایی به نام شعر و داستان منظوم و غیر منظوم چاپ می‌شوند که ابتدایی‌ترین مسایل فنی شعر و داستان را رعایت نکرده‌اند و اساساً شعر یا قصه نیستند. در تصویرگری بعضی از کتاب‌های داستان و شعر کودک و نوجوان ما حداقل‌ها هم رعایت نمی‌شوند.

بهرتر است افرادی که تازه وارد عرصه شعر و نویسندگی شده‌اند و می‌خواهند کتاب‌های خود را منتشر کنند، ابتدا با مطبوعات همکاری داشته باشند و سپس کتاب منتشر کنند. زیرا هنگام انتشار آثارشان در مطبوعات، نقد ضمنی صورت می‌گیرد و اثر آنها را به ویژگی‌های لازم نزدیک می‌کند.

بی‌انصافی در کتاب‌نخوان دانستن مردم

مراسم رونمایی از مجموعه «فرهنگ کتاب و کتابخوانی در جهان» با حضور حمید قبادی، مشاور معاون امور فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، محمد اللهپاری، دبیر هفدهمین دوره هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران، مصطفی امیدی، دبیر نشست ویراستار مجموعه «فرهنگ کتاب و کتابخوانی در جهان» در سرای اصلی بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد.

حمید قبادی، مشاور معاون امور فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی: این مجموعه حاضر حاوی اطلاعاتی در واکاوی وضعیت کتابخوانی در کشورهای قاره آفریقا، آمریکا و اروپاست.

با توجه به اقدامات و فعالیت‌های گسترده‌ای که از آغاز انقلاب اسلامی برای توسعه سوادآموزی در کشور صورت گرفته است، تالیف چنین مجموعه‌هایی وضعیت کتاب و کتابخوانی مردم را تغییر داده و پیوند زیادی میان مردم و کتاب ایجاد می‌کند.

یکی از مباحث اساسی فرهنگی در سال‌های اخیر، روند رو به رشد توسعه کتابخوانی در کشور است.

میزان چاپ و نشر کتاب در سال ۸۸ به ۶۱ هزار عنوان در موضوعات گوناگون رسیده است. اقدامات گسترده‌ای در راستای رفع اتهامات موجود در زمینه وضعیت کتابخوانی در ایران صورت گرفته است. خوشبختانه آمار و ارقام، برگزاری نمایشگاه کتاب نمایانگر نادرستی این اتهام است. با وجود این که وضعیت کتابخوانی در کشور ایده‌آل و مطلوب نیست، طرح مساله کتاب‌نخوان بودن مردم، منصفانه نیست.

مصطفی رحماندوست: بسیاری از شعرها نمود ادبیات ما پس از ۳۰ سال است و اگر در آن دقت نشود، کودکان ما را بسیار بدسلیقه بار می‌آورد. به جای این

طول سال سهمیه دارند و در هماهنگی با وزارتخانه‌های مرتبط، سهمیه آنان پرداخت می‌شود.

برپایی نمایشگاه یاد یار مهربان در مدارس با هدف تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به کتاب و کتابخوانی نیز یکی دیگر از اقدامات وزارت ارشاد است که به زودی در سایر استان‌ها نیز اجرایی خواهد شد.

در چهار سال گذشته، جابه‌جایی مکان برگزاری نمایشگاه مطرح بود که بنا به دلایلی اتفاق نمی‌افتاد، اما خوشبختانه سه سال پیش با همکاری تشکل‌های مختلف نشر این موضوع محقق شد.

با جابه‌جایی مکان نمایشگاه به مصلاهی امام خمینی (ره)، بازدید مردم افزایش پیدا کرد، آسایش مردم در رفت و آمد بهتر شد، ولی این موضوع بدان معنا نیست که همه افراد راضی‌اند، طبق آمار ارائه شده توسط مرکز نظرسنجی، مخاطبان از جابه‌جایی مکان نمایشگاه رضایت دارند.

عده‌ای می‌خواهند نمایشگاه هر سال با تغییرات بسیار متفاوتی نسبت به سال قبل برگزار شود، ولی زمانی که مکان مشخصی برای برگزاری نمایشگاه وجود ندارد و برای نمایشگاه هر سال باید یک کابل کشی جدید، خطوط تلفنی نو و... در نظر گرفته شود، چگونه می‌توان انتظار خدمات جدیدتر را داشت؟

اعطای درجه هنری به نویسندگان و شاعران، دیگر تحول چشمگیر حوزه نشر بود. تاکنون هنرمندان بخش‌های مختلف مثل نقاشان، موسیقیدانان و... درجه هنری دریافت کرده بودند که خوشبختانه این درجه به نویسندگان و ناشران نیز اعطا شد.

همچنین لزوم برنامه‌ریزی و حضور جدی دست‌اندرکاران نمایشگاه کتاب تهران در نمایشگاه‌های بین‌المللی، انتشار اطلاعات و اخبار کتاب روی سایت www.ketab.ir و خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) از دیگر دستاوردهای نشر در چهار سال اخیرند.

وقتی پهلوانان خوابند!

(نشست آسیب‌شناسی شعر کودک و نوجوان) با حضور مصطفی رحماندوست، شاعر و نویسنده، جعفر ابراهیمی (شاهد)، شاعر و جواد محقق، شاعر، نویسنده و از پیشکسوتان مطبوعات کودک و نوجوان در سرای اهل قلم کودک و نوجوان نمایشگاه کتاب تهران برگزار شد.

مصطفی رحماندوست: بسیاری از شعرها نمود ادبیات ما پس از ۳۰ سال است و اگر در آن دقت نشود، کودکان ما را بسیار بدسلیقه بار می‌آورد. به جای این

که قبلاً نامه‌نگاری کرده و خواستار برخورد با متخلفان و سودجویان کاغذهای یارانه‌ای شده بودند، آنها از حذف یارانه کاغذ به شدت ناراحت بودند و به هر نحوی ناراحتی خود را بروز می‌دادند.

البته این اعتراض‌ها تاکنون هم ادامه دارد و این موضوع نشان‌دهنده غیر حرفه‌ای بودن برخی ناشران است، زیرا با گذشت زمان و منافع حذف یارانه هنوز هم به این موضوع معترضند.

پیش از اجرایی شدن این طرح، گروهی از دلالتان، کاغذهای یارانه‌ای را به قیمت بسیار ارزان از ناشران خریداری و در انبارهای خود نگهداری می‌کردند، بعد در برهه‌ای از زمان که ناشران به کاغذ نیاز داشتند، همان کاغذها را به دو یا سه برابر قیمت می‌فروختند.

جابه‌جایی یارانه کاغذ، خطری بود که ما انجام دادیم و تبعات آن را به جان خریدیم، زیرا احتمال کاهش یارانه و احتمال کاهش آمار وزارت ارشاد و برچسب کم‌کاری به معاونت امور فرهنگی وجود داشت، از سویی حملات تند و تیزی از سوی گروهی که با این اقدام منافع مالی و غیرمشروعشان به خطر افتاده بود نیز علیه وزارت ارشاد انجام می‌شد که البته

ما تمام این مسایل را به جان خریدیم. نخستین اقدامی که درباره شیوه‌های جایگزین یارانه کاغذ انجام شد، خرید کتاب‌های مناسب از ناشران بود. در این بین قرار شد از ناشران تخصصی ۱۵۰ و از ناشران عمومی ۳۵۰ نسخه کتاب خریداری شود، البته به دلیل کاهش ۴۲ و نیم میلیارد تومانی یارانه، ما هم نتوانستیم همه برنامه‌های خود را اجرایی کنیم.

برگزاری نمایشگاه کتاب در سایر استان‌ها و شهرستان‌ها به شکل گسترده و آبرومندانه نیز در اولویت کاری ما قرار گرفت. تا پیش از این در سایر استان‌ها نمایشگاه به طور محدود و محقرانه برگزار می‌شد، اما در سال‌های اخیر مکان‌های برگزاری نمایشگاه به محل‌های بهتر و مناسب‌تری منتقل شده است.

اکنون نمایشگاه‌های کتاب در استان‌های فارس، تبریز، اصفهان، مشهد، زنجان، بندرعباس و ارومیه و... به شکل بسیار خوب و مناسبی انجام و هر سال بین ۲۰ تا ۲۲ نمایشگاه کتاب استانی در کشور برگزار می‌شود.

در باره توزیع یارانه کتاب در میان اقشار مختلف جامعه نیز باید گفت که این یارانه در برنامه‌ریزی‌های مختلف در میان اهل قلم، دانشجویان، طلاب حوزه‌های علمیه و... توزیع می‌شود، هر یک از این گروه‌ها در

در جریان برگزاری بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، ده‌ها نشست تخصصی در غرفه‌های مختلف سرای اهل قلم خانه کتاب برگزار شد.

در این نشست‌ها کارشناسان حوزه‌های گوناگون به بحث درباره موضوعات مطرح شده گوناگون درباره کتاب و همچنین بررسی عملکرد حوزه‌های مختلف نشر و کتابخوانی پرداختند.

در بین نشست‌های متعددی که برگزار شد، برخی از آنها به دلیل حساسیت موضوعی و حضور کارشناسان و مسوولان در مواجهه با مخاطبان به ویژه نمایندگان رسانه‌ها، از حساسیت بیشتری برخوردار بود.

این گزارش به بیان مباحث مطرح شده در برخی از این نشست‌ها؛ البته به اختصار می‌پردازد.

حکایت غیر حرفه‌ای‌ها و حذف یارانه

معاون امور فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، در نشست تخصصی «تحولات نشر در چهار سال اخیر» در سرای اهل قلم بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برنامه‌های چهار سال معاونت امور فرهنگی در حوزه کتاب و کتابخوانی، یارانه کاغذ، نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، اعطای درجه هنری به نویسندگان و شاعران و نمایشگاه‌های تخصصی کتاب را از جمله دستاوردهای چهار سال اخیر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی معرفی کرد.

دکتر محسن پرویز: در روزهای آغازین حضورم در معاونت امور فرهنگی، یکی از مشکلات عمده صنعت نشر کشور، یارانه کاغذ بود که ناشران در مکاتبات متعدد با مجموعه، خواستار برخورد با اقدامات مفسده‌انگیز این یارانه بودند.

در آن زمان، دولت حدود ۱۴۰ میلیارد تومان یارانه کاغذ به مطبوعات و کتاب اختصاص می‌داد که به اعتقاد برخی ناشران تخصیص کاغذ دولتی به برخی ناشران به فساد در بازار کاغذ و خرید و فروش‌های غیرمعمول کاغذ منجر شده بود.

در آن زمان معتقد بودم نباید تمام یارانه را قطع کرد و باید اقدامی انجام شود که جلوی این فساد گرفته شود، به همین دلیل اقدامات خود را در سال ۱۳۸۵ با برگزاری جلسه‌های مختلف با کمیته‌های مختلف شورای اقتصاد آغاز کردیم.

همکاران در این کمیته‌ها اصرار داشتند بند «ل» ماده ۱۰۴ برنامه پنج‌ساله چهارم باید اجرا شود. بر اساس این بند یارانه باید از تولیدکننده به سمت مصرف‌کننده برود، یعنی یارانه کاغذ از ناشران به سمت مخاطبان هدایت شود.

البته در زمان اجرایی شدن این طرح، مخالفت‌هایی نیز وجود داشت و دلیل عمده مخالفت این بود که عده‌ای تصور می‌کنند در این جابه‌جایی، ناشران دچار خسارت می‌شوند و بخشی از یارانه کاسته می‌شود، در این میان معاونت مطبوعاتی ارشاد با طرح موافق بود و درخواست داشت که یارانه مطبوعات به صورت نقدی به آنان پرداخت شود.

پس از اجرایی شدن قانون، گروهی از ناشران مختلف نامه‌نویسی کردند که با این اقدام، ما متضرر می‌شویم و به زودی قیمت کتاب ۱۰ برابر خواهد شد، این افراد با نامه‌نگاری‌های بسیار به دفتر رییس جمهور خواستار جلوگیری از این اقدام شدند.

معترضان بی‌اطلاع بودند که معاونت فرهنگی وزارت ارشاد این کار را انجام نداده و اشکال متوجه قانون‌گذاران است، همچنین گاهی اوقات از بی‌اطلاعی دریافت‌کنندگان نامه استفاده کرده و موضوع را بزرگنمایی می‌کردند.

البته برخی از این ناشران معترض، همان‌هایی بودند

کارگاه‌هایی با دنیای تماشایی

«نمایشگاه کتاب» عنوان بزرگی است که با شنیدن یا تجسم آن مفهومی معادل حجم عظیمی از کتاب در ذهن تداعی می‌شود. کتاب‌هایی در حوزه‌های گوناگون علمی، ادبی، هنری، تاریخی، آموزشی، داستانی و... که فروشندگان، غرفه‌داران یا ناشران در صدد ارائه این آثار به مخاطبانند، اما بد نیست بدانیم کتاب؛ کالایی که حرف اول و آخر را در نمایشگاه‌های گوناگون از جمله نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران می‌زند، فرایند تهیه و تولید پیچیده و تماشایی دارد و هرگز به آنچه ما می‌بینیم یا افرادی که در صحنه عرضه آن حضور دارند، خلاصه نمی‌شود.

برای تولید کتابی هر چند کم حجم باید فعالیت‌ها و فرایندهای گوناگونی از تخصص‌های مختلف که در بستر زمان تکامل کنونی خود را یافته‌اند، گرد هم آیند و با همکاری هم، محصولی با نام کتاب را در اختیار ما قرار دهند.

کمیته جنبی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برای آشنایی بازدیدکنندگان و علاقه‌مندان با بخشی از فرایند تولید کتاب شکل گرفت و بر آن شد که با ایجاد کارگاه‌هایی آموزشی، به معرفی و ارائه اطلاعاتی در این حوزه بپردازد.

«ناصر میرزایی» مدیر اجرایی کمیته جنبی بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، با اشاره به این که فعالیت این کمیته از دوره‌های پیش نیز در نمایشگاه دنبال می‌شده است می‌گوید: در نمایشگاه امسال این کمیته با هشت سالن جنبی در طبقه زیرین شبستان و در کنار سراسرای کودکان، به فعالیت‌های خود پرداخت و با استقبال بی‌نظیری از سوی مخاطبان مواجه شد. این سالن همان‌طور که از نامش پیداست، به کارهای جنبی که در کنار فرایند کتاب صورت می‌گیرد، اختصاص دارد.

وی از نخستین سالن کمیته جنبی با عنوان «سالن هنرهای تجسمی» نام می‌برد و توضیح می‌دهد: در این بخش کارهایی نظیر معرق کاری، تذهیب و مجسمه‌سازی صورت می‌گیرد که برای نخستین بار

نه تنها این هنرهای جنبی کتاب معرفی شدند، بلکه زمینه‌های آموزش علاقه‌مندان نیز در این فضا فراهم آمد. مخاطبان به طور زنده با این اقدامات آشنا شدند. آنها برای فراگیری آموزش‌های تکمیلی می‌توانند به موسسات و کلاس‌های مربوطه بروند یا کتاب‌های مرتبط با این حوزه را از نمایشگاه کتاب خریداری کنند.

«سالن نرم افزار» دومین سالن این کمیته است که در آن بازدیدکنندگان نمایشگاه بیست و سوم با لوح‌های فشرده حوزه کتاب و فعالیت‌های تهیه و تولید کتاب‌های الکترونیکی یا همان E.Book آشنا شدند. مهمترین مرکزی که در این سالن فعالیتش مشخص بود و به مخاطبان معرفی شد، مرکز رسانه‌ای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بود.

بخش «کارنامه نشر» سومین سالنی است که به معرفی فرایندهای جنبی کتاب اشتغال داشت. علاوه بر این که سرای کارنامه نشر به برگزاری نشست‌ها و سخنرانی‌هایی درباره صنعت نشر می‌پرداخت، در این فضا همه آثاری که در سال ۸۸ به چاپ رسیده‌اند (کتاب‌های منتشر شده فاصله زمانی بین دو نمایشگاه که امسال بالغ بر ۶۰ هزار عنوانند) در این بخش به نمایش درآمدند تا بازدیدکنندگان با مراجعه به آن و صرف مدت زمان اندکی بتوانند آثار مورد نیاز خود را بیابند و در بخش‌های مربوطه به تهیه آنها همت بگمارند.

سالن «دین و فرهنگ» که برخی از فعالیت‌های حوزه آیینی و فرهنگ را به انجام می‌رساند، چهارمین سالن کمیته جنبی به شمار می‌رفت.

ناصر میرزایی، یکی از جذاب‌ترین و پرمخاطب‌ترین بخش‌های کمیته جنبی را سالن «چاپ و نشر» می‌داند که در آنجا تمامی فرایندهای چاپ یک اثر تا مراحل نهایی صحافی آن در قالبی کوچک و مدلی به صورت نمونه از الگویی بزرگتر نمایش داده می‌شود. وی می‌گوید: این فرایند که سال گذشته برای نخستین بار در این بخش به اجرا درآمد، مورد استقبال افراد زیادی،

فعال، به صورت تصادفی انجام شده است. آخرین مجموعه کتاب‌ها در زمینه اقتصاد نشر است که در دست انتشار قرار دارند.

حفظ حقوق معنوی

بزرگترین مشکل نشر کتاب

نخستین نشست حقوق مالکیت معنوی کتاب با حضور محسن پرویز، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و حمید قبادی برگزار شد.

دکتر محسن پرویز: ضوابط نشر کتاب در سال ۱۳۶۷ توسط شورای انقلاب فرهنگی به تصویب رسید که بعد از بازنگری که طی شش ماه گذشته صورت گرفته با امضاء رئیس جمهور ابلاغ خواهد شد. اما این امر به دلیل پیچیدگی‌ها و چالش‌های این حوزه در حقوق مالکیت معنوی، کاربردی مستقیم ندارد. آثاری که در کشور تولید می‌شوند، متعلق به نویسندگان آن اثر است که متأسفانه آثار آنها توسط دیگر افراد مورد سرقت قرار می‌گیرند که اثبات مالکیت آن کار آسانی نیست و نیازمند قوانین محکم و مجازاتی متناسب با تخلفات است.

علت اصلی این امر فقدان جایگاهی برای حقوق معنوی در فرهنگ کشور است. در تاریخ ایران، فرهنگ نویسندگی به گونه‌ای بود که نویسندگان برای نشر و گسترش آثار خود آن را رایگان در اختیار عموم می‌گذاشتند یا از طریق امرای وقت از نظر مالی حمایت می‌شدند. این نوع نگرش که بدون در نظر گرفتن حقوق معنوی فرد می‌توان از آثار افراد استفاده کرد،

به ویژه دکتر محسن پرویز، معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، قرار گرفت و ایشان توصیه کردند که این بخش همچنان در دوره‌های دیگر نیز نمایش داده شود. در این بخش کل فرایند چاپ برای مردم تشریح می‌شد.

ششمین سالنی که در بخش کمیته جنبی خودنمایی می‌کرد، «سالن کتاب و کتابخوانی» نام داشت. در این بخش مرکزی گرد هم شدند که فعالیت‌های کتابخانه‌ای را در طول سال برعهده دارند. از میان آنها می‌توان به «نهاده کتابخانه‌های عمومی» با غرفه‌ای نسبتاً بزرگ و چیدمانی زیبا و کتابخانه دانشگاه تهران با هیئتی دانشگاهی اشاره کرد.

مدیر اجرایی کمیته جنبی بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، سالن «علمی - آموزشی» را که به فعالیت‌هایی علمی نظیر کار با تلسکوپ و میکروسکوپ و... در کنار ساخت برخی از وسایل ساده آزمایشگاهی و علمی می‌پرداخت، هفتمین بخش این فضا نام می‌برد و می‌گوید: در این قسمت بخشی

در فرهنگ ما باقی مانده است؛ در حالی که این اصول و قاعده در طول تاریخ متحول شده‌اند و افراد کمتر برای مالکیت معنوی آثار ارزش حقوقی قائلند.

حفظ این حقوق، احتیاج به فرهنگ‌سازی و تصویب قوانین قضایی دارد که بتوان براساس آن از حق و حقوق صاحبان اثر نگهداری کرد. البته چون این موضوع با حقوق اقتصادی پیوند می‌خورد، باید این حقوق برای مؤلفان خارجی و داخلی به طور یکسان در نظر گرفته شود. حمید قبادی، مشاور معاونت فرهنگی: با توجه به فعالیت‌های معاونت حقوقی، کارگروه‌هایی تشکیل شده‌اند که با جمع‌بندی مسائل و مشکلات، پیشنهادهایی را به عنوان پیش نویس حقوق مؤلفان تهیه کرده‌اند که در حال نهایی شدن است.

افسوس تامل بر انگیز نویسنده مسیحی

نشست نقد و بررسی کتاب «حسین (ع) در اندیشه مسیحیت» با حضور دکتر منصور لاریجانی، منتقد و استاد دانشگاه، «آنتوان بار» نویسنده کتاب «حسین (ع) در اندیشه مسیحیت» و غلامحسین انصاری، مترجم اثر برگزار شد.

آنتوان بار، نویسنده مسیحی کتاب: عاشورا قیام آزادی کرامت است. رخداد بزرگ تاریخی اگر در مقطع دیگری از تاریخ رخ می‌داد، چنین نتیجه‌ای در بر نداشت. در طول دوران تحصیل و پژوهش درباره واقعه تاریخی کربلا، شیفته شخصیت امام حسین (ع) شدم و با وجود این که در ابتدای راه نویسندگی و خبرنگاری بودم، این امر زمینه‌ای برای تألیف کتاب

با عنوان (Workshop) برای نخستین بار کارگاه‌های آموزشی را در زمینه‌های گوناگون برپا کرد. در این بخش که از سوی برخی از بازنشستگان آموزش و پرورش و هنرمندان اداره می‌شد، هنرهای نظیر؛ موسیقی، شعر، نقاشی و مجسمه‌سازی به مخاطبان آموزش داده می‌شد.

ساختار اصلی سالن‌ها و بخش‌های کمیته جنبی نمایشگاه از دوره‌های پیشین تدوین و مشخص شده‌اند، اما نکته مهم این است که در هر دوره‌ای، کارشناسان این بخش با نیازسنجی‌هایی که انجام می‌دهند، نوع غرفه‌ها یا فعالیت‌های این بخش‌ها را تغییر می‌دهند تا در کنار جذابیت برای مراجعان و بازدیدکنندگان، پاسخ‌گوی نیازهای آنها نیز باشد.

در کمیته جنبی با این که اطلاع‌رسانی گسترده‌ای برای معرفی آن به بازدیدکنندگان نمایشگاه انجام نشده است، اقبال گوناگون از این فعالیت‌ها استقبال چشمگیری کردند. در این میان، جوانان اکثریت بازدیدکنندگان بخش جنبی را تشکیل می‌دادند.

میرزایی با اشاره به این که تجربه حضور در برخی از نمایشگاه‌های کتاب خارج از ایران را هم در کارنامه خود دارد، پررنگ‌تر شدن فعالیت‌های بخش نرم‌افزاری کمیته جنبی را از اقداماتی می‌داند که به نظر ضروری می‌رسد و می‌گوید: فعالیت‌های نرم‌افزاری کتاب باید در این بخش توسعه بیشتری داشته باشند. با توجه به این که دنیا در مسیر پیشرفت و توسعه، به ویژه در حوزه الکترونیک است، برای آگاهی از این حوزه مسوولان این بخش می‌توانند تا حد زیادی با معرفی این فرایند، به مراجعه‌کنندگان آگاهی‌های لازم را ارائه دهند.

وی در پاسخ به این سوال که «سال آینده چه سالن‌هایی در بخش کمیته جنبی توسعه بیشتری خواهند یافت؟» می‌گوید: «با توجه به استقبالی که از فعالیت‌های بخش (Workshop) وجود داشت، تصور می‌کنم در دوره بعدی، سالنی مجزا در کنار یکی از سراهای نمایشگاه به این کار اختصاص یابد.»

شده. این نوشتار به بررسی ابعاد شخصیتی امام حسین (ع) از دیدگاه مسیحیت پرداخته است. نواده پیامبر اسلام (ص) مخلوق بزرگ تاریخ، رسالت جدش را احیا کرد، چرا که او تربیت شده دامان پاک حضرت علی (ع) و فاطمه (س) بود.

سازمان ملل متحد از تعالیم حضرت علی (ع) برای آموزش حقوق بشر بهره گرفته است، اما متأسفانه برخی مسلمانان قدر و منزلت امام حسین (ع) را نمی‌شناسند، در حالی که حماسه او انقلاب عظیم روحی و معنوی در دل‌ها و تاریخ ایجاد کرد. برخی مسلمانان تنها به صرف مراسم عزاداری امام حسین (ع) اکتفا می‌کنند، در حالی که علاوه بر اهمیت عزاداری برای امام حسین (ع) به لحاظ فکری نیز باید قیام کربلا تحلیل و به زبان‌های گوناگون منتشر شود.

دکتر منصور لاریجانی، منتقد و استاد دانشگاه: خاستگاه تاریخی این اثر یکی از نقاط مثبت کتاب «حسین (ع) در اندیشه مسیحیت» به حساب می‌آید. نگاه نویسنده به این کتاب، دیدگاهی تاریخی، تحلیلی و محصول منابع محققان و اندیشمندان شیعی است. بهتر بود نویسنده این نوشتار در تدوین این اثر از برخی منابع عارفان استفاده می‌کرد. دیگر نقطه مثبت این نوشتار ایجاد همگرایی معقول و شهودی میان ولایت امام حسین (ع) و حضرت عیسی (ع) است. تمامی نخله‌های آسمانی به لحاظ تفکر، به ویژه در نوع نگاه به آینده جهان، با یکدیگر اشتراک نظر دارند.

کوتاه درباره طرح افکار سنجی و نظرخواهی از نمایشگاه ۲۳

وقتی آمار سخن می گویند

ایجاد سهولت در فرایند خرید کتاب در نمایشگاه کتاب امسال: تقریباً ۹۰ درصد از بازدیدکنندگان معتقدند برگزاری نمایشگاه به تسهیل فرایند خرید کتاب می انجامد.

ارزیابی کلی بازدیدکنندگان از زمان، مکان و چیدمان غرفه ها و سالن های نمایشگاه کتاب: اکثر بازدیدکنندگان، مکان نمایشگاه و استقرار در مصلی امام خمینی (ره)، زمان برگزاری نمایشگاه و همچنین چیدمان غرفه ها و سالن های نمایشگاه را در حد مناسب و بسیار مناسب ارزیابی کرده اند.

کیفیت نقشه ها و راهنماهای موجود در نمایشگاه: به نظر می رسد دلیل اصلی این که کیفیت و دسترسی به نقشه و تابلوهای راهنما نسبتاً نامناسب ارزیابی شده، دیر رسیدن نقشه ها به نمایشگاه باشد.

ارزیابی کلی نمایشگاه نسبت به سال گذشته در بعد مدیریت کلان: اکثر بازدیدکنندگان از نمایشگاه، مدیریت نمایشگاه را از دیدگاه کلان و اجرایی - عملیاتی نسبت به سال گذشته بالاتر از حد متوسط ارزیابی کرده اند.

نمایشگاه منظم تر از سال های گذشته بود

«نگین نگهبان» نماینده دفتر بین المللی ناشران فرانسه در نمایشگاه تهران بود. به گفته نگهبان، در هفتمین سال شرکت فرانسه در نمایشگاه تهران ۵۵۰ عنوان کتاب از ۵۶ ناشر عرضه شد.

ادبیات، کودک و نوجوان، فرهنگ های لغت، دایرة المعارف ها، آموزش زبان فرانسه، تاریخ اسلام و هنر موضوعات اصلی کتاب های ارائه شده در نمایشگاه تهران بودند. بازدیدکنندگان این غرفه که بیشتر دانشجویان رشته های هنر و ادبیات بودند، برای آشنایی با عنوان های جدید کتاب های ادبی و هنری به این غرفه سر می زدند. عده ای نیز به دنبال کتاب های آموزشی زبان فرانسه بودند.

به گفته نگهبان، یکی از اهداف شرکت در نمایشگاه تهران، تعامل و همکاری با ناشران ایرانی برای ترجمه و چاپ آثار فرانسوی است که با هماهنگی سفارت فرانسه در ایران صورت می پذیرد. امسال، به ویژه ناشران کتاب های کودک در این حوزه خواستار همکاری بودند. نگهبان به برنامه ریزی مناسب نمایشگاه امسال اشاره کرد و گفت: تحویل به موقع غرفه ها به ما این فرصت را داد که زودتر از سال های گذشته و با آرامش خاطر بیشتری کتاب ها را برای ارائه آماده کنیم.

از کتاب های موجود در غرفه فرانسه، تنها یک نسخه موجود بود که در روز آخر نمایشگاه به خریداران تحویل داده شد. البته سایر علاقه مندان نیز می توانستند کتاب های مورد نظر خود را سفارش دهند و در فرصت دیگری دریافت کنند.

نگهبان، استقبال از نمایشگاه را بسیار خوب خواند و گفت: بیشتر کتاب های ما در چند روز نخست به فروش رسید. البته این موضوع دور از ذهن نبود، چرا که استقبال مردم از نمایشگاه کتاب تهران همیشه چشمگیر بوده است.

ارزیابی کرده اند. در مجموع ۱۶/۵ درصد از کل افراد را شامل می شوند. بنابراین می توان نتیجه گرفت از نظر اکثر افراد بازدیدکننده موضوعات کتب ارایه شده در نمایشگاه گستردگی مطلوبی دارد.

تنوع کتاب های موجود در نمایشگاه: از نظر ۸۶ درصد از بازدیدکنندگان، تنوع کتاب در موضوعات مختلف در حد متوسط و بالاتر از حد متوسط ارزیابی شده است.

حس بر خورد غرفه داران: طبق این نمودار تنها سه درصد از کل بازدیدکنندگان نحوه برخورد غرفه داران را نامناسب یا بسیار نامناسب ارزیابی کرده اند، در حالی که ۸۴ درصد از کل افراد نحوه برخورد آنها را مناسب و بسیار مناسب می دانند.

مقایسه توانمندی و رغبت غرفه داران به ارایه توضیحات: طبق نمودار ۹۲ درصد از کل بازدیدکنندگان توانمندی غرفه داران را بالاتر از حد متوسط ارزیابی کرده اند.

میزان تسلط غرفه داران به حوزه کاریشان: بیش از ۹۲ درصد از کل بازدیدکنندگان میزان تسلط غرفه داران را متوسط و بالای متوسط ارزیابی کرده اند.

کیفیت سفارش گیری کتاب های ارزی: اکثر افراد کیفیت روند سفارش گیری کتاب های ارزی را متوسط به بالا ارزیابی کرده اند.

ترجیحات پاسخگویان درباره بن کتاب: ۷۳ درصد بن الکترونیکی و ۲۷ درصد بن کاغذی.

کد ۶۹۷۰۴ قابل رویت است.

جنسیت افراد شرکت کننده در نظر سنجی: ۵۵ درصد مرد و ۴۵ درصد زن.

محل سکونت پاسخگویان به پرسشنامه: ۴۵ درصد تهران و ۵۵ درصد شهرستان.

تحصیلات نمونه های مورد مطالعه: بخش عمده ای از بازدیدکنندگان نمایشگاه، دارای تحصیلات دانشگاهی یا حوزوی اند و سطح تحصیلات آنها از لیسانس بالاتر است.

زمینه شغلی بازدیدکنندگان مورد مطالعه:

۱- دبیر مدارس ۲- مدرس حوزه/دانشگاه ۳- دانشجو/طلبه ۴- شاغل در مراکز فرهنگی ۵- شاغل در مراکز خصوصی ۶- دانش آموز ۷- کارمند دولت ۸- سایر

سابقه بازدید افراد از نمایشگاه کتاب در گذشته: ۲۵ درصد زیر ۲ بار، ۱۹ درصد بیش از ۱۱ بار و ۵۶ درصد بین ۳ تا ۱۱ مرتبه

نمودار موضوعات مورد علاقه افراد شرکت کننده در نظرخواهی: موضوعات مرتبط با علوم کاربردی (مهندسی، مدیریت و علوم پزشکی) با ۱۲۶ انتخاب پرطرفدارتر از سایر موضوعاتند. این پدیده می تواند ناشی از گستردگی دامنه موضوعات علوم مهندسی، مدیریت و علوم پزشکی باشد.

نمودار مربوط به گستردگی موضوعات موجود در نمایشگاه کتاب امسال: درصد افرادی که گستردگی موضوعات را نامناسب یا بسیار نامناسب

گروه تحلیل محتوای کمیته نظارت و ارزشیابی بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، در گزارشی مفصل، نتایج نظر سنجی و نظرخواهی پنج روز نخست نمایشگاه کتاب را اعلام کرد. این گزارش در چهار بخش، همراه با نمودارهای آماری ارایه شده است.

در این گزارش به موضوعاتی نظیر مشخصات سنی افراد، جنسیت افراد شرکت کننده در نظر سنجی، محل سکونت پاسخگویان به پرسشنامه، تحصیلات نمونه های مورد مطالعه، زمینه شغلی بازدیدکنندگان مورد مطالعه، سابقه بازدید افراد از نمایشگاه کتاب در گذشته، دلایل حضور در نمایشگاه مربوط به تمامی شرکت کنندگان در نظرخواهی، نمودار موضوعات مورد علاقه افراد شرکت کننده در نظرخواهی، تنوع کتب موجود در نمایشگاه، مقایسه توانمندی و رغبت غرفه داران به ارائه توضیحات، ترجیحات پاسخگویان در مورد بن کتاب، کیفیت نقشه ها و راهنماهای موجود در نمایشگاه، ارزیابی کلی نمایشگاه نسبت به سال گذشته در بعد مدیریت کلان، ارزیابی کلی بازدیدکنندگان از زمان، مکان و چیدمان غرفه ها و سالن های نمایشگاه کتاب و... پرداخته شده است.

خلاصه ای از این گزارش در متن زیر آورده شده و مشروح این گزارش در فایل ضمیمه خبر خبرگزاری کتاب ایران (www.ibna.ir) در تاریخ ۲۲ اردیبهشت با

سالن ناشران خارجی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران تا آخرین روزها مملو از بازدیدکنندگانی است که اکثریت آنان را جوانان و دانشجویان تشکیل می دهند.

تعداد بازدیدکنندگان سالن ناشران خارجی به حدی زیاد بود که مسولان غرفه های ژاپن، ترکیه، عمان و فرانسه، اغلب مجبور می شدند برای پاسخگویی به سوالات مراجعان چند بار گفت و گو را قطع کنند.

استقبال از غرفه چشم بادامی ها در

نمایشگاه تهران

«ماساکی سوگی یاما دانشجوی تاریخ ایران است که از طرف سفارت ژاپن عهده دار غرفه این کشور در نمایشگاه کتاب تهران است. این دومین باری است که او به عنوان مسوول غرفه ژاپن در نمایشگاه شرکت می کند. سوگی یاما درباره نخستین حضور خود به کتاب هفته گفت: «نخستین باری که به نمایشگاه تهران آمدم، از استقبال مردم تعجب کردم و باورم نمی شد که نمایشگاه این قدر بازدیدکننده داشته باشد.»

به گفته سوگی یاما، امسال هفتمین سال شرکت ژاپن در نمایشگاه کتاب تهران بود و این کشور متأسفانه برنامه خاصی برای همکاری با ناشران ایرانی ندارد.

۲۰۰ عنوان کتاب به نمایش گذاشته شده در غرفه ژاپن به گروه های مختلفی چون «ادبیات»، «کتاب های کودک و نوجوان»، «آموزش زبان ژاپنی»، «مانگا» و «کتاب های گردشگری» تقسیم شده بودند. این کتاب ها همه متعلق به سفارت ژاپن بودند و تنها برای بازدید عرضه شدند.

سوگی یاما به توجه بازدیدکنندگان در بخش «مانگا» اشاره کرد و افزود: «مانگا نوعی کمیک استریپ است که در آن به موضوعات متنوعی

گذری کوتاه در سالن ناشران خارجی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

استقبال ژاپنی ها و رضایت فرانسوی ها

سلفه محقق

اگر اطلاع رسانی بیشتر باشد، ناشران بیشتری از کشور ترکیه علاقه مند به شرکت در نمایشگاه کتاب تهران هستند.»

تمامی کتاب های ارایه شده در غرفه ترکیه در پایان نمایشگاه به عنوان هدیه به کتابخانه های مختلف در ایران اهدا شدند.

سانجاک درباره برنامه سال آینده انتشارات وقف و دیانت ترکیه گفت: «ماحتما سال آینده با عنوان های بیشتری در نمایشگاه کتاب تهران شرکت خواهیم کرد. به یقین سال آینده به غرفه بزرگ تری هم نیاز خواهیم داشت.»

گستردگی نمایشگاه تهران بی نظیر است کشور عمان امسال برای نخستین بار در نمایشگاه کتاب تهران شرکت کرد و «سام الراشدی» مسوول غرفه عمان و نماینده انتشارات «مکاتبات استقامت» بود. کتاب هایی که این انتشارات ارایه می داد، بیشتر کتاب های عقیدتی و ملی بودند.

الراشدی بازدیدکنندگان از این غرفه را از گروه های مختلف دانست و گفت: ما بیش از ۱۰۰ عنوان کتاب به نمایشگاه کتاب تهران آوردیم که فروش هم داشتیم. کتاب های فقهی ما بیش از سایر عناوین مورد استقبال ایرانیان، به ویژه دانشجویان و طلاب ایرانی قرار گرفتند.

الراشدی نمایشگاه کتاب تهران را بزرگ تر و منظم تر از سایر نمایشگاه های خاورمیانه دانست و گفت: کشورهای زیادی در این نمایشگاه شرکت کردند و این گستردگی بی نظیر است.

پرداخته می شود. به نظر می رسد مانگا بیش از سایر کتاب ها مورد توجه بازدیدکنندگان ایرانی قرار گرفته است.

نمایشگاه تهران؛ بزرگ و فراگیر

غرفه انتشارات «وقف و دیانت» ترکیه غرفه به نسبت بزرگی است و در ضلع شرقی سالن بین المللی قرار دارد. «واندر سانجاک» مسوول غرفه انتشارات وقف و دیانت ترکیه، وابسته به سازمان دیانت این کشور، امسال برای نخستین بار به ایران آمد، اما در مجموع این دومین حضور این انتشارات در نمایشگاه تهران است.

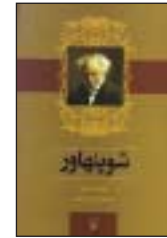
سانجاک درباره کتاب های ارایه شده در این غرفه به کتاب هفته گفت: «ما ۲۰۰ عنوان کتاب به نمایشگاه آوردیم که بیشتر در موضوعات دینی، ملی، تاریخی، فرهنگی و ادبی بودند. بخشی از کتاب ها نیز کتاب هایی اند که برای کودکان و نوجوانان نوشته شده اند.

به گفته این ناشر؛ کتاب های رمان و شعر و کتاب های کودک و نوجوان این غرفه مورد استقبال بازدیدکنندگان قرار گرفتند و برخی از ناشران ایرانی نیز به ویژه در زمینه ترجمه ادبیات کودک مشتاق به همکاری بودند.

وی درباره کیفیت برگزاری نمایشگاه کتاب تهران گفت: «استقبال از این نمایشگاه بسیار بالا بود و به نظرم نمایشگاه کتاب تهران بسیار موفق و خوب است. این نمایشگاه در مقایسه با نمایشگاه های مشابه در ترکیه بزرگ تر و فراگیرتر است و معتقدم

شوینهاور

دیوید رمون / ترجمه: بیتا شمسینی
انتشارات ققنوس / چاپ اول ۱۳۸۸
۱۸۴ صفحه / ۴۵۰۰ تومان

شوینهاور متفکری منزوی است. فلسفه او - که نوعی فلسفه انزواست - در واقع این نحوه نگرش و مواجهه را که جداً حاشیه‌گزیانه است اقتضا می‌کرد. فلسفه شوینهاور

حاصل تماس شخصی و نزدیک با آثار گذشته است. او آثار فیلسوفان ربه‌زبان خودشان بی‌واسطه مترجم، شارح و مفسر می‌خواند.

شوینهاور خود را در بند آنچه هر یک از آنها می‌گوید، روایت می‌کند یا می‌اندیشد نگه نمی‌دارد. او که ادبیات را، فلسفه را، کاملاً می‌شناسد، می‌خواهد تفاسیر دانشگاهی را به کلی نادیده بگیرد. شوینهاور، که شخصی به‌غایت بدگمان است، تنها نگاه خاص خود و داوری خویش را قبول دارد. مگر نه این است که تفسیر محمل شاخص تحریف است؟ از اینجا سرچشمه می‌گیرد بی‌تفاوتی او نسبت به همداستانی‌های ممکن که بین درک خاص او و درک زمانه‌اش وجود دارد. شوینهاور اصالت و خلاقیت خود را نمی‌پرورد؛ به طریقی سهل‌تر و تا آنجا که میسر باشد، خود را با آن همساز می‌کند. اگر او رمانتیک است، این حالت او از هر گونه ایده رمانتیسم به دور است.

کتاب حاضر که به نوعی سرگذشته این فیلسوف آلمانی بازندگی رمانتیک او شروع می‌شود. سال‌های سفر، سال‌های دانش‌اندوزی، جهان‌نگری، ملال‌زیستن، مسئله خاص فلسفه نزد شوینهاور، اشکال ملال و استحاله‌های ملال عناوین بخش‌های این کتاب را تشکیل می‌دهند.

بیابان تاتارها

دینو بوتزاتی / ترجمه: سروش حبیبی
انتشارات کتاب خورشید / چاپ دوم ۱۳۸۹
۲۵۶ صفحه / ۵۴۰۰ تومان

دینو بوتزاتی (۱۹۰۶ - ۱۹۷۲) یکی از نویسندگان مطرح ایتالیاست که تاکنون و پیش‌تر بخش اعظمی از داستان‌های او توسط زنده‌یاد محسن ابراهیم به فارسی برگردانده شده بود.

از این نویسنده ایتالیایی خوش‌نام که داستان‌های به فکر فرو برنده نوشته است کتاب‌های «تصویر بزرگ» از سوی بهمن‌فرزانه، شصت‌داستان، کولوبره، بازناوبوی کوهستان و... توسط محسن ابراهیم و برخی مترجمان دیگر به فارسی برگردانده شده است. البته رمان بیابان تاتارها که یکی از شاخص‌ترین آثار بوتزاتی است را هم محسن ابراهیم به فارسی برگردانده است. این رمان، نقطه عطفی در نثر باشکوه و شاعرانه بوتزاتی است. کتابی با عظمتی کم‌نظیر، آن هم نه فقط در عرصه ادبیات ایتالیا، بلکه در پهنه ادبیات جهان. زبان تصویری این هم باعث شد تا فیلمی به کارگردانی «والریو زورلین» بر اساس آن ساخته شود که بخشی از فیلمبرداری آن هم در ایران انجام شد.

دینو بوتزاتی از سال‌های جوانی‌اش که احساس کرد نوشتن در سرشت و سرنوشت او تنیده شده است، صفحاتی سفید را با روزنگاری‌های دقیق از وقایع درون و بیرون انباشت. یادداشت‌هایی دقیق و روشن، با خطی کمی کودکانه، همراه تصاویر موضوعاتی که می‌دید، می‌شنید یا آنهایی که درباره‌شان می‌اندیشید. حتی در زمان جنگ جهانی

دوم که به نیروی دریایی فراخوانده شد، صحنه‌هایی از برد دریایی را با تصاویری رنگین بر صفحه کاغذ نقاشی کرد. ادبیات برای بوتزاتی از همین یادداشت‌های روزانه شروع شد. تمرین‌هایی که زندگی او را بریز نوشتن می‌کرد؛ نوشتن از بیهودگی‌ها و باهودگی‌ها، از رازها و رمزها، از دوستی‌ها و نادوستی‌ها، از سوال‌های درانتظار پاسخ، از پاسخ‌های بی‌سوال، از حقارت‌ها، خشم‌ها، نفرت‌ها، توهم‌ها و از همه زندگی.

بوتزاتی در یکی از همین صفحات می‌نویسد: «نویس. تو را به خدا بنویس. فقط دو خط، حتی اگر ذهنت آشفته است و اعصاب یاری نمی‌کند، هر روز بنویس، حتی چیزهای احمقانه بی‌معنا را، اما بنویس. نوشتن یکی از خنده‌دارترین و درعین‌حال اندوهناک‌ترین توهمات ماست. فکر می‌کنیم با سیاه کردن صفحه سفید یا چند خط کج و معوج، کار مهمی انجام می‌دهیم. اما هر چه باشد، این حرفه توست که انتخابش نکرده‌ای، بلکه در سرنوشت تو بوده است و این همان واژه‌ای است که حیانا از آن می‌توانی راه نجات را بیابی. بنویس و بنویس.»

مضامین مورد علاقه بوتزاتی در آثارش و از جمله بیابان تاتارها، مرگ، زندگی و اضطراب‌های بشری است.

برخی منتقدان، آثار وی را سوررئالیستی می‌دانند، اما داستان‌های او گرچه دارای رویدادها و حال و هوایی ناممکن است، لیکن آنها را باید حاصل گونه‌ای گرایش به درون‌نگری و ماوراءطبیعه دانست. بوتزاتی در آثار خود رمز و راز را با نگاهی تلخ و بدبینانه درمی‌آمیزد، به گونه‌ای که آثارش را با داستان‌های کافکا و ادگار آلن پو هم مقایسه کرده‌اند.

این نویسنده ایتالیایی، علاوه بر داستان‌نویسی به نقاشی هم می‌پرداخت و مضامین بسیاری از آثارش را خودش نقاشی می‌کرد.

زرباران

دونالد بارتملی / ترجمه: احسان لامع

انتشارات نگاه / چاپ اول ۱۳۸۸ / ۱۱۱ صفحه / ۲۵۰۰ تومان

دونالد بارتملی، از نویسندگان خلاق، برجسته و تاثیرگذار قرن بیستم آمریکاست که اصول داستان‌نویسی سنتی را کنار می‌گذارد و در این عرصه شیوه‌ای نو را می‌آزماید. او به گفته ریچارد گیلمن «یکی

از معدود نویسندگان آمریکاست که به جای آن که سعی کنند به اندوخته‌ای که داستان‌نویس بر روی هم انباشته می‌کند چیزی بیفزایند، می‌کوشند هنر داستان‌نویسی را نو کنند و وسعت ببخشند» و او در داستان‌هایش دائماً حد و مرز صورت‌های داستانی را فراتر می‌برد.

دونالد بارتملی را نویسنده‌ای پست مدرن، سوررئالیست و تجربی توصیف کرده‌اند. او تحت تاثیر ساموئل بکت قید و بندهای مربوط به طرح، صحنه و شخصیت‌پردازی سنتی را مردود می‌داند و به جای آن از کلاژهای کلامی استفاده می‌کند. تفکرات او در فلسفه پست مدرنیسم و اکزیستانسیالیسم ریشه دارد.

سبک این نویسنده زاده‌قربان و اواندیش متفکرانی چون بارت، سارتر، فوکو و دریدا است. تاثیر این اندیشه‌ها در درون مایه‌های آثار او مستتر است. وی از دیگر نویسندگان تجربی پیش از خود مثل جیمز جویس و خورخه لویس بورخس نیز تاثیر عمیقی می‌پذیرد و همگام با نویسندگانی چون جان بارت، رابرت کوور، ناباکوف و کورت ونه‌گات به بازی با صورت‌های داستانی، زبان، بازنمایی‌ها و هنجارهای تثبیت شده ادبی می‌پردازد و سبک خاص خود را در داستان‌نویسی بنا می‌نهد. او در داستان‌هایش متن‌ها و ایماژهای گوناگون را با هم درمی‌آمیزد و نگاه خود را به زندگی با زبان طنز به تصویر می‌کشد.

در این کتاب ۹ داستان کوتاه از این نویسنده منتشر شده است. زرباران، ظهور کاپتالیسم، سلطان جاز،

دومیه، تهدید کولبی، خانم مندایبل و من، رابرت کندی از غرق شدن نجات یافت، خنگ و عزیمت عناوین داستان‌های این مجموعه هستند.

پیش‌تر از دونالد بارتملی (۱۹۳۱ - ۱۹۸۹) آثاری به فارسی ترجمه شده بود که از میان آنها می‌توان به «روی پله‌های کنسرواتور» از نشر افق و «رابرت کندی از غرق شدن نجات یافت و چند داستان دیگر» از نشر نی اشاره کرد که این آخری در مجموعه جدید هم گویا دوباره ترجمه شده است.

بارتملی ۲۱ سال پیش بر اثر ابتلا به سرطان درگذشت. از این نویسنده به عنوان پدر داستان‌های پست مدرن یاد می‌کنند. وی همچنین یکی از بنیانگذاران رشته دانشگاهی «نویسندگی خلاق» است.

گل پنهان

پرل اس - باک / ترجمه عبدالله مولیانی

انتشارات رادمهر / چاپ اول ۱۳۸۸

۳۲۰ صفحه / ۶۰۰۰ تومان

جنگ جهانی دوم به سرانجام رسیده است. سلاح صلح آمریکایی! هیروشیما و ناکازاکی را آرام کرده و در آن‌جاها دیگر صدایی از کسی بر نمی‌آید و سپاه صلح! هم وظیفه خود را به انجام رسانده و صلح را در ژاپن برقرار کرده و دیگر گلوله‌ای شلیک نمی‌شود!

ژاپن تسلیم شده است و نظامیان فاتح شهرها را در اشغال خود دارند. آنان به میان مردم رفته‌اند تا همچون هر اشغالگر دیگری به همه شئون زندگی کشور مغلوب رسوخ کرده و بنیان‌های فرهنگی، اقتصادی و سنتی آن را در هم بریزند و بنیان‌های خود را جانشین آنها کنند. سربازان آمریکایی در شهرها پراکنده‌اند و به هر کجا که می‌خواهند سرک می‌کشند و به هر جا تعدی و تجاوز می‌کنند.

شهر کیوتو هم گرفتار این بلیه است. سربازان در خیابان‌ها پرسه می‌زنند و مغرورانه و بی‌پروا تلاش می‌کنند تا غرور ژاپنی‌ها را در هم بشکنند و به اهداف شخصی و سازمانی خود دست پیدا کنند. در این میان یک افسر آمریکایی با یک دختر ژاپنی آشنا می‌شود. آمریکایی احساس خود را که آمیزه‌ای از غرور و شهوت افسارگسیخته است عشقی آرمانی می‌پندارد و دختر هم که در سنین بیست سالگی و به دنبال مردی و تشکیل کانونی برای زندگی آینده است، می‌پندارد که مرد آرمانی خود را یافته و از آنجا که پانزده سال از عمر خود را در آمریکا گذرانده و مجذوب و فریفته فرهنگ آمریکایی است، می‌پندارد که به کعبه آمل خود دست خواهد یافت و خانواده و وطن و غرور ملی خود را زیرپای می‌گذارد و به دنبال سرنوشت رویایی خود به آمریکا می‌رود؛ غافل از این که تبعیض نژادی و...

و این کتاب شرح ماجرای او است که به قلم خانم پرل اس - باک، نویسنده شرق‌شناس آمریکایی نوشته شده است.

تفسیر روز

تفسیر عقلی - کاربردی قرآن کریم

با توجه به مسائل روز

سید یحیی یثربی / جلد دوم / انتشارات امیرکبیر

چاپ اول ۱۳۸۸ / ۸۶۳ صفحه / ۸۰۰۰ تومان

نویسنده این کتاب می‌کوشد تا برتری‌های تعالیم قرآن را با توجه به مسائل و مشکلات امروز بشر نشان دهد. اسلام دین همه انسان‌ها در همه دوران‌هاست. به همین دلیل باید معجزه‌های روشن خود را برای همه انسان‌ها و همه دوران‌ها داشته باشد. از اینجاست که این تفسیر براساس مسأله‌ها و نیازهای امروز انسان بنا شده است. از نظر این مفسر، قرآن نیز

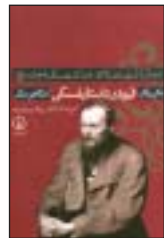
همانند طبیعت است که هر چه آگاهانه‌تر و با راه و روش درست‌تر پژوهش شود، نتیجه‌های بزرگ‌تر می‌دهد. در این تفسیر با راه و روش جدید، مسائل امروز بشر به قرآن عرضه شده است. مسائل بزرگی مانند اعتبار انسان، حقوق اساسی فردی و اجتماعی او، اصالت و اعتبار عقل و اندیشه انسان، روش درست اندیشی، دین درست، ادیان و مذاهب باطل و خرافی، خداشناسی، پیامبرشناسی، رابطه انسان و خدا، سیاست اسلامی، مشکلات علما و مدیران جامعه، مشکلات جهان و جهان اسلام و صدها مسأله مهم دیگر، یثربی در بخشی از کتاب آورده است: «بی‌تردید، پاسخ‌ها و راه‌حل‌های قرآن را، در برابر این مشکلات و مسائل، چنان برتر و کارآمدتر خواهیم یافت که هیچ مکتب و دینی، حریف آن معجزه‌ها نباشد. در این تفسیر برای مدیریت جامعه اسلامی خودمان نیز، هشدارها و آموزه‌های بنیادین و کارساز را خواهیم یافت.»

زندگی و آثار فیودر داستایفسکی

از نگاهی دیگر

استانیسلا و ماتسکه ویچ / ترجمه: دکتر روشن وزیری

نشر نی / چاپ اول ۱۳۸۹ / ۲۹۳ صفحه / ۵۶۰۰ تومان

استانیسلا و ماتسکه، نویسنده، روزنامه‌نگار، حقوق‌دان و سیاست‌پیشه لهستانی، هجدهم سپتامبر سال ۱۸۹۶ در سن پترزبورگ به دنیا آمد. در این برهه لهستان هنوز کشور مستقلی بود. ماتسکه ویچ در

پترزبورگ به دبیرستان رفت، سپس در ۱۹۱۶ در دانشکده حقوق دانشگاه ورشو نام‌نویسی کرد. پس از پایان تحصیلات و در پی استقلال لهستان (۱۹۱۸) در شهر ویلنو روزنامه‌ای به نام کلام تأسیس و از همان سال‌ها فعالیت سیاسی و روزنامه‌نگاری‌اش را آغاز کرد. برادر کوچک‌ترش، یوزف ماتسکه ویچ نیز دست به قلم برد و شاید او به همین علت و به قصد تفاوت‌گذاری عنوان CAT را همچون نوعی تخلص برگزید و به نام خانوادگی خود افزود. در فاصله سال‌های ۱۹۲۵ - ۱۹۲۸ به نمایندگی جناح محافظه‌کار به مجلس ملی لهستان راه یافت. حوادث سال ۱۹۳۹ - حمله ارتش آلمان به لهستان در اول سپتامبر و سپس روز هفدهم همان ماه اشغال بخش شرقی کشور توسط ارتش سرخ - او را ناچار به ترک وطن کرد. او خود را به پاریس رساند و بعد در لندن اقامت گزید. او حتی زمانی کوتاه، میان سال ۱۹۵۵ - ۱۹۵۴ نخست‌وزیری دولت تبعیدی لهستان را در لندن پذیرفت. اما همواره علاقه داشت به میهن بازگردد و در پی تحولات اکتبر ۱۹۵۶ - تحولاتی که پس از افشاکاری خروشچف در کنگره بیستم حزب کمونیست شوروی کشورهای وابسته به شوروی را تکان داد - به لهستان بازگشت. از سیاست کناره گرفت و سرگرم پژوهش و نگارش آثاری تاریخی شد. او پیش از آن با نوشتن جستارها، رساله‌ها و داستان‌های سیاسی - تاریخی مناقشه برانگیز و نقدهای ادبی بحث برانگیز شهرت یافته بود.

استانیسلا و ماتسکه ویچ لهستانی در این کتاب به زندگی و آثار نویسنده‌ای بزرگ با نام فیودر داستایفسکی از لهستانی‌ها و یهودی‌ها خوشش نمی‌آمد، او بدون پیش‌داوری و تعصب نوشتن کتاب را پیش برده است. البته زندگینامه نویسان مشهوری چون هانری تروایا هم به زندگی و آثار این نابغه روس قرن هجدهم پرداخته‌اند اما این اثر به زوایای دیگری از زندگی فیودر پرداخته که کمتر در آثار مشابه دیده شده است.

کودکی، شهرت مستعجل، در آستانه حبس و تبعید با اعمال شاقه، خانه‌مردگان،؟؟؟ پالاتینسک، گمانه‌زنی درباره معمای «دهکده استپانچیکوو»، جنایت و مکافات، غرب‌گرایان، داستایفسکی و نکراسوف، ایله، زجر دادن آنان، نزاع با تورگینف، پیروزی و مرگ و... عناوین بخش‌های متنوع این کتاب هستند.

نگاهی به کتاب «زمره عرفان» به مناسبت سالگرد درگذشت آیت الله بهجت

یادنامه‌ای برای مرد میدان علم و عمل

کرد، باز هم به انتشار رساله اقدام نمودند و فرمودند: «صبر کنید تا همه آقایان (علما) رساله‌های خود را نشر بدهند. بعد، اگر کسی ماند و از دیگران تقلید نکرد و فقط خواست که از بنده تقلید کند، آن وقت فتاوی‌ای بنده را منتشر کنید.» به این ترتیب رساله عملیه ایشان چند ماه بعد منتشر شد.

اهتمام به قرآن، تاکید مکرر آیت الله بهجت (ره)

مرحوم آیت الله بهجت، اهتمام ویژه‌ای به قرآن داشت و افراد را به تلاوت، حفظ و فهم قرآن دعوت می‌کرد و البته، تاکید فراوانی داشت که قرآن از عترت و عترت از قرآن جدا نشود.

محمدی ری شهری در این باره می‌نویسد: «سال ۱۳۸۳ موضوعی که برای تبلیغ در حج در نظر گرفته بودیم، قرآن بود. از این رو، در دیداری که قبل از سفر حج با ایشان داشتم، فرمودند: به رفقا بگویید برای حفظ قرآن تلاش کنند. می‌توانند برنامه ریزی کنند روزی پنج آیه را حفظ کنند. مشکل نیست. شیطان می‌گوید: مشکل است، بلکه محال است. شخصی می‌گفت که: به طور اتفاقی ظرف دو سه ماه، یک ختم قرآن کردم و حفظ شدم، با این که قصد نداشتم.» فصل هشتم و نهم بخش نخست این کتاب با عناوین «امام خمینی و انقلاب اسلامی» و «سیاست» از بخش‌های بسیار خواندنی این کتاب به شمار می‌روند که نویسنده در آنها به مطالبی تأمل برانگیز و پند دهنده اشاره می‌کند. چاپ نخست کتاب «زمره عرفانی» (یادنامه فقیه عارف، آیت الله محمد تقی بهجت رحمه الله علیه) در شمارگان پنج هزار نسخه، ۵۲۳ صفحه و بهای ۶۵۰۰ تومان از سوی موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث منتشر شده است.

فروتنی از خصایص آن عالم ربانی بوده است. نویسنده در بخشی از کتاب می‌نویسد: «آیت الله بهجت با آن که فقیهی شناخته شده بودند و حدود ۲۵ سال از آغاز تدریس خارج فقه و اصولشان می‌گذشت، با رحلت آیت الله سید احمد خوانساری (۱۳۶۲ ش) و آیت الله سید ابوالقاسم خویی (۱۳۷۱) و به رغم درخواست‌های مکرر مردم و ارادتمندان، حاضر به انتشار رساله عملیه و قبول مرجعیت نشدند و در سال‌های بعد نیز وقتی پس از رحلت آیت الله محمد علی اراکی (۱۳۷۳ ش) جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در بیانیه‌ای ایشان را به عنوان مرجع معرفی

ری شهری هم ترجیح داد قلمرو کتاب مذکور را گسترده‌تر کند که در نهایت به نگارش کتاب «زمره عرفان» ختم شد. محمدی ری شهری این کتاب را در چهار بخش به رشته تحریر در آورده است.

بخش نخست، جمع‌بندی مهم‌ترین رهنمودهای آیت الله بهجت، همراه با تحلیلی مختصر و افزودن برخی آیات و روایات متناسب با موضوع و همچنین بخشی از رهنمودهای وی که در کتاب‌های دیگر نقل شده‌اند، در ۱۰ فصل گردآوری شده است. بخش دوم کتاب به گفت و گو با حجت الاسلام والمسلمین علی بهجت (فرزند آیت الله بهجت) اختصاص دارد، گفت و گویی که دوازدهم آذرماه سال ۱۳۸۸ در مکه مکرمه صورت گرفت. بخش سوم اثر، متن یادداشت‌های محمدی ری شهری از سخنان آیت الله بهجت در طول سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۸ را دربرمی‌گیرد و بخش چهارم، شرح حال مختصری از کسانی را ارائه می‌دهد که در متن کتاب، از آنها نام برده شده است.

معضلی که در بسیاری از موارد دامنگیر آثار مرتبط با شخصیت، زندگانی و فضایل بزرگان عرصه‌های مختلف می‌شود، خارج شدن نویسنده اثر از جاده اعتدال است. خوشبختانه محمدی ری شهری در این کتاب به رعایت جانب اعتدال اهمیت ویژه‌ای داده و اعتدال، انصاف، حق‌گرایی و حق‌گویی را در نوشته‌هایش رعایت کرده است.

فروتنی، ویژگی بارز آیت الله بهجت (ره)

محمدی ری شهری در خلال نوشته‌هایش درباره مرحوم آیت الله بهجت به شکلی ظریف به برخی از زوایای شخصیتی و اخلاقی وی اشاره می‌کند. براساس مطالب کتاب، پرهیز از غرور همراه با

بیست و هفتم اردیبهشت، نخستین سالگرد درگذشت عالم ربانی و مجتهد بزرگوار، آیت الله محمد تقی بهجت است. «زمره عرفان» هم عنوان کتابی است به قلم حجت الاسلام والمسلمین محمد محمدی ری شهری که در حقیقت، یادنامه آیت الله بهجت (ره) محسوب می‌شود و به تازگی و در آستانه سالگرد رحلت وی از سوی موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث منتشر شده است.

آیت الله بهجت که در حوزه دین و عرفان، از سر آمدان زمانه خود بود، از خود سه اثر مکتوب به نام‌های «بهجه الفقیه»، «جامع المسائل» و «مباحث الاصول» برجای گذاشت و البته رهنمودهای وی در جلسات درس و دیدار با افراد مختلف، اغلب پرشمارتر از آثار مکتوب او به شمار می‌آیند.

از آنجا که بهره‌گیری از فیض وجود این فقیه عارف بیشتر از طریق حضور در جلسات درس و بحث میسر بود و خودش نیز کمتر دست بر قلم برد که کتاب‌هایی باقی‌گذارده، این ضرورت کاملاً احساس می‌شد که فرد یا افرادی درباره او و فضایل و رفتارهایش بنگارند تا چراغ راهی برای پیوندگان مسیر حق و حقیقت شود.

حجت الاسلام محمدی ری شهری که مدت‌ها از محضر آیت الله بهجت (ره) بهره برده است، پیش از رحلت وی، قصد داشت یادداشت‌هایش را از رهنمودهای آن فقیه عارف منتشر کند و اتفاقاً این یادداشت‌ها را نیز به رشته تحریر در آورد، اما سپس بر آن شد که خاطراتی دیگر را هم در کنار یادداشت‌های مذکور قرار دهد و در قالب کتابی به عنوان «آموزنده‌ترین خاطره‌ها» منتشر کند که رحلت آیت الله بهجت رخ داد و حجت الاسلام محمدی

جلد نخست کتاب «بررسی‌های اسلامی» نوشته علامه سید محمد حسین طباطبایی، به کوشش سید هادی خسروشاهی از سوی موسسه بوستان کتاب تجدید چاپ شد.

این اثر دربرگیرنده مجموعه مقاله‌ها، پرسش‌ها و پاسخ‌هایی است که علامه طباطبایی به مناسبت‌های گوناگون به نگارش آنها همت ورزیده یا سوال‌هایی را در طول سالیان متمادی به صورت کتبی پاسخ داده است. این نگاه‌ها ارزشمند که هر یک در گوشه‌ای و نزد صاحب‌نظری، یافت می‌شد، به همت سید هادی خسروشاهی گردآوری و در دو جلد تنظیم شده است.

سید هادی خسروشاهی درباره شکل‌گیری این مجموعه می‌نویسد: «... راقم این سطور که سالیانی دراز، افتخار تلمذ و حضور در خدمت استاد علامه، سید محمد حسین طباطبایی را داشتم، با علاقه خاصی، به جمع‌آوری آثار مطبوع و استنساخ آثار مخطوط استاد می‌پرداختم که پس از مرور زمانی، گنجینه‌ای گران‌بها از مقالات، پاسخ‌ها و رسائل استاد، در زمینه‌های مختلف قرآنی، علمی، فکری، اجتماعی، فلسفی و... گرد آمد که به یاری خدا اکنون در دو مجلد در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. البته قسمت‌هایی از این مباحث در سال‌های پیشین، نخست در نشریاتی مانند: یادنامه ملاحظه، مجله محمد (ص) خاتم پیامبران، مجله مکتب اسلام، مجله دانشکده ادبیات، فصلنامه مکتب تشیع، مجله راهنمای کتاب و غیره چاپ شده است، ولی بخش‌های دیگر، اصولاً در جایی چاپ نشده بود و توسط خود استاد در اختیار اینجانب قرار گرفت که برای اولین بار تحت عنوان مجموعه مقالات استاد،

«بررسی‌های اسلامی» در اثری از علامه طباطبایی

حسین قدیمی

می‌گردید... و در واقع مطالب کل مجموعه، با نظارت کامل خود استاد اصلاح و تکمیل شده است. در پایان یادآوری این نکته نیز لازم است که در بخش فلسفی این کتاب، چند مقاله از استاد محترم جناب آقای دکتر مهدی حائری یزدی نقل شده که برای تکمیل بحث و درک پاسخ استاد، نقل آنها ضروری به نظر می‌رسید... چنان که توضیحات مربوط به رساله «وحی» از استاد محترم، آیت الله ناصر مکارم شیرازی نیز به عنوان تکمیل بحث عیناً در مجموعه رسائل نقل گردید و همچنین چند رساله از استاد، که به زبان عربی تالیف و به وسیله دوستان دیگری ترجمه شده بود (به نقل از یادنامه استاد و یادنامه شهید مطهری و غیره) تحت عنوان مجموعه رسائل چاپ گردید که بعضی از آنها، در چاپ قبلی کتاب نقل نشده بود.»

علاوه بر هفت رساله‌ای که در مجلد مورد اشاره آمده است، سه رساله دیگر از استاد در جلد اول و دوم مجموعه مقالات نقل شده که عبارت بودند از: «ولایت و زعامت در اسلام»، «محمد و اسلام» و «علم امام» که چون خود استاد این رساله‌ها را به عنوان مقاله یا پاسخ به پرسشی نوشته‌اند، نخست آنها را در ضمن مجموعه مقالات: پرسش‌ها و پاسخ‌ها آورده، ولی در این چاپ، مجموعه آثار آن رساله‌ها را در جلد دوم مجموعه رسائل نقل شده‌اند. جلد نخست این اثر به مباحث نظیر اسلام شناسی، امامت و تشیع، مسائل قرآنی، مقام و موقعیت زن در اسلام می‌پردازد.

چاپ دوم کتاب «بررسی‌های اسلامی» در شمارگان ۳۰۰۰ نسخه، ۳۵۲ صفحه و بهای ۵۶۰۰۰ ریال راهی بازار نشر شد.

اوراق و مخطوطات استاد معظم یادوستان و شاگردان ایشان قرار داشت که به تدریج توسط خود استاد یا دوستان بزرگوار در اختیار نگارنده قرار گرفت، ولی پاره‌ای از آنها هم مانند مقالات، قبلاً در بعضی از منشورات دینی درج شده است که اکنون همه آنها، یک جا و در این مجموعه، برای استفاده عموم منتشر می‌شود.

در موقع تنظیم مجموعه «بررسی‌های اسلامی» و تجدید نظر در آنها، اوقات زیادی از استاد علامه را برای اصلاح و تکمیل مطالب گرفتیم و چون استاد، شور و علاقه مرا برای احیای این مجموعه از آثارشان می‌دیدند، گاهی در ساعات آخر شب، تلفنی اطلاع می‌دادند که پاسخ یک نامه علمی یا فلسفی را در بین اوراق پیدا کرده‌ام، اگر فردا از این طرف عبور کردید، بیایید و بگیرید! او

من از ایشان کسب اجازه می‌کردم که همان شبانه، آخرین بحث پیدا شده را تحویل بگیرم و استاد، طبق روش دیرینه خود و اخلاق حمیده انسانی، اسلامی که داشتند، این رخصت را به من می‌دادند و من همان شبانه مطلب را که اغلب دست‌نویس بود، از ایشان می‌گرفتم و پس از اصلاحی کوتاه و مختصر (در جمله بندی و غیره) دوباره به ایشان عرضه می‌کردم و سپس ضمیمه مجموعه

چاپ و منتشر گردید.»

جامع‌ترین نامی که برای این مجموعه انتخاب شد، «بررسی‌های اسلامی» بود، چرا که این مجموعه شامل بررسی‌های گوناگونی در زمینه‌های مختلف مباحث اسلامی است، و یکی دو بار هم با همین عنوان منتشر شده و چاپ جدید هم که با اضافات و اصلاحات و تجدید نظر همراه است، با همان عنوان شامل مجموعه مقالات:

پرسش‌ها و پاسخ‌ها (در دو جلد) و مجموعه رسائل (در دو جلد) منتشر می‌شود. خسروشاهی در بخش دیگری از کتاب یادآور می‌شود: «همان‌طور که اشاره شد، نویسنده از دیرباز به جمع‌آوری این مباحث پرداخته بود، ولی اشتغالات روزمره اجازه ترتیب و تنظیم آنها را نمی‌داد، تا آنکه پانزده سال پیش، ضمن کسب اجازه از محضر استاد علامه، به تفریح و ترتیب آنها پرداختم و پس از فصل بندی و تبویب و افزودن یکی دو رساله و چندین مقاله جدید از استاد، تحت عنوان «بررسی‌های اسلامی» تقدیم دوستداران حقیقت گردید.»

در بخش دیگری از چگونگی به وجود آمدن این اثر می‌خوانیم: «در واقع همان‌طور که اشاره شد، بخش اعظم «پرسش‌ها و پاسخ‌ها» در بین

یکی از مهمترین فعالیتهای بخش جنبی نمایشگاه، به برنامه‌هایی اختصاص داشت که بنیاد شاهنامه برگزار کرد. این برنامه‌ها که شامل چند نمایشگاه عکس و گرافیک، شاهنامه خوانی و شاهنامه پژوهی بود، در سالی که آن را سال پایان سرایش شاهنامه نامیده‌اند، حال و هوای خاصی به نمایشگاه داد. با سید یاسر موحدفر، دبیر بنیاد شاهنامه گفت‌وگویی در این باره انجام داده‌ایم. در این گفت‌وگو وی به دلیل سالروز بزرگداشت فردوسی - ۲۵ اردیبهشت - توضیحاتی را هم درباره دیگر برنامه‌های این بنیاد ارائه کرده است. به گفته موحدفر، یکی از برنامه‌هایی که بنیاد شاهنامه در این سال دارد، به ثبت رساندن نقالی، به عنوان یک میراث در حال خطر در سازمان یونسکو است. موحدفر همچنین نکاتی را درباره «دانشنامه فردوسی» بیان کرده است.

گفت‌وگو با سید یاسر موحدفر درباره روز بزرگداشت فردوسی و نمایشگاه کتاب تهران

میراث فردوسی جهانی است

سرایش شاهنامه ۲۵ اردیبهشت سال ۳۸۸۸ بوده است. به همین دلیل، بنیاد فردوسی پیشنهادی از دو سال قبل به یونسکو ارائه کرده است و ویژه برنامه‌هایی تدارک دید. این پیشنهاد در مهرماه سال گذشته با اقبال بسیار مناسب کشورهای عضو به تصویب رسید. یعنی رویداد پایان سرایش شاهنامه به عنوان یک رویداد مهم در یونسکو به ثبت رسید تا برنامه‌هایی در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ انجام شود. با توجه به این که ما باید با گاهشمار میلادی در عرصه جهانی فعالیت کنیم، ۲۵ اسفند سال ۱۳۸۸ با سال ۲۰۱۰ هماهنگ است. در نتیجه برنامه‌هایمان را در این سال اجرا می‌کنیم. با توجه به اینکه سال ۲۰۱۰ هزاره شاهنامه نام گرفته است، برنامه‌هایی را در اردیبهشت و خرداد در ایران، فرانسه و آلمان تدارک دیده‌ایم. البته جشن هزاره شاهنامه در یک روز و با دعوت رسمی خانم ایرنا بوکووا، دبیر کل یونسکو، یازدهم فروردین انجام شد. ما به همراه ۱۱ نفر از هنرمندان ایرانی در این مراسم شرکت کردیم. این مراسم با اجرای موسیقی زنده، نقالی و چند نماهنگ که بنیاد فردوسی برای معرفی نوروز و شاهنامه تهیه کرده بود، همراه شد. این برنامه در تالار اصلی یونسکو، با حضور مدیران ارشد آن و ایرانیان مقیم فرانسه برگزار شد. سخنران ویژه این مراسم خانم دکتر سیسیل دوویل، مدیرکل میراث معنوی یونسکو است.

همچنین چهار پرونده مرتبط دیگر هم از سوی ایران به یونسکو ارائه شده که یکی از پرونده‌ها به صورت مستقیم از سوی بنیاد فردوسی ارائه شده است. ما در این پرونده تلاش کرده‌ایم تا «نقالی» را به عنوان یک میراث معنوی در معرض خطر در یونسکو ثبت کنیم. این پرونده با مشارکت بنیاد فردوسی و پژوهشکده هنرهای سنتی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، ارائه شده و امیدواریم در اجلاس که در خرداد برگزار می‌شود، ثبت شود ما همچنین جایزه جهانی فردوسی را نیز پیشنهاد داده‌ایم.

این جایزه در چه مرحله‌ای قرار دارد؟

خوشبختانه کمیته ملی ثبت سازمان حافظه جهانی را در ایران به سازمان اسناد و کتابخانه ملی سپرده است تا هر ساله جوایزی پس از ثبت در یونسکو، به پژوهشگران اعطا شود. این جایزه به کسانی که در عرصه فردوسی کار می‌کنند در سطح ایران و جهان داده می‌شود. کارها در حال پیگیری است و امیدوارم که زودتر توسط یونسکو تصویب شود. متولی اصلی کارهایی که یونسکو ثبت می‌کند، همان کشور ثبت کننده است. باید مرکزی مسولیت مستقیم این کار را می‌پذیرفت که سازمان اسناد و کتابخانه ملی این قضیه را پذیرفته است.

بنیاد فردوسی از نویسندگانی که درباره فردوسی کار می‌کنند، چه حمایتی می‌کند؟

ما کتابسال فردوسی را به معاونت فرهنگی پیشنهاد داده‌ایم. در کتاب سال ما این نکته را مدنظر داریم که هر آنچه را درباره فردوسی در سطح ایران و جهان نوشته شده، گردآوری کنیم. با توجه به اینکه بنیاد فردوسی بودجه مستقیمی ندارد، ما نمی‌توانیم حمایت چندانی از مولفان کنیم. بنیاد فردوسی یک سازمان مردم نهاد است که دو هزار عضو از میان فرهیختگان دارد. ما همه تلاش خودمان را می‌کنیم که از مولفان و پژوهشگران حمایت کنیم، اما این حمایت‌ها بیشتر جنبه معنوی دارد.

پرداخته است. اکنون دانشنامه در چه مرحله‌ای است؟ در مصاحبه‌ای گفته بودید که مراحل ابتدایی را طی کرده است.

با توجه به اینکه دانشنامه نویسی به تازگی راه خود را در ایران پیدا کرده و مراکزی که می‌توانند در تهیه دانشنامه به بنیاد فردوسی یاری برسانند تعدادشان زیاد نیست، تلاش ما این بوده که از کمک بسیاری از بزرگان در این زمینه استفاده کنیم. از جمله این افراد می‌توان از بزرگانی چون استاد حسن انوشه (رئیس دانشنامه ادب فارسی و از اعضای بنیاد فردوسی)، دکتر فریدون جنیدی، دکتر میرجلال‌الدین کزازی، دکتر جلال خالقی مطلق و دکتر قدمعلی سرامی اشاره کرد. آنها اعلام آمادگی کرده‌اند که در این راه به ما یاری برسانند. اما آنچه از اهمیت زیادی برخوردار است، حمایت مالی نهادهای فرهنگی است.

الان چه بخشی از کار آماده است؟

سرفصل‌های کار آماده است و با معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مذاکرات خوبی داشته‌ایم. امیدواریم به عنوان یک طرح با این دانشنامه موافقت کنند. نهادهای دیگر همچون دایرةالمعارف بزرگ اسلامی که به طور تخصصی روی مساله دانشنامه نویسی کار می‌کنند، موافقت اولیه خود را اعلام کرده‌اند. با آقای دکتر علی اصغر دادبه که مدیر گروه ادبیات دانشنامه بزرگ اسلامی است، مذاکراتی داشته‌ایم. امیدوارم که این هماهنگی‌ها زودتر به نتیجه برسد تا کار به خوبی پیش رود. ما انتظار بودجه زیاد مرسوم را نداریم، نشانه و شاهد ما برنامه‌های هزاره جهانی شاهنامه است که با کمترین کمک‌ها به صورت مردمی در حال انجام شدن است.

چنانچه دکتر جنیدی در مصاحبه سال قبل خود گفته بودند، امسال باید هزار و یکمین سال سرایش شاهنامه باشد. برنامه‌های شما برای این سال چیست و چه همکاری‌هایی با یونسکو دارید؟

پیشنهاد ثبت هزاره شاهنامه از سوی آقای جنیدی مطرح شده است. ایشان با پژوهشی که روی شاهنامه داشته‌اند، تاریخ سرایش شاهنامه را با توجه به بیت پایانی آن دریافته‌اند. بر اساس پژوهش ایشان، پایان

استاد محمد رضا شجریان گردآوری کردیم که کمی قبل از نمایشگاه حاضر شد. این تصنیف‌ها توسط میثم موحدفر (دبیر کل بنیاد فردوسی و معاون فرهنگی - برون مرزی آن) جمع‌آوری شده‌اند.

چرا شما از این پروژه حمایت کردید و ارتباط آن با فردوسی چیست؟

بر اساس اساس نامه‌ای که در بنیاد فردوسی سال ۱۳۸۴ به ثبت رسانده‌ایم، تنها به فردوسی و شاهنامه اکتفا نخواهیم کرد، بلکه یکی از دستور کارهای ما این بوده که روح حماسی شاهنامه را در آثار دیگر ادب فارسی بجوییم. به همین منظور همکاری ویژه‌ای را با بنیاد ملک الشعرای بهار آغاز کرده‌ایم. این انجمن توسط ایرانیان مقیم فرانسه راه‌اندازی شده و دبیر آن خانم دکتر مهین سراج است. ایشان هم عضو هیات امنای بنیاد فردوسی هست. ما به دلیل ماهیت حماسی بیشتر این تصنیف‌ها که روح حماسی شاهنامه را یادآور می‌شود، از این مجموعه حمایت معنوی کرده‌ایم.

فردوسی برای ما یک سرمایه ملی به حساب می‌آید، با این همه ما هنوز شناخت خوبی نسبت به او نداریم. به نظر شما حضور بنیاد فردوسی در نمایشگاه تا چه اندازه می‌تواند زوایای پنهان او را به مخاطب معرفی کند؟

با توجه به اینکه هزاره فردوسی به عنوان یک رویداد فرهنگی - هنری توسط یونسکو به ثبت رسیده، ما به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پیشنهاد کردیم که تالاری به فردوسی اختصاص پیدا کند تا در آن همه کتاب‌هایی که در مورد فردوسی کار می‌شود در آن گردآوری شود، چنانچه می‌دانید در همه دنیا، از نام‌های ویژه بهره برداری‌های ویژه صورت می‌گیرد. اما متأسفانه این امکان فراهم نشد. اما با توجه به اینکه سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ به نام فردوسی نامگذاری شده، اگر در سال آینده نیز چنین کنیم، خیلی دور نخواهد بود تا تالاری را به نام فردوسی اختصاص دهیم. یکی دیگر از مسائلی را که دنبال می‌کنیم، دانشنامه فردوسی است. ما شاهنامه را تنها اثری ماندگار و حماسی نمی‌دانیم، بلکه آن را میراثی جهانی می‌دانیم که با محوریت ایران، حکیم ابوالقاسم فردوسی در آن به ۱۰ هزار سال تاریخ و تمدن بشری

بنیاد فردوسی چه برنامه‌هایی برای نمایشگاه کتاب تهران داشت و برگزاری این برنامه‌ها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

با هماهنگی‌ها و مذاکراتی که با معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام شده بود، بخش جنبی بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به شاهنامه اختصاص پیدا کرد. دوستان فضای مناسبی را طراحی کردند که به نمایش ۲۹ تابلو از تایپوگرافی محمد یاراحمدی که بر پایه شاهنامه شکل گرفته بود، اختصاص یافت. بخش دیگری هم به عکاسی از گنجینه‌های موزه‌ای ایران اختصاص داشت که به سفارش بنیاد فردوسی و توسط سعید محمودی از ناوه انجام شده بود. همین‌طور کالاهای مرتبط با شاهنامه نیز که توسط بنیاد فردوسی تولید شده بود، در نمایشگاه عرضه شد. این کالاها با استقبال خوبی از سوی مخاطبان خاص این آثار روبرو شد. ما در این سری اقدامات، همه سنین را در نظر داشتیم؛ از مخاطبان کودک و نوجوان تا پژوهشگران حرفه‌ای. تلاش بر این بود که این کالاها قابلیت داشته باشند که نظیرشان را نداشته باشیم یا کمتر داشته باشیم.

یعنی شما حوزه‌ها مغفول را در اولویت قرار داده‌اید. بله، ما وظیفه بنیاد فردوسی را اینگونه تعریف کرده‌ایم که اگر بنیاد یا مرکزی درباره فردوسی یا سایر مفاخر ما کار می‌کند، ما کمتر وارد آن حوزه شویم. ما در این اوضاع در نقش حامی معنوی قرار می‌گیریم و حتی برخی از مسائلی را که بر زمین مانده، به نهادهای دیگر معرفی می‌کنیم تا آنها را پیش ببرند. ما در این نمایشگاه «جورجین ای» (پازلی) را با استفاده از یکی از نقاشی‌های قهوه‌خانه‌ای استاد منصور وفایی عرضه کردیم که نبرد رستم و سهراب را به نمایش گذاشته بود. استاد وفایی شاگرد با واسطه استاد کمال‌الملک و از جمله اعضای بنیاد شاهنامه است. همچنین مجموعه داستان‌های شاهنامه به همت استاد رستگار فسایی در نمایشگاه عرضه شد. او بیان ساده و روانی را استفاده کرده که مخاطبان مختلف می‌توانند از این داستان‌ها بهره بگیرند. این مجموعه هشت جلدی با همکاری نشر میراث‌بان منتشر شد. البته پیش از این نیز این کتاب چاپ شده بود، اما آخرین ویرایش آن در نمایشگاه بیست و سوم عرضه شد. این اثر اتفاقاً از جمله کارهایی بود که با اقبال خوبی روبرو شد.

از آثار دیگری که عرضه شد می‌توان به مجموعه نرم‌افزاری شاهنامه اشاره کرد. این مجموعه که با همکاری موسسه نور آماده شده، شامل ۶ لوح فشرده است که تیمی از آن به بازخوانی همه اشعار شاهنامه با صدای استاد اسماعیل قادرپناه که از اعضای بنیاد فردوسی است اختصاص دارد. ۲ لوح فشرده دیگر هم نرم‌افزاری است که در آنها ترجمه‌های مطرح در کنار شرح‌هایی گوناگون که به چهار زبان فارسی، عربی، انگلیسی و فرانسه نوشته شده‌اند، لوح فشرده آخر، به تلفن همراه اختصاص دارد.

مقاله‌های گوناگونی هم از دکتر فریدون جنیدی و دکتر میرجلال‌الدین کزازی در نمایشگاه عرضه شد. این دو نیز از اعضای بنیاد فردوسی هستند. با توجه به همکاری‌هایی که ما با انجمن‌های غیردولتی همچون انجمن پاسداشت مفاخر ایران داشته‌ایم، مجموعه‌ای از ترانه‌های دوران مشروطه را با مشاوره

جای خالی ویتترین‌های کتاب در تالارهای نمایش

انجمن‌های نمایش شهرستان‌ها کمتر از تسهیلات انتشارات نمایش برخوردارند؟ می‌گوید: «ما برای ادارات کل هر استان ۳۰ تا ۵۰ جلد کتاب از هر عنوان اهدا می‌کنیم و آنها بین نماینده‌های خودشان در انجمن‌های نمایش تقسیم می‌کنند، اما در بعضی موارد این کوتاهی و کم کاری از جانب آنها صورت می‌گیرد که کتاب‌های اهدایی ما درست توزیع نمی‌شوند از همین رو، پیشنهاد ایجاد کتابخانه تخصصی تئاتر را برای مراکز استان‌ها و انجمن‌های نمایش شهرستان‌ها ارائه کرده‌ایم. همچنین هرگاه درخواستی از جانب انجمن‌های نمایش صورت بگیرد و به تأیید مسؤول امور استان‌ها و مدیرعامل انجمن هنرهای نمایشی یا رئیس مرکز هنرهای نمایشی برسد، برایشان ارسال خواهیم کرد.»

او می‌افزاید: «ما کتاب را برای هنرمندان مخاطب خودمان تولید می‌کنیم و این بودجه که در اختیار انجمن هنرهای نمایشی است، بودجه توسعه و گسترش تئاتر است که در درجه نخست شامل هنرمندان تئاتر شهرستان می‌شود که از سهمیه خاصی برخوردارند.»

ناصر بخت همچنین اظهار داشت: «سیاست دفتر پژوهش انتشارات نمایش از امسال بر این اساس است که با ناشران خصوصی که در حوزه تئاتر فعالیت دارند، همکاری بیشتری داشته باشد، به گونه‌ای که آنها متون ما را چاپ کنند و ما از آنها خریداری کنیم. همچنین ما کارهای اساسی تری را که ناشران خصوصی کمتر قادر به انجام آن هستند، مانند دایره‌المعارف تئاتر ایران را که احتیاج به بنیاد دارد در اختیار آنها قرار دهیم.»

برای بررسی جوانب مختلف طرح ایجاد ویتترین‌های کتاب‌های تئاتر در تالارهای نمایشی سراغ مدیران دیگر تالارها رفتیم که متأسفانه با هیچ‌یک موفق به صحبت نشدیم، زیرا یا حضور نداشتند یا طبق معمول جلسه داشتند؛ جلسه‌هایی که در طول هفته ادامه خواهد داشت و این جلسه‌ها بیشتر روزهای سال را شامل می‌شود.

بنده می‌شود، برای تولید کتاب تصمیم‌گیری می‌شود که چه مضامینی در کدام مقطع و با چه شکلی صورت بگیرد. این شورا بر نحوه صحیح کارها نظارت می‌کند و چون ما سرمایه‌گذار نیستیم، در مورد مسائل مالی و سود کتاب دخالت نمی‌کنیم. اعضای اصلی در بعضی موارد از مشاورانی نظیر دفتر نمایش‌های آیینی، سنتی و شورای سیاستگذاری جشنواره‌ها نیز استفاده می‌کنند.»

ناصر بخت در این باره که چرا بسیاری از کتاب‌های منتشر شده سطح کیفی مطلوبی ندارند، می‌گوید: «باید بپذیریم که سطح کیفی آثار ما در همین حد است و اینها برگزیده‌های شورای سیاستگذاری است. در کشورهای دیگر معمولاً آثار نمایشی بعد از اجرا، چاپ می‌شوند تا در هنگام اجرا، متون تصحیح شوند که متأسفانه این در کشور ما کمتر اتفاق می‌افتد.»

ناصر بخت در پاسخ به این پرسش که چرا برای تولید کتاب در این زمینه اقدام نمی‌کنند، می‌گوید: «ما برای تولید کتاب تصمیم‌گیری می‌شود که چه مضامینی در کدام مقطع و با چه شکلی صورت بگیرد. این شورا بر نحوه صحیح کارها نظارت می‌کند و چون ما سرمایه‌گذار نیستیم، در مورد مسائل مالی و سود کتاب دخالت نمی‌کنیم. اعضای اصلی در بعضی موارد از مشاورانی نظیر دفتر نمایش‌های آیینی، سنتی و شورای سیاستگذاری جشنواره‌ها نیز استفاده می‌کنند.»

ناصر بخت در این باره که چرا بسیاری از کتاب‌های منتشر شده سطح کیفی مطلوبی ندارند، می‌گوید: «باید بپذیریم که سطح کیفی آثار ما در همین حد است و اینها برگزیده‌های شورای سیاستگذاری است. در کشورهای دیگر معمولاً آثار نمایشی بعد از اجرا، چاپ می‌شوند تا در هنگام اجرا، متون تصحیح شوند که متأسفانه این در کشور ما کمتر اتفاق می‌افتد.»

ناصر بخت در این باره که چرا برای تولید کتاب در این زمینه اقدام نمی‌کنند، می‌گوید: «ما برای تولید کتاب تصمیم‌گیری می‌شود که چه مضامینی در کدام مقطع و با چه شکلی صورت بگیرد. این شورا بر نحوه صحیح کارها نظارت می‌کند و چون ما سرمایه‌گذار نیستیم، در مورد مسائل مالی و سود کتاب دخالت نمی‌کنیم. اعضای اصلی در بعضی موارد از مشاورانی نظیر دفتر نمایش‌های آیینی، سنتی و شورای سیاستگذاری جشنواره‌ها نیز استفاده می‌کنند.»

برای فروش اغذیه اختصاص داده است اما امکان عرضه و نمایش کتاب برای بهتر دیده شدن آثار مکتوب نمایشی فراهم نیست.» دکتر ناصر بخت در پاسخ به این پرسش که انتشارات نمایش برای معرفی و عرضه کتاب‌های خود چگونه عمل می‌کند، می‌گوید: «ما تسهیلاتی را در دو غرفه فروش کتاب در سالن اصلی و تالار چهار سوی مجموعه تئاتر شهر ایجاد کرده‌ایم، اما برای تالارهای دیگر غرفه‌ها ویتترین‌های کتاب تعبیه نشده است. البته آمادگی خود را برای اهدای کتاب به دانشکده‌های تئاتری اعلام کرده‌ایم که شامل دانشکده‌های سینما، تئاتر، هنرهای زیبا، هنر و معماری و سوره می‌شود.»

در این میان، تنها دانشکده سینما و تئاتر است که ویتترین ثابت کتاب‌های نمایشی دارد و دانشگاه تربیت مدرس نیز ویتترین خود را فقط به کتاب‌هایی که اعضای آن دانشگاه در تولید آن دخیل بوده‌اند اختصاص داده است.»

ناصر بخت می‌افزاید: «با هر پیشنهادی که باعث شود کتاب‌های ما در دسترس علاقه‌مندان بیشتری قرار گیرد، استقبال می‌کنیم و طرح پیشنهادی کتاب هفته برای ایجاد ویتترین کتاب را در جلسه با مدیران تالارها و رؤسای مرکز هنرهای نمایشی مطرح خواهیم کرد و امیدواریم که آنها هم استقبال کنند.»

درست است که با وجود کمبود ویتترین‌های کتاب در تالارها، دو غرفه فروش کتاب در سالن اصلی و تالار چهار سو وجود دارد، اما آیا مجموعه عظیم تئاتر شهر که پایگاه تئاتر کشور محسوب می‌شود، شایسته است که با حداقل امکانات برای عرضه کتاب عمل کند؟ ناصر بخت در این باره می‌گوید: «من هم قبول دارم که می‌بایست این امکان به شکل مناسب تری صورت بگیرد.»

وی در این باره که کتاب‌های چاپ شده با چه سیاستی تولید می‌شوند، می‌گوید: «طبق نظر شورا که متشکل از نصرالله قادری، دکتر حامد سقائیان، دکتر محمد باقر قهرمانی، دکتر محمد علی خبری و

کتاب موقعی کارکرد مناسب تری خواهد یافت که درست معرفی و عرضه شود. به صرف این که کتاب‌های مختلف در حوزه‌های گوناگون چاپ شوند، اگرچه شایسته، اما بایسته نیست و در حوزه تئاتر این ضعف دوچندان به چشم می‌خورد. این که کتابی چاپ شود و کاربرد علمی آن چندان واکاوی نشود، جز صرف وقت و هزینه و در نهایت آماری که بگویم اینها را چاپ کرده‌ایم، چیز دیگری به همراه نخواهد داشت. اما آیا به راستی خیلی از کتاب‌های مرتبط با حوزه تئاتر قابلیت ارزیابی پیدا خواهند کرد؟!

اگرچه بسیاری از کتاب‌های حوزه تئاتر به لحاظ کیفی مطلوب نیستند، اما موضوع بحث ما معرفی و عرضه کتاب‌های مرتبط با همین موضوع است. از همین رو پیشنهاد ویتترین‌های کتاب‌های نمایشی در تالارهای تئاتر مناسب این طرح می‌تواند به معرفی آثار منتشر شده و عرضه آنها در تالارهای نمایشی کمک و تماشاگران را با تازه‌های نشر در این حوزه آشنا کند.

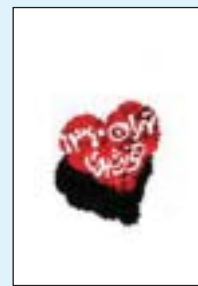
آیا در تالارهای نمایشی تهران از جمله مجموعه تئاتر شهر، تالار وحدت، سنگلیج، هنر، مولوی، ایرانشهر و ... امکان دیده شدن کتاب‌های نمایشی فراهم است؟

این موضوع را با دکتر محمد حسین ناصر بخت، مدیر انتشارات نمایش مرکز هنرهای نمایشی که از مدرسان تئاتر است، مطرح کردیم. دکتر ناصر بخت در این باره می‌گوید: «ویتترین‌های کتاب‌های نمایشی جزو برنامه ما نبوده است و ما به این موضوع فکر نکرده‌ایم، اما از این طرح استقبال می‌کنیم.»

در سالن اصلی و تالار چهار سوی مجموعه تئاتر شهر، غرفه فروش کتاب‌های نمایشی وجود دارد، اما این ویتترین یا غرفه در تالارهای دیگر این مجموعه وجود ندارد. همچنین تالارهای دیگر شهر تهران نیز این امکان را برای افرادی که به تماشای تئاتر می‌روند، یا فراهم نمی‌کنند یا کمتر فراهم می‌کنند. به طور نمونه، تالار مولوی، غرفه‌ای را

نگاهی به نمایشنامه

«تهران ۱۳۹۰ خورشیدی»

از زمان ورود تئاتر به ایران، حدود یکصد و پنجاه سال می‌گذرد، اما هنوز هم در حوزه تولید متون نمایشی دچار فراز و فرودهای بسیاری هستیم که بی‌گمان از مهم‌ترین دغدغه‌های تئاتر امروز ایران به شمار می‌روند.

وجود بیش از ۱۰ دانشکده تئاتر در کشور و مراکز و موسسات مرتبط دیگر، کمتر توانسته در رفع این مشکل چاره‌ساز شود و هنوز هم نمایشنامه‌هایی که با استانداردهای بین‌المللی تطابق داشته باشد، کمتر به چشم می‌خورند. انتشارات نمایش، وابسته به مرکز هنرهای نمایشی، برای تشویق و ترغیب نمایشنامه‌نویسان جوان، اقدام به چاپ آثار آنها کرده است که از سویی محرکی برای آنها برای اعتلای نمایشنامه‌نویسی خواهد بود و از سویی دیگر، با چاپ نوشته‌هایشان، گویی می‌توان به آنها، عنوان «نمایشنامه‌نویس» را اطلاق کرد!

کمتر نمایشنامه‌ای از آثار نمایشنامه‌نویسان ایرانی را می‌توان سراغ گرفت که کاملاً با چارچوب‌های نمایشنامه‌نویسی دنیا همسویی داشته باشد. اما حقیقت این است که با توجه به گرایش «ادبیات نمایشی» در دانشکده‌های تئاتری هنوز نتوانسته‌ایم در تربیت نمایشنامه‌نویسان خوب، کارایی چشمگیری داشته باشیم و گرچه از این مشکل بازکنیم. با این حال، همین که این اتفاق، یعنی چاپ آثار نمایشنامه‌نویسان جوان میسر می‌شود، امکان ارزیابی و سنجش توانمندی در این حوزه

نیست. وقتی درام شکل خواهد گرفت که از دل یک اتفاق یا حادثه چیزی بروز کند یا در شرف وقوع باشد که ذهن را درگیر کند و مخاطب را در برخورد دیالکتیکی با اثر قرار دهد.

در گفت‌وگونیسی، «سلما سلامتی» به ساده‌نگاری پرداخته است که اگر چه مثبت است، اما کاربرد زبان آدم‌های نمایش، کارکردی صحیح را نشان نمی‌دهد. دیالوگ‌های علی‌کمالی که شخصی صاحب نفوذ است، به دیالوگ‌های آدم‌هایی که به دل نمی‌چسبند، بیشتر نزدیکی دارد. همچنین برای نشان دادن اعمال و رفتار آدم‌ها برای پی‌بردن به تحلیل شخصیتی آنها، کاربرد مناسبی از جانب سلامتی صورت نگرفته است.

نمایشنامه با هشت صحنه تقطیع شده است که صحنه یکم، بهار ۱۳۹۰ خورشیدی است و صحنه هفتم پاییز و صحنه هشتم زمستان. حالا باید پرسید که از صحنه دوم تا هفتم، تابستان کجا قرار می‌گیرد؟! در خیلی از بخش‌ها، توضیح صحنه‌ها، کارکردی سینمایی یافته است؛ گویا دوربین می‌خواهد اتفاقات ریز را نیز ثبت کند. در تئاتر برای «کلید در قفل می‌چرخد» چه کارکردی می‌توان تعریف کرد؟ نمایشنامه هنگامی به تئاتر تبدیل می‌شود که در اجرا بتواند هم‌ذات‌پنداری تماشاگر را برانگیزد در نتیجه یک موضوع تکراری با پرداختی سطحی که خواننده از ابتدا به انتهای آن خواهد رسید، جایگاه درام را تعریف نخواهد کرد. قابل ذکر آن که تعلیق در این نوشته وجود ندارد و خواننده با کسالت مجبور به خواندن نمایشنامه می‌شود.

نمایشنامه «تهران ۱۳۹۰ خورشیدی» نوشته سلما سلامتی در ۷۴ صفحه، سال ۱۳۸۸ با شمارگان ۲۰۰۰ نسخه و قیمت ۱۷۰۰ تومان از سوی انتشارات نمایش به چاپ رسیده است.

این اثر می‌تواند به عنوان شاهدهی بر مدعای نخستین این نقد باشد که هنوز هم در حوزه تولید متون نمایشی دچار فراز و فرودهای بسیاری هستیم.

را فراهم خواهد کرد که برای رسیدن به این مقصود چقدر راه باقی است و اکنون در کجای این راه قرار گرفته‌ایم. در این ارتباط، به نمایشنامه «تهران ۱۳۹۰ خورشیدی» نوشته سلما سلامتی نگاهی اجمالی می‌کنیم تا یک نمونه از آثار چاپ شده سال ۸۸ انتشارات نمایش که در بخش نمایشنامه خوانی بیست و هشتمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر شرکت داشته را واکاوی کرده باشیم.

نخستین چیزی که ذهن را به خود معطوف می‌کند، عنوان هر اثری است. نام هر اثر می‌تواند تا حدی به موضوع اثر مرتبط باشد و شناسنامه‌ای برای آن تلقی شود. با نگاه به اسم «تهران ۱۳۹۰ خورشیدی» نام‌تعارف بودن آن و این که چه چیزی در دل این اسم نهفته است، به ذهن متبادر می‌شود؛ اما با مطالعه نمایشنامه، هیچ کارکردی از این اسم دیده نمی‌شود. به محض دیدن عنوان نمایشنامه انگار با یک اثر آوانگاردیسم یا اکسپریمنتال (Experimental) مواجه خواهیم شد که چنین چیزی در هیچ جای اثر دیده نمی‌شود؛ اگرچه شاید خودنویسنده چنین قصدی نداشته است، اما انتخاب چنین عنوانی که جلوتر از زمانه حاضر را ترسیم می‌کند، غیرمنتظره است.

انتخاب اسم آدم‌های نمایش که به شخصیت نرسیده‌اند و تیپ مجموعه‌ای از آدم‌های امروزی را تشکیل می‌دهند هم گویای هیچ هویتی از آنها نیست. اسم آدم‌های نمایش می‌بایست کارکردی مرتبط با کل اثر داشته باشد و معرفی اسم‌ها با نام خانوادگی شان کمکی به شناخت آنها نمی‌کند. اگر به جای سهیل طبیعی، علی کمالی، مینو کمالی، گوهر ستایش و معتمدی که پرسوناژهای نمایشنامه هستند، هر اسم دیگری جایگزین شود، خدشه‌ای به ابعاد شخصیتی آنها وارد نمی‌شود. از این رو می‌توان گفت چهار بعد شخصیت (فیزیکی، روحی، روانی، اجتماعی، اعتقادی) در این نمایشنامه عقیم مانده است. به یقین، صرفاً با گفت‌وگو در یک اثر نمی‌توان به درام رسید. اگرچه نویسنده خواسته به ساختار ارسطویی وفادار بماند، اما در این امر موفق

نگاهی به «عناصر فیلمنامه نویسی» نوشته اروین آر. بلکر

جایگاه مهم فیلمنامه نویسی در ساخت فیلم

یا می سازد». فیلمنامه (script) چیزی است که ساخته می شود یا چیزی که سرهم می شود. یک فیلمنامه شکسپیری به طور متوسط از سی و پنج صحنه بحران یا برخورد تشکیل شده است و هر صحنه جایی است که در آن شخصیت دست به عمل می زند یا تصمیمی می گیرد و یا تصمیم می گیرد که عملی انجام ندهد یا تصمیمی نگیرد. در یک فیلم داستانی صد دقیقه ای بیست و چهار تا بیست و شش صحنه وجود دارد. ساختن فیلمنامه یعنی انتخاب و تنظیم این صحنه ها به موثرترین شکل ممکن.

در کتاب حاضر توضیح داده شده است که ساختار فیلمنامه از چه عناصری تشکیل می شود و اگر بخواهیم در این مجال اندک به آنها اشاره کنیم باید به طور اختصار چنین عنوان کرد: پیرنگ، انتخاب و آرایش صحنه ها برای نقل یک داستان و تاثیر گذاشتن بر مخاطب. شخصیت: جزئیات و مشخصاتی که به افراد در متن و زمینه پیرنگ جا می دهد. کشمکش: عامل پیش برنده. بحران: لحظه ای که داستان می تواند در یک جهت یا جهتی دیگر پیش برود. نقطه اوج: مهم ترین بحران. معرفی: آنچه بیننده باید بداند، و زمان آن. گفت و گو: ماهیت، ارزش ها و محدودیت های آن.

اینها عناصری ساختاری فیلمنامه هستند که در این کتاب بررسی شده اند. هر فیلمنامه نویسی، کارگردان، تهیه کننده، تدوینگر، بیننده و هر کس که درباره سینما می نویسد یا آن را آموزش می دهد باید با این عناصر بنیادی آشنا باشد.

البته مجموعه ای از جنبه های ثانوی نیز در کار فیلمنامه نویسی وجود دارد که عبارتند از: شکل و شمایل فیلمنامه به عنوان یک طرح یا نقشه؛ حرفه فیلمسازی به عنوان یک مهارت، صنعت و هنر؛ ملاحظات تولید اشکال مختلف طرح یا خلاصه داستان، پیش نویس فیلمنامه و اقتباس. این وجوه گرچه در مقایسه با کشمکش، پیرنگ، ساختار، شخصیت، معرفی و گفت و گو، جنبه های ثانوی کار محسوب می شوند، اما همگی در کار فیلمنامه نویسی اهمیت خاص خود را دارند.

کتاب حاضر به دو بخش تقسیم شده است: فصول بخش اول را به عناصر اولیه و اصلی و فصول بخش دوم به جنبه های ثانوی اختصاص دارد. در اساطیر یونان، قصه گو رایجی می انگاشتند، زیرا وی به گروه اصلی الهگان هنر یونان تعلق نداشت. با این حساب، می توان فرض کرد که فیلمنامه نویسی فرزند نامشروع آن یاغی است. اما این به آن معنا نیست که چون اصل و نسب درستی ندارد، باید در مرتبه ای پایین تر از بقیه هنرمنان قرار بگیرد؛ بلکه می توان گفت فیلمنامه نویسی آدم متفاوتی است و مسائل متفاوتی دارد.

فیلمنامه نویسی جایگاه مهمی در ساخت فیلم دارد و کمتر تهیه کننده و کارگردانی است که عقیده ای خلاف این داشته باشد، هر چند شاید منتقدان موافق نباشند.

اهمیت و نقش فیلمنامه نه در تعیین محل قرار گرفتن دوربین یا موسیقی همراه صحنه یا انتخاب بازیگر نقش اول، بلکه در داستانی است که نویسنده برای نقل شفاهی و تصویری برگزیده است. گرچه یک فیلمنامه خوب لزوماً فیلم خوبی از کار در نمی آید، اما حقیقت مسلم این است که تاکنون هیچ فیلم بزرگی از روی یک فیلمنامه بد ساخته نشده است. کتاب «عناصر فیلمنامه نویسی» سال ۱۳۸۸ با شمارگان دوهزار نسخه و قیمت ۲۴۰۰ تومان از سوی انتشارات هرمس منتشر شده است.

هم وجود داشته باشد. در هنر نیز، همچون علم، تجربه باید هدفمند باشد و صرف تجربی بودن فیلمنامه موفقیت آن را تضمین نمی کند. نویسنده ای که می خواهد شیوه های تازه را تجربه کند، بهتر است ابتدا سنت ها را بشناسد، زیرا در این صورت تجربه او عینی و هدفمند خواهد شد و نه خیالی و بی اساس. صرف تخطی از اصول بنیادی کافی نیست؛ تجربه گر باید نشان دهد تجربه او چه هدف و منظوری را دنبال می کند. دکتر ادوارد سی. کندال، برنده جایزه نوبل و کاشف کورتیزون، گفته است که قبل از کشف نحوه ساخت کورتیزون، چهار هزار و سیصد شیوه غلط را امتحان کرده است.

بلکر در این باره گفته است: «نقطه اتکای من در وهله نخست کتاب بویقاً (فن شعر) ارسطوست، کتابی که همچنان بهترین تحلیل نمایشنامه به حساب می آید. شاید برای کتابی که موضوع آن فیلمنامه نویسی است، فن شعر نقطه شروع عجیبی به نظر برسد، اما به دلایل متعدد هر فیلمنامه نویسی باید این رساله کوچک را بشناسد و بفهمد. فن شعر، با قدمتی افزون بر دو هزار سال و به رغم شمار اندک نمایشنامه هایی که مبنای تحلیل های آن بود، همچنین قدیمی ترین و شاید بهترین تلاش برای درک نمایشنامه و سازوکار آن است. در واقع حتی بسیاری از بخش های این رساله ۱۰ هزار کلمه ای ربطی به درام ندارد و قدر مسلم نشانی از سینما نیز در آن نیست، اما آگاهی از مفاهیمی که هسته اصلی کتاب را تشکیل می دهند بر هر نمایشنامه نویسی و فیلمنامه نویسی واجب است. امروزه بسیاری از کلمات و عبارات ارسطو مبهم و نامفهوم جلوه می کنند. کلمات و عباراتی که شاید حتی برای معاصران وی نیز مبهم بوده اند، اما اندیشه مرکزی کتاب همچنان به قوت خود باقی است. از زمان ارسطو تاکنون، ساختار دراماتیک اساساً بدون تغییر باقی مانده و هر آنچه در این مدت درباره آن شده، در واقع شرح و تفسیری بر کتاب ارسطو بوده است.»

انتخاب و تنظیم موثر صحنه ها

از آنجا که چارچوبی مشترک و همگانی وجود ندارد و نمی توان مجموعه فیلم هایی را انتخاب کرد که همه دیده باشند، مثال های این کتاب از فیلم های مشهور و کلاسیک انتخاب شده اند.

فیلمنامه (screenplay) صرفاً طرحی است برای ساختن یک فیلم. کلمه نمایشنامه نویسی (playwright) در این رابطه معنای خاصی می یابد اگر به خاطر بیابوریم که wright به معنی کسی است که «کار می کند

میان یادداشت های او، نوارها و جزوه کلاس اختلافی دیده می شد، بهترین شکل بیان موضوع مورد بحث را انتخاب کردند. و به هر تقدیر طوری عمل کردند که آرایش کتاب و نشر آن متعلق به پروفیسور بلکر باشد. موفقیت خارق العاده پروفیسور بلکر در امر آموزش حاصل سختگیری های او، شناختش از توانایی های تک تک دانشجویان و روش تدریس وی بود، شیوه ای که در قالب کتاب حاضر فشرده شده است. شاید مبالغه نباشد اگر بگوییم موفقیت دانشجویان او به عنوان کارگردان، فیلمنامه نویسی، ویراستار قصه و مدرس سینما، بزرگ ترین خدمت بلکر به آنها بوده است.

آموزش تکنیک و رویکرد حرفه ای

این کتاب بر آن است تا نشان دهد فیلمنامه چیست و چگونه نوشته می شود. هیچ نویسنده یا معلمی نمی تواند به دیگران بیاموزد چگونه خلاق باشند یا چگونه الهام بگیرند. اما تکنیک و رویکرد حرفه ای به یک فرم خلاقه را می توان آموزش داد.

فرق میان یک معمار و یک مهندس در تکنیک است. فیلمنامه نیز بر اساس تکنیک ساخته و پرداخته می شود و این تکنیک را می توان آموخت. معلم نمی تواند به دانشجویان خود گوش حساس به گفت و گوهارا بدهد، اما می تواند تفاوت های موجود میان یک گفت و گوی خوب و یک گفت و گوی بد را نشان دهد. نمی تواند به دانشجویان یاد بدهد چگونه یک پیرنگ را بیافرینند، اما می تواند به آنها بیاموزد که عیوب و نقایص یک پیرنگ را تشخیص بدهند. می تواند فنون معرفی، شیوه طراحی صحنه، بحران و نقطه اوج و شیوه تشخیص کشمکش و پرورش شخصیت را آموزش دهد. فیلمنامه نویسی می تواند اصول بنیادی درام نویسی را بیاموزد. البته قواعد یا قوانین مطلق برای نوشتن فیلمنامه وجود ندارد، اما میراث دو هزار و پانصد ساله تحلیل دراماتیک و وجود ده ها هزار فیلم داستانی به ما امکان می دهد تا اصول درام نویسی را از آنها استخراج کنیم. سبک و قراردادهای درام از زمان یونانیان تا دوران الیزابت و عصر ویکتوریا و تحت تاثیر فروید در دوران مدرن، دچار تغییر و تحول زیادی شده است، اما به رغم چند فیلمنامه جالب و موفق که در صدد کشف اصول جدید و بدیع برآمده اند، نظریه بنیادی ارسطو در زمینه درام نویسی همچنان به قوت خود باقی است.

هدفمند بودن تجربه

در عرصه هنر، ظاهراً هر تجربه تازه ای به مذاق منتقدان خوش می آید و آنها را راضی می کند، اما این درست نیست. نویسنده، قبل از زیر پا گذاشتن سلیقه عمومی و حاکم در زمینه درام سینمایی، باید دست کم آن را بشناسد. تجربه گرایی و آزمودن راه های نو امری لازم و ضروری است و هر هنرمندی به دنبال فرم ها و فنون تازه است، اما باید نوعی نظم و انضباط

نویسنده ای که می خواهد

شیوه های تازه را تجربه کند، بهتر است ابتدا سنت ها

را بشناسد، زیرا در این

صورت تجربه او عینی

و هدفمند خواهد شد

و نه خیالی و بی اساس

عناصر فیلمنامه نویسی، نوشته اروین آر. بلکر که محمد گذرآبادی ترجمه کرده است، سال ۱۳۸۸ از سوی نشر هرمس منتشر شد. به رغم این که تاکنون آثار متعددی در عرصه فیلمنامه نویسی و شناخت این صنعت هنری در کشورمان به فارسی برگردانده شده است، اما اثر حاضر از آن حیث قابل تامل است که علاوه بر خلاقیت نویسنده، مباحث کتاب با تعاریفی دقیق و نو چون کشمکش، ساختار، شخصیت پردازی و شکل و شمایل یک فیلمنامه حرفه ای به رشته تحریر درآمده است. گرچه در گذشته آثار ارزشمندی از «سید فیلد» در این باره به زبان فارسی برگردانده شده است اما خواندن این اثر نیز خالی از لطف نیست. از این رو در ادامه نگاهی اجمالی داریم به این کتاب.

اروین بلکر متولد ۱۹۱۹ بر این باور نبود که خلاقیت آموختنی است، اما معتقد بود که اصول و فن فیلمنامه نویسی - یعنی ساختار، پیرنگ، گفت و گو، معرفی و شخصیت - را می توان آموخت.

پروفیسور بلکر اصول فوق را از منابع متعدد جمع آوری و آنها را پس از سال ها، تلخیص و پالوده کرد. وی افزون بر چهل سال از زندگی خود را به نمایشنامه نویسی برای رادیو، فیلمنامه نویسی، تلویزیون، ویرایش داستان های تلویزیونی و رمان نویسی گذراند. او به شعر حماسی، درام معاصر آمریکایی و درام عصر الیزابت، قصه های عصر آرتور و - بیش از همه - تئاتر کلاسیک یونان علاقه ای وافر و محققانه داشت. بنابراین، دانشجویانش با راهنمایی های او با انضباط سخت سینمای مدرن آمریکا و نیز مفهوم عمیق و ابدی «ساختار» به منزله زیربنای روایت دراماتیک آشنا می شدند.

عناصر فیلمنامه داستانی که به فشرده ترین شکل ممکن پیراسته و تصفیه شده اند، عمدتاً حاصل تدریس دوره مقدماتی او در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی هستند. در آن کلاس ها از دانشجویان خواسته می شد قصه ای را در قالب خلاصه داستان و پیش نویس فیلمنامه ارائه دهند. در مراحل پیشرفته تر، هر دانشجویی نظمی خاص را برای صحنه های فیلمنامه خود ارائه می کرد و سپس دو ساعت سکوت می کرد و به پاسخ تک تک همکلاسی هایش به این سوال گوش می داد: «آیا اگر تهیه کننده بودید این فیلمنامه را می خریدید؟ چرا آری؟ چرا نه؟» و این در واقع بخشی از دست یافتن به کلید ماجرا بود.

استیون اچ - واینر، یکی از شاگردان اروین بلکر در این باره می گوید: «این کلاس ها جای آدم های خجالتی، نظریه پردازان و کسانی که به بیان آزاد یا «فرا تر از رفتن از ژانر» علاقه دارند نبود و چه بسا برای کسی مثل من هم که خارج از کلاس افتخار دامادی ایشان را داشتم، به تجربه ای دردناک بدل می شد. اما این استخوان خرد کردن لازم بود، زیرا پروفیسور بلکر خوب می دانست که دانشجویان پس از پایان کلاس های او باید در حرفه ای دشوار و پرخطر مشغول کار شوند.»

با مرگ اروین بلکر در واقع کتاب عناصر فیلمنامه نویسی ناتمام ماند. بنابراین همسر او «اتل اچ. بلکر»، دخترش «بورا واینر» و استیون اچ - واینر دست به کار شدند و دست نوشته های او را با صحبت های ضبط شده اش در کلاس و یادداشت های دستیارش در دانشگاه، پیتر راتبرگ، مقایسه کردند. آنها در تنظیم مطالب هرگز از طرح کلی استاد تخطی نکردند؛ به عبارت دیگر، نه چیزی را اضافه کردند و نه چیزی را تغییر دادند و هر جا

خاطرات مکتوب جنگ مستند و جذابند

بازدیدکنندگان غرفه های کتاب های دفاع مقدس و ایثار و شهادت در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران معتقدند که تنها فیلم های جنگی بیانگر حوادث آن روزها نیستند و انتشار خاطرات، به دلیل نگاهی ریزبینانه و مستند جذابیت بیشتری دارند. عده ای از افرادی که اطراف قفسه های کتاب های دفاع مقدس در نمایشگاه بودند و از این آثار دیدن می کردند به خریدن و خواندن این آثار اعتقاد داشتند. کتاب هایی چون «شترنج با ماشین قیامت»، «سفر به گرای ۲۷۰ درجه»، «بابانظر» و آثار دیگر ورق می خوردند و عده ای درباره انتخابشان برای خرید، با یکدیگر مشورت می کردند. یکی هر سال برای خرید تازه ترین کتاب های دفاع مقدس، از نمایشگاه کتاب بازدید می کند و دیگری سراغ تازه ترین آثار این حوزه آمده است.

مریم توکلیان، بازدیدکننده ۶۰ ساله، به محض رسیدن به غرفه سوره مهر، بدون درنگ، کتاب «بابانظر» را درخواست کرد. وی درباره چرایی انتخاب این اثر گفت: پیش تر، «دا» را خوانده ام. برای دخترم در آمریکا هم برده ام. این اثر برای او هم بسیار جذاب بود. فکر نمی کردم یک زن در روزهای آتش و گلوله تا این حد شجاع باشد. وی ادامه داد: به کتاب های دفاع مقدس بسیار علاقمندم. اطلاعاتی درباره جنگ نداشتم و نمی دانستم آن روزها در شهرهای مختلف چه گذشته است. فیلم ها هم چندان به جزئیات جنگ تحمیلی نمی پردازند. بنابراین خاطرات، به دلیل بیان ریزبینانه و مستند، جذابیت بیشتری دارند.

مدیر کل انتشارات بنیاد شهید عنوان کرد

استقبال وصف ناپذیر، ویژگی نمایشگاه کتاب

تهران، از مذاکره با ناشران کشورهای چون فرانسه و مصر خبر داد و به دیگر ناشران حوزه دفاع مقدس پیشنهاد کرد که با ناشران خصوصی کشورهای خارجی، وارد مذاکره شوند. چون آنان، درگیر قوانین دست و پاگیر ناشران دولتی خارجی نیستند.

وی با اشاره به لزوم صرف هزینه در حوزه ترجمه کتاب های حوزه ایثار و شهادت افزود: «باید از ظرفیت موجود در بخش بین الملل نمایشگاه کتاب برای صدور و نشر ادبیات و فرهنگ دفاع مقدس به خارج از کشور استفاده کرد.»

محمدعلی فقیه با اشاره به کیفیت نشست های نقد و بررسی برگزار شده در سرای اهل قلم بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، گفت: «که این سلسله جلسات، فرصت خوبی برای بررسی تخصصی آثار چاپ شده در حوزه ایثار و شهادت اند.»

وی با تاکید بر لزوم تحلیل کارشناسانه و موشکافانه کتاب ها در سرای اهل قلم، ادامه داد: «بهتر است دست اندرکاران مطالب مطرح شده در این نشست ها را در قالب کتاب یا جزوه منتشر کنند و در اختیار ناشران و نویسندگان قرار دهند تا همه به صورت یکسان از این ظرفیت نمایشگاه استفاده کنند.»

به عقیده فقیه، استقبال وصف ناپذیر مردم از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، منحصر به فردترین ویژگی این آیین فرهنگی و بهترین فرصت برای به رسمیت شناختن مخاطبان و متناسب کردن محتوای کتاب ها با سلیقه آنهاست.

مدیر کل انتشارات بنیاد شهید، به دخیل کردن نظرات مخاطبان، در صفحه آرایی و شکل ظاهری کتاب های نشر شاهد، اشاره کرد و افزود که مردم به بازگشت به فطرت خود علاقه مندند و ایثار و شهادت

حضور ناشران دولتی و خصوصی فعال، در عرصه چاپ کتاب های دفاع مقدس، در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و استقبال مخاطبان با سلیقه گوناگون، در این غرفه ها نشانگر نفوذ تدریجی ادبیات دفاع مقدس در سطوح مختلف جامعه است.

همزمان با این پیشرفت، برخی از ناشران نیز اقدام به ترجمه و نشر کتاب های دفاع مقدس در خارج از کشور کرده اند که این حرکت، از دیدگاه بعضی صاحب نظران، عجولانه بوده، اما با این حال، سیر نشر و برگردان کتاب های دفاع مقدس به زبان هایی چون: عربی، انگلیسی و اردو در حال ادامه است و به عقیده ناشران، نمایشگاه کتاب، بستر مناسبی را برای گسترش مذاکره در این باره با ناشران خارجی، فراهم کرده است.

محمدعلی فقیه، مدیر کل انتشارات و اطلاع رسانی بنیاد شهید و امور ایثارگران، به تبیین فعالیت های نشر شاهد در بخش بین الملل نمایشگاه کتاب می پردازد و خاطر نشان می کند که تمام مذاکرات بنیاد شهید برای ترجمه و نشر آثار ایثار و شهادت، در خارج از کشور، بدون گزینش ما و به انتخاب ناشران خارجی صورت می گیرد.

وی تصریح می کند که انتشارات دارالهادی لبنان، کوثر ترکیه و سازمان تبلیغات اسلامی کشمیر هند تاکنون، حدود ۵۰ عنوان از کتاب های نشر شاهد را ترجمه و در کشورهای مقصد توزیع کرده اند. این ابتکار، توسط نشر شاهد آغاز شده و با استقبال چشمگیر مردم کشمیر از کتاب های مرتبط با شهیدان عباس دوران و مصطفی چمران، مواجه شده است. محمدعلی فقیه، با اشاره به دستاوردهای نشر شاهد در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب

نیز یکی از خصوصیات فطری انسان هاست. مردم ایران، آمادگی پذیرش این فرهنگ را دارند، اما متأسفانه در سال های اخیر، به دلیل برخی ضعف ها در مدیریت های فرهنگی، همپای نیاز مخاطبان، پیش نرفتم و اکنون برای به جبران آن دوران، در پی جذب دوباره مخاطبان هستیم.

محمدعلی فقیه، از انتشار کتاب های مربوط به جنگ در سال های دفاع مقدس یاد کرد و گفت: «به دلیل شدت جذابیت این موضوع در دهه ۶۰، این آثار با هر کیفیتی، مورد استقبال قرار می گرفتند، اما با فرونشستن آن هیجان، باید به واکنش مخاطبان در قبال آثار حوزه دفاع مقدس توجه کنیم.»

نام ها و رمزهای مشکل گشا

اطهار داشته که برای آغاز عملیات در آب ساکن رودخانه، نیاز بود جزر و مد اورد رود کنترل شود. بعد از ۶ ماه و با استفاده از جدول ۲۰ ساله جزر و مد های این رودخانه، سرانجام عملیات، ساعت ۱۰ شب ۲۰ بهمن سال ۶۴ شروع شد. غواص ها، باید مسافت یک کیلومتری را برای رسیدن به دشمن طی می کردند. به محض آغاز عملیات، خلیج فارس توفانی شد و آرامش آب به هم خورد. در این هنگام، همه به اهل بیت متوسل شدند و بارم زهرها (س)، عملیات را آغاز کردند. از آنجا که در سخت ترین عملیات ها، همه به حضرت زهرها (س)، پناه می بردند، غواص ها طناب ها را گرفتند و با ذکر «یا زهرها» وارد آب شدند و در مدت یک ساعت دشمن را غافلگیر کردند.

همچنین شهید مفقود الاثر علی قوچانی نیز در روزهای جنگ به سفر حج رفته و پس از برگشت به مادرش گفته است: «در مدینه بسیار دنبال قبر حضرت زهرها (س) گشتم. امیدوارم محل دفن من هم پس از شهادت، پنهان بماند.» وی در عملیات والفجر ۸، با گلوله مستقیم تانک دشمن شهید و جنازه اش قطعه قطعه شد و همزمانش با جست و جوی بسیار، جنازه او را پیدا نکردند.

هشت سال جنگ تحمیلی با فراز و نشیب های بسیار پشت سر گذاشته شد. آنچه، رزمندگان ایرانی، از نوجوان ۱۳ ساله تا بزرگسال را با اعتماد و اطمینان خاطر روانه جبهه ها می کرد، ایمان قلبی به خدا و توسل آن ها به ائمه اطهار (ع) بود. مشکل ترین عملیات ها، بارم زهرها (س)، آغاز می شدند و این نام گذاری ها در روحیه و شخصیت رزمندگان و حتی روند هر عملیات در جبهه ها، موثر بوده اند.

تدوین کرده است. وی در این اثر، با ۵۳ نفر از رزمندگان مصاحبه هایی انجام داده و ارتباط مسایلی مانند مبانی معنوی، ویژگی ها، نام ها، نشانه ها و اشعار جنگ با ائمه اطهار (ع) را بررسی کرده است. یکی از خاطرات عنوان شده در این کتاب، از سردار یحیی رحیم صفوی است. وی در این خاطره

انگیزه و مبنای اساسی جنگ در وجود رزمندگان سال های دفاع مقدس، نشان داده می شود. سید حسن منتظرین، کتاب «هنر اهل بیت (ع)، سیری در باورهای رزمندگان اسلام» را با استفاده اجمالی از آیات و روایات، فرمایشات امام خمینی (ره)، خاطرات رزمندگان و متن وصیتنامه ها و با هدف اثبات اعتقادی بودن جنگ تحمیلی، نوشته و

نسترن پورصالحی: در تاریخ کشورمان، جنگ های بسیاری اتفاق افتاده که در اغلب آن ها، نتیجه دلخواه مردم به دست نیامده است. این در حالی است که در جنگ تحمیلی هشت ساله که ماهیت اسلامی، ایرانی داشت، دشمن با حجم گسترده ای از تجهیزات و وسایل جنگی، به ایران به عنوان پرچمدار تفکر اهل بیت (ع) حمله کرد، اما نتوانست به اهداف خود برسد.

در دوران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ارتباط معنوی رزمندگان با ائمه اطهار (ع) حرف اول را می زد. فرمایشات امام خمینی (ره) نیز، از جنگی عقیدتی حکایت می کرد. ایشان بارها در سخنان خود خطاب به رزمندگان فرموده بودند: «خوشا به حال وارثان حسین (ع)».

بر همین اساس از نمودها و جلوه هایی که در فرهنگ دفاع مقدس وجود داشت، نام گذاری لشکرها، گردان ها، گروهان ها، پادگان ها، قرارگاه ها و حتی سنگرهای رزمندگان، به نام های آشنایی از ائمه اطهار (ع) و مظاهر فرهنگی عاشورا مزین شده بود؛ مانند: لشکر ۱۰ اسیدالشهدا (ع)، گردان علی اکبر (ع) یا عملیات های فتح المبین، بدر، والفجر ۵، ۶، ۸، کربلای ۵، ۶، بیت المقدس و ... که با رمز یا فاطمه زهرا (س) آغاز شدند.

بازتاب این اعتقادات نیز در وصیتنامه و خاطرات شهدا و رزمندگان بسیار به چشم می خورد. برای مثال: شهید سید حسین خدایی در بخشی از وصیتنامه خود نوشته است: «راه ما، راه خدا و اهل بیت (ع) است. دشمن بعثی به دنبال همان خطاست که با امام حسین (ع) دشمنی کرد.»

با این ارادت ها و ارتباط معنوی با ائمه اطهار (ع)،

به مناسبت ۲۷ اردیبهشت، سالروز شهادت حضرت فاطمه زهرا(س)

ابتدا بشناسیم، سپس الگوسازی کنیم

بزرگ بانوی تاریخ اسلام، حضرت فاطمه(س)، فریادگر مظلومیت شیعه، که در دامان نخستین زن ایمان آورنده را اسلام و خاتم پیامبران(ع) دیده به جهان گشود و پرورش یافت، در سکوتی که از هر فریادی بلندتر بود، چهره از خاک برگرفت و وداعی با جهان داشت که داغ آن تا ابدیت بر دل شیعه باقی خواهد ماند.

از این بانوی بزرگ که در تمامی زمینه‌ها اسوه و الگویی دست نیافتنی برای دنیا و انسانیت بودند، اطلاعات اندکی در آثار مکتوب داریم که بیشتر در سایه تاریخ اسلام به رشته تحریر در آمده‌اند.

در این گزارش پای صحبت برخی از نویسندگان دینی نشسته‌ایم که بر سیره نبوی و تاریخ اسلام نیز تسلط و مطالعات گسترده‌ای دارند تا آثار مرتبط با این بانوی بزرگوار را بررسی کنیم و الگوهای را برای تالیفات و پژوهش‌های آتی به دست دهیم.

آنچه پیش از همه در آثار دینی و مکتوباتی که درباره دردانه پیامبر(ص) می‌بینیم، درباره فدک، مزرعه حضرت فاطمه(س) است که باعث جنبش‌ها و سرکوب‌های فراوانی شد و همواره مساله تاریخ اسلام به شمار می‌رفت؛ به گونه‌ای که هریک از حکمرانان دست‌یابی به آن را از عوامل موفقیت خود می‌دانستند یا در زمان زمامداری و حکومتشان، استرداد فدک را به خاندان فاطمه زهرا(س) وعده می‌دادند.

حجت الاسلام ابوالفضل هادی منش، نویسنده و پژوهشگر کتاب‌های دینی و مدیر تولید محصولات فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری می‌گوید: «از آنجا که فاطمه(س) در دوران حیاتشان همواره مورد توجه خاص پیامبر(ص) بودند و حضرت محمد(ص) احترام زیادی برای ایشان قایل بودند، موجب برخی حساسیت‌های افراد و صحابه نسبت به ایشان می‌شد.»

وی ادامه می‌دهد: «افت و خیزها، فرازونشیب‌های فراوانی که در زندگی فاطمه(س) وجود داشت، موجب شد همواره بررسی زندگی این بانوی بزرگ دینی با ملاحظاتی سیاسی صورت بگیرد و به دلیل بحث وحدت و تقریب مذاهب، نتوانیم مانند همه معصومان(ع) تمام مطالب و لایه‌های حقیقت زندگی ایشان را در آثار مکتوب انعکاس دهیم. به ویژه

شهادت حضرت و مخفی ماندن مدفن ایشان که فریاد رسای آن تا پایان تاریخ باقی خواهد ماند و پژواک خواهد انداخت. تمامی این موارد با وجود آن که معصومان(ع) احترام خاصی برای ایشان قایل بودند، موجب شد، این بانوی بزرگ ناشناخته باقی بماند.

پژواکی فراتر از دامنه تاریخ

نویسنده کتاب «سایه ماه، حضرت رقیه(س)» با اشاره به این که در کتاب‌ها آمده است، حضرت صادق(ع) فرموده‌اند: «ما حجت‌های خدا بر مردمیم، اما فاطمه(س) حجت خدا بر ماست.» همه ما باید بپذیریم که فاطمه(س) فراتر از دامنه تاریخ است و تاریخ با تمامی وسعتش تاکنون نتوانسته او را به درستی بشناسد و به دیگران بشناساند.

حجت الاسلام هادی منش درباره کتاب‌هایی که در وصف زندگی و فضایل این بانوی عزیز نوشته شده‌اند، عنوان می‌دهد: «شعار ما این است که فاطمه زهرا(س) برترین الگوی یک زن به لحاظ اسلامی و انسانی است، این موضوع نیازمند مطالعه رفتار ایشان و دست‌یابی به لایه‌های گوناگون زندگی و اندیشه این بزرگوار است، تنها پرداختن به جنبه‌های سوگواری یا سیاسی حضور ایشان، حق فاطمه(س) را ادا نمی‌کند. الگو قرار دادن رفتار ایشان مطالعات گسترده تری می‌خواهد. از پژوهشگران می‌خواهم بدون دامن زدن به مسایل قومی که وحدت میان برادران شیعه و سنی را تحت الشعاع قرار می‌دهد، به الگوسازی صحیح درباره شخصیت ایشان بپردازند.»

سردبیر نشریه یاس حوزه علمیه خواهران با اشاره به ضرورت‌های تالیفات درباره این بانوی بزرگ و امروزی ساختن این الگوی جاودانه تاریخ می‌افزاید: «پرداختن به این موضوع ظرفیت دست‌نخورده‌ای است که با وجود داشتن بسامدهای فراوان، نیازمند توجه نویسندگان، پژوهشگران، نمایش‌نامه‌نویس‌ها و افرادی است که در زمینه ادبیات داستانی کودک و نوجوان کار می‌کنند، تا با الگو گرفتن از رفتار و سیره فردی و اجتماعی دختر نبی اکرم(ص) قلم بزنند.»

از دریچه زمانه درس تاریخ پیام‌موزیم

نویسنده دیگری که آرای متفاوتی دارد و از

دریچه‌ای دیگر به این مقوله می‌نگرد، مهدی محدثی پژوهشگر حوزه دین و مولفی است که در زمینه کودک و نوجوان نیز تجارب فراوانی دارد. او با اعتقاد بر این که درباره حضرت زهرا(س) کتاب‌های کمی نوشته نشده است می‌گوید: «مشکل اصلی این است که هنوز نتوانسته‌ایم الگوی صحیحی از این بانوی بزرگ برای نسل جوان، به ویژه در حوزه مکتوبات ارائه دهیم در نتیجه باید با توجه به مقتضیات زمان درس‌های لازم را از زندگی و منش این بزرگان استخراج و با نظر به نیاز زمانه آنها را آرایه دهیم. بیشتر مطالب این کتاب‌ها متعلق به نسل قدیم است که کاربردهای اندکی برای نسل فعلی دارند.»

نویسنده مجموعه «حیات پاکان» درباره وظیفه کنونی نویسندگان این حوزه اظهار می‌کند: «بحث تلفیق میان ارزش‌های دینی و اخلاقی و مسایل تجدد و به روز بودن، یعنی نقشی که زنان می‌توانند در مسایل اجتماعی در حین حفظ ارزش‌های اجتماع و ارزش‌های وجودی خویش داشته باشند، از عمده ترین مباحث است.»

وی توجه به نقش مادری و همسری در حوزه مکتوبات را از دیگر مسایلی می‌داند که نیازمند

بازنگری با توجه به سیره حضرت زهرا(س) هستند و می‌افزاید: «آثار این حوزه با بررسی و بیان آسیب‌هایی که در هریک از این زمینه‌ها می‌تواند وجود داشته باشد، کاربردی تر خواهند شد. پرداختن به جنبه‌های مثبت و منفی حضور زنان در اجتماع که چه نقش و فعالیت غیر اجرایی نظیر نقش‌های علمی، پژوهشی و آموزشی حضور زنان می‌تواند داشته باشند و استفاده از الگوی حضرت زهرا(س) در این زمینه از دیگر حوزه‌های مغفولی است که باید در مکتوبات بیشتر به آنها نظر داشت.»

این نویسنده دینی، بازگشت به اصالت خانواده و الگوگیری از سیره حضرت فاطمه(س) در پرداختن به مسایل گوناگون، به ویژه مدیریت خانه را از دیگر ملزوماتی می‌داند که در این زمانه نیازمند آن هستیم و می‌گوید: «در سایه پرداختن به این الگوی بزرگ، حریم زن همواره در حفاظت و امنیت باقی خواهد ماند.»

حضور زنان در متن حوادث

حجت الاسلام محمد عابدی، نویسنده، پژوهشگر و سردبیر دو ماهنامه پیام پیشگیری که در قم منتشر می‌شود، با اشاره به اینکه اگر بخواهیم در حوزه فاطمه(س) پژوهشی اقدام کنیم، ابتدا باید به آسیب‌هایی که در طول تاریخ به این حوزه وارد شده است، بپردازیم می‌گوید: «متأسفانه به حضرت فاطمه(س) به ویژه در حوزه مکتوبات بیشتر از بعد فردی می‌نگریم و به ابعاد سیاسی و اجتماعی اقدامات ایشان کاری نداریم. این مقوله از این موضوع ریشه می‌گیرد که از آن ابتدا حاکمیت با شیعه نبوده است، به همین دلیل نگاه ما به احکام، نگاهی فردی است و از فاطمه(س) الگوهای فردی را اخذ کرده‌ایم.»

وی توضیح می‌دهد: «اغلب این الگوها به گونه‌ای هستند که اگر یک زن مسلمان در حکومت غیر شیعی باشد که هیچ شایستگی از لحاظ سیاسی ندارد و مانند سایر شهروندان هیچ دخالتی در مسایل عادی نمی‌کند، می‌تواند از این الگوها استفاده کند. همانگونه که مقام معظم رهبری هم فرموده‌اند: «زن در حاشیه تاریخ نیست، بلکه در متن حوادث است.» اسلام زن شیعه‌ای که در حاشیه تاریخ قرار دارد، نمی‌خواهد، بلکه نیازمند زنی در متن حوادث است.»

نگاهی به غرفه بنیاد ادبیات داستانی محفلی برای دوستی اهالی داستان

غرفه «بنیاد ادبیات داستانی» در نمایشگاه کتاب امسال، محفلی برای آمد و رفت و گپ و گفت داستان‌نویسانی بود که برخی از آنان بعد از راهپیمایی‌های طولانی در غرفه‌های نمایشگاه، مجالی برای رفع خستگی و انتقال حرف و نظر یافته بودند. البته شکل‌گیری این جمع صمیمی را باید حاصل بخشی از دغدغه‌های دست‌اندرکاران این بنیاد دانست که از روزهای قبل از نمایشگاه مطرح بود تا نتیجه آن به تامین فضایی برای ایجاد آشنایی‌های بیشتر جامعه داستان‌نویس کشورمان بینجامد.

در روزهای نمایشگاه، صندلی‌های غرفه بنیاد ادبیات داستانی که در مجاورت غرفه «دیدار» بود، کمتر مجالی برای خالی ماندن می‌یافتند. در این محل که پای رفت و آمد دوستداران مسابقه «دوست کاغذی» نام هم باز شده بود، هیجان دیگری جریان داشت. «دوست کاغذی» نام مسابقه‌ای است که امسال از سوی این بنیاد در نمایشگاه کتاب راه‌اندازی شده و به گفته محمود سالاری، مدیر عامل بنیاد ادبیات داستانی ایرانیان، مهم‌ترین هدف آن، کشف استعداد‌های داستان‌نویس است که با این تجربه، شاید انگیزه مهم‌تری برای نوشتن پیدا کنند. سالاری که از حضور و استقبال داستان‌نویسان در غرفه ادبیات داستانی ابراز رضایت می‌کرد، امیدوار بود که میزبانی این بنیاد، محفلی را برای

خودباوری‌های بیشتر داستان‌نویسان فراهم کند.

بیژن لطفی مسؤول غرفه بنیاد ادبیات داستانی به کتاب هفته گفت: «سال گذشته در این غرفه از داستان‌نویسان پیشکسوت تجلیل و نشست‌های بسیاری برپا شدند. ولی امسال غیر از کارهای سال گذشته، موضوع نوقلمان نیز اضافه شد و با فراخونی که در رسانه‌ها منتشر کردیم، از نوقلمان خواستیم که از این غرفه دیدن کنند که به نوعی این حرکت، تجلیل از نوقلمان به حساب می‌آید. البته بخش دیگری از این حرکت، تشریح ظرفیت‌های بنیاد برای داستان‌نویسان جوان و نوقلم در راستای حمایت از آنان و چاپ کتاب‌هایشان بود.»

همه میهمانان حضور یافته در این غرفه با فعالیت‌های این بنیاد؛ از همایش روز قلم، تا همایش بانوان داستان‌نویس، از طریق نمایش عکس‌ها و بروشورهای نصب شده در محل غرفه آشنا شدند.

وی همچنین درباره استقبال امسال از نمایشگاه گفت: «تا ششمین روز نمایشگاه، ۶۰ نشست در این غرفه برگزار شده؛ ضمن آنکه همه برنامه‌ها با دلگرمی و حضور گرم داستان‌نویسان همراه بوده است؛ چرا که این مکان ماهیتاً به داستان و داستان‌نویسان ارجح می‌نهد و بر آن است تا از همه فعالان داستان‌نویس در سراسر کشور تا حد امکان حمایت کند. بر این اساس، شاید همه‌گیر بودن رویکردهای بنیاد ادبیات داستانی، از مهم‌ترین انگیزه‌های دست‌اندرکاران آن باشد.» سالاری با برشمردن برنامه‌های دیگر این بنیاد، از نقش کمرنگ

تهران سخن گفت و اینکه اولین نگاه متوجه شهرستان هاست. او مدام از تلاش‌های این مرکز برای اشاعه آموزش ادبیات داستانی در شهرستان‌ها گفت و این گونه توضیح داد: «سال گذشته تفاهم‌نامه‌هایی با برخی از استان‌ها به امضا رساندیم که در مراحل نهایی قرار گرفتند؛ ما امیدواریم با به بار نشستن فعالیت‌های جدید بنیاد، بتوانیم با انرژی‌های بیشتری در استان‌ها فعالیت کنیم.»

استقرار کارگاه‌های آموزشی، یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های این بنیاد است که شاید خیلی از شهرستانی‌های علاقه‌مند به داستان‌نویسی را که تجربه نشان داده تعدادشان کم نیست، خوشحال کند؛ رویکردی که این مدیر از در دستور کار قرار گرفتن آن سخن گفت.

او در پاسخ به این سوال که در تهران این گونه فعالیت‌ها پتان را چگونه پی‌گیری می‌کنید؟ گفت: «در تهران مراکز زیادی برای آموزش داستان و نقد داستان داریم؛ ولی متأسفانه این امر در شهرستان‌ها یا مغفول مانده اما امیدواریم بتوانیم چرخ حرکت‌های فرهنگی و هنری را در شهرستان‌ها بگردانیم.» سالاری در پاسخ به این سوال که چگونه از حضور نویسندگان - که غالباً ساکن تهرانند - استفاده می‌کنید؟ گفت: «در سال گذشته نویسندگانمان را به این کارگاه‌ها در شهرستان‌ها اعزام کردیم؛ ولی در سال جدید امیدواریم که بتوانیم آموزش‌مکاتبه‌ای رایانه‌ای راه‌اندازی کنیم. بر این اساس می‌توانیم کارگاه‌ها را در ساعات معین برگزار کنیم و آموزش از طریق رایانه برای هنرجویان انجام شود.»

یگانه وصال

تمام داستان‌های قبلی چارلز مایکل پالانیک، نویسنده ۴۸ ساله آمریکایی، در میان پرفروش‌ترین‌های سال‌های گذشته بوده است. «کلوپ مبارزه» یکی از بهترین آثار او توسط دیوید فینچر کارگردان مستقل آمریکایی به فیلم تبدیل شد. هم‌اکنون این نویسنده که آثار غیرداستانی زیادی هم در کارنامه کاری خود دارد، رمان جدیدی با نام «به همه بگو» را وارد بازار نشر کرده و با توجه به مدت زمان اندکی که از نشر آن می‌گذرد با استقبال خوبی رو به رو شده است. به همین بهانه با او درباره داستان کتاب جدیدش گفت‌وگویی شده که توجه شما را به ترجمه آن جلب می‌کنیم.

گفت‌وگو با چارلز مایکل پالانیک به بهانه انتشار کتاب تازه اش

یادبود ستارگان فراموش شده لابه‌لای کاغذها

طور فیلم‌ها هر دقیقه تغییر می‌کنند. شما در این چند ساله، هر سال رمان جدیدی را منتشر کرده‌اید. آیا به نظر شما اینطور نوشتن - منظوری با فاصله زمانی مشخصی است - روند خاص کار شماست؟ اندیشیدن به اینکه بخواهید گاهی کمتر یا بیشتر بنویسید؟

وقتی من موضوعی جالب‌تر از نوشتن بیدامی کنم، خیلی زود ممکن است از آن کار عقب بنشینم به طوری که گاهی خودم سرگیجه می‌گیرم. من در واقع به تخیل، تحقیق و روند نگارش معتاد شده‌ام. خیلی جدی بگویم، واقعاً گاهی نیاز است که کسی من را از کاغذ و قلم جدا کند.

درباره رمان بعدی خود می‌خواهید چیزی را اضافه کنید؟

رمان بعدی من که به احتمال زیاد در سال ۲۰۱۱ منتشر می‌شود، رمانی است به نام «فرفین شده» که درباره دختر یازده ساله‌ای است که خود را در جهنم می‌یابد و ماجراهایی که برایش رخ می‌دهد، نکته جالب درباره این دختر این است که او متوجه می‌شود هیچ وقت قرار نیست بزرگ شود و این موضوع برایش کلافه‌کننده می‌شود. باور کنید خود من هم می‌توانم از اعماق وجودم حس کنم که او چه احساسی دارد. من هر روز صبح در آینه به خودم خیره می‌شوم که علامت بزرگ شدن را در خودم ببینم، اما نمی‌شود. شاید اگر آینه‌های سه‌بعدی اختراع می‌شد می‌توانستم اثری از بزرگ شدن در آنها پیدا کنم.

فیلم‌های صامت دارم. مثلاً هیچ می‌دانستید دلیل اینکه لون چانی استاد مسلم ایما و اشاره بود، این بود که پدر و مادرش هر دو کر و لال بودند. البته گاهی این نوع اطلاعات و توضیحات من در مورد آنها آنقدر به سمت جزئیات بی‌اهمیت می‌رود که ممکن است شنونده را به گریه بیندازد.

فیلم سیاه و سفید مورد علاقه شما چیست؟ و چرا؟ این طور سوالات هیچ وقت عادلانه نبوده‌اند. بیشتر فیلم‌های مورد علاقه من فیلم‌های سیاه و سفید هستند، مثل «بلندی‌های بادگیر»، «ناکاهان تابستان گذشته» و «آخرین تصویر». البته، چند لحظه صبر کنید، «میلدرد پیرس» بهترین فیلمی است که همین الان به ذهنم رسید. می‌بینید، علاقه من به این

دست بیاورم و بعد هم مسلماً مطالعاتی در آن زمینه خواهم داشت و همین‌طور مصاحبه با افرادی که به نوعی با موضوع داستان من درگیرند، چون می‌خواهم شخصیت‌های داستان کاملاً ساخته و پرداخته شده باشند. بعد از آن هم می‌روم سراغ نمونه‌ها و الگوهایی که در طول تحقیقم فراموش کرده بودم به آنها بپردازم. فرآیند جالبی است. لطفاً کمی هم در مورد فرآیند شکل گرفتن این کتاب صحبت کنید؟

ابتدا می‌خواستم داستان درباره یکی از ستاره‌های سینمای صامت باشد. به همین دلیل بیشتر از ده دوازده زندگینامه از افراد مختلف خواندم و روند زندگی آنها را از گمنامی تا شهرت، موفقیت‌ها و ناکامی‌ها، ازدواج‌هایشان و در آخر اینکه چطور زندگی‌شان را در نوعی وحشت و تیرگی، اما غرق در تجملات به پایان رسیده بود، دنبال کردم. در بین آن همه هنرپیشه، کاترین کنتون، شخصیتی بود که من برای داستانم انتخاب کردم و او را به عنوان الگوی کلاسیک یک زن هنرپیشه پرداختم.

یک فرد معمولی ممکن است از عمق اطلاعات شما در مورد فیلم‌های دهه پنجاه که موضوع کتاب جدید شماست، تعجب کند. این همه اطلاعات را از چه طریقی کسب کردید؟

البته بیشتر این اطلاعات را با کمک ویراستار و دستیارم گری هوارد به دست آوردم. من داستان «به همه بگو» را از منابع نامحدودی که از فیلم‌های صامت و هنرپیشه‌های آنها در دهه‌های ده و بیست داشتم، نوشتم. اما گری معتقد بود که آنها بیش از حد مرموز و حتی در بعضی موارد فراموش شده هستند. من شخصاً اطلاعات خوبی در مورد ستاره‌های

کتاب جدید شما «به همه بگو» در مورد فرهنگ و رفتار یک ستاره سینماست. به نظر شما مشکلات مطرح شده در این داستان را می‌توان به سوپرستاره‌های کنونی هم تعمیم داد؟

در حقیقت می‌توان گفت که ستاره‌های این دوره با ستاره‌های آن دوران که در داستان من منعکس شده‌اند تفاوت چندانی ندارند. تنها بیابانه‌هایشان متفاوت است. افزون بر این، حرف و حدیث‌های آن دوره فقط در حد ستون شایعات روزنامه‌های صبح بود، اما الان ستون شایعات در حد بسیار وسیعی گسترده شده‌اند. خیلی جالب است مسائلی که در آن دوره دلمشغولی هنرپیشه‌ها محسوب می‌شدند، در دوران ما هم به قوت خود باقی هستند.

مایکل درباره انتخاب زمان در رمانتان هم توضیحاتی بدهید. به گمان من شما قصد داشتید با مدل قرار دادن فیلم‌های صامت در رمانتان در دهه‌های ده و بیست، بگویید که فیلم‌ها و هنرپیشگان آنها با صداگذاری شدن به مرحله جدیدی وارد شدند که کاملاً متفاوت با گذشته است.

بله، داستان من تا آنجاها هم پیش می‌رود چرا که هر چه به عقب برمی‌گردیم، مردم در آداب و رسوم و فرهنگ متفاوتی غرق هستند. توانایی استفاده از آداب و رسوم غیرداستانی، میزان قابل توجهی جذابیت و واقعیت به داستان تخیلی می‌بخشد. استفاده از نام حقیقی افراد هم اعتبار بسیاری به داستان می‌بخشد. بنابراین تمام این چیزهای کوچک که مردم از جهانی به این بزرگی می‌شناسند، به دنیای تخیلی من اعتبار و حتی واقعیت می‌بخشد.

جمله مورد علاقه من در این رمان جمله‌ای بود که راوی در آخر داستان می‌گفت، با این مضمون که «کاترین کنتون، ستاره سالخورده سینما، برای همیشه زنده است.» درست مثل دیگر ستاره‌های جاودان سینما.

بله، این هم چیز فوق‌العاده دیگری است. ما در مورد افرادی صحبت می‌کنیم که یک زمان زنده بوده و مشهورترین افراد زمان خودشان بوده‌اند و الان هیچ کس یادش نمی‌آید که آنها که بوده‌اند و اینکه اصلاً چنین کسانی وجود داشته‌اند.

شما موقع نوشتن داستان درباره موضوعاتی که مستقیماً به داستانتان مرتبطند مطالعات خاصی انجام می‌دهید؟

من سعی می‌کنم درونمایه اصلی داستانم را به

درباره چارلز مایکل پالانیک

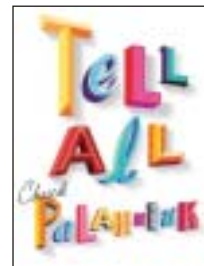
چارلز مایکل (چاک) پالانیک، متولد ۲۱ فوریه ۱۹۶۲ آمریکاست. او نویسنده رمان‌های تبهکاری است و روزنامه‌نگاری مستقل به حساب می‌آید. شهرت اصلی‌اش را و اما در رمان «کلوپ مبارزه» است که دیوید فینچر بر اساس آن فیلمی ساخته و برنده جایزه اسکار شده است. پالانیک غیر از ادبیات داستانی، آثار غیر داستانی هم دارد که از جمله آنها می‌توان به «فراری‌ها و پناهندگان» قسمتی از مجموعه «سفرهای کراون» و همین‌طور مجموعه دیگری به نام «عجیب‌تر از داستان» اشاره کرد. پالانیک از سال ۱۹۹۶ تا کنون در دانشگاه اورگون مشغول به تدریس است. آثار قابل توجه او شامل رمان «کلوپ مبارزه»، «خفگیگ» و «رجز خوانی» هستند. او در طول زندگی حرفه‌ای‌اش جوایز بسیار ارزشمندی را به دست آورده که تعدادی از آنها عبارتند از جایزه بهترین کتاب برای رمان «کلوپ مبارزه» در سال ۱۹۹۷ از سوی بنیاد پاسیفیک نورث وست، جایزه کتاب «اورگون» برای همان رمان. جایزه بهترین کتاب برای رمان «لالایی» در سال ۲۰۰۳ از سوی بنیاد پاسیفیک نورث وست و همین‌طور جایزه برام استوکر برای بهترین کتاب سال برای رمان «شیخ زده» در سال ۲۰۰۵.

خانم کتی است. اوج هیجان داستان لحظه‌ای فرامی‌رسد که آقای وبستر کارلتون راهی برای نفوذ و خزیدن به قلب خانم کتی می‌جوید. هازیه درمی‌یابد که این مرد شاید بیشتر کتابی پیشگویانه درباره مرگ خانم کتی نوشته و در مراسم اجرای باشکوه موسیقی توسط لیلیان هلمان آن را ابراز کرده است. هازیه در این کتاب نقشه‌ای می‌کشد که به خاطر هواداران و آیندگان هم که شده، از مرگ کاترین کنتون (خانم کتی) جلوگیری کند و او را نجات بخشد.

لیلیان هلمان در این داستان، نمونه تمام عیار یک سوپرستار آرمانی است که در واقع در این رمان به شدت می‌کوشد تا چهره اجتماعی خود را حفظ کند. موضوعات عنوان شده در این کتاب از موضوعات بحث‌انگیز آن دوره است که بعضی از آنها هنوز هم در یادها مانده‌اند. او به نوبه خود، در رمانی که در مورد زندگی یک زن است، درست مثل یک اسطوره نقش زده شده است.

داستان این کتاب در مورد شخصیت‌های فیلم‌های سیاه و سفید است که اکثراً فراموش شده‌اند. ستاره‌های فیلم‌هایی که این روزها با ورود تکنولوژی به دنیای هالیوود، دیگر هوادار چندانی ندارند. تا

نگاهی به رمان «به همه بگو»

رمان «به همه بگو» روایتی است متأثر از فیلم «بلوار آفتاب» که می‌توان آن را به نحوی پیوندی دوباره با هالیوود قدیم داشت، روایت زمانی که بت دیویس و جوان کرافورد بی‌شک حکمرانان یکه تاز آن بودند. رمانی نمایانگر سندرومی رایج در هالیوود که عبارت بود از ردیف کردن نام‌های بزرگ برای کسب شهرت و تبلیغات، شکلی بی‌رحمانه از سبک

مخصوص به همان دوره، سلاخی واقعیت شخصیت هلمان که کاترین مک کاتریتی هنرپیشه آن نقش از ورای او به شادمانی می‌پرداخت. راوی داستان شخصی است به نام هازیه کوان که شباهت زیادی به تلمنا ریتر دارد. راوی برای چندین دهه پیگیر مسائلی از قبیل ازدواج‌های ناموفق و چند باره، شکست‌های شغلی و جوانی‌های

پیش از این داستان، داستان‌های بسیاری در مورد شخصیت‌های خاص نوشته و اکثر آنها فیلم شده بودند، اما اکثر آنها شخصیت‌هایی بودند که هنوز زنده‌اند و فیلم‌هایی مستند از زندگی آنها وجود داشته است. به قول پالانیک، نویسنده داستان «به همه بگو»، بسیاری اوقات کارگردان‌ها و نویسندگان و حتی بسیاری از ناشران، در مورد شخصیت‌های جالبی صحبت می‌کنند که دوست دارند از آنها فیلم بسازند، کتاب بنویسند یا کتابی منتشر کنند، اما مشکل اصلی اینجاست که اشخاصی که آنها مد نظر دارند، افرادی هستند که هنوز زنده‌اند و برای فصل آخر داستان آنها باید مدت‌ها منتظر ماند، برای مثال داستان «خونسرد» که مدت‌هاست نوشته شده، اما نویسنده و ناشر هنوز در انتظار اعدام دو شخصیت اصلی داستان هستند که دادگاه آن را به تعویق انداخته است و آنها حالا حالا باید انتظار مرگ آن دو را بکشند تا فصل آخر کتاب کامل شود. پالانیک این نوع فرهنگ کرکس گونه که برای نوشتن یک کتاب انتظار مرگ کسی را بکشید، بسیار جالب می‌داند و معتقد است که ایده اصلی کتاب جدیدش را از چنین طرز تفکر رایجی در بازار نشر گرفته است!

نگاهی کوتاه به آخرین اثریان مک اوآن

وقتی گرم شدن زمین سوژه خنده می شود

اما در آثار پس از آن گویی خود را از بند قوانین رها کرده باشد، فضای داستان هایش تغییر کرد. وی در بستر داستان هایش همیشه به آسیب های اجتماعی زنان می پردازد به گونه ای که زن در داستان هایش به طور کلی محوریت دارد.

مایکل برد، این برنده نوبل و شخصیت اصلی داستان «خورشیدی» در سفری که به قطب شمال دارد متوجه می شود تاکنون در راستای تخریب کره زمین کار کرده و تمام چیزهایی که تاکنون باعث افتخارش بوده اند، حالا اسبابی برای سرفکنندگی وی شده اند. او هنگامی که از سفر پر مخاطره اش باز می گردد متوجه می شود همسرش به او پشت پا زده است و تمام ناامیدی هایی که از زندگی پیدا کرده سبب می شود به فکر راه حلی برای درست کردن خرابی ها باشد. وی بعد از تحقیقاتی که انجام می دهد متوجه می شود که از راه فوسنتز مصنوعی می تواند آب های تبخیر شده ناشی از گرم شدن سطح کره زمین را سرجایشان برگرداند. او حتی ترس از دست دادن شهرتش را هم ندارد و بی معطلی دست به کار می شود و با سیاست های داخلی و

دوب شدن یخ ها را می بیند و به عمق فاجعه پی می برد. این سفر بی نظیر است. مایکل برد از خرس های قطبی می ترسد، آن جاباییکی از این خرس ها روبه رومی شود و خواننده را به خنده وامی دارد. مک اوآن توانسته خواننده اش را هنگامی که داستان را در نهایت جدیت دنبال می کند بخنداند.

این نویسنده انگلیسی جزو نویسندگانی است که باید قدرت نویسندگی اش را مرهون دوران کودکی و سفرهای فراوانش دانست. پدرش فردی ارتشی و تحصیل کرده بود و کودکی وی در سفرهای مداوم سپری شد. آثار اولیه مک اوآن عمدتاً زیر سایه ای سیاه و کدر اتفاق افتاده است. تعلقات و وابستگی های نویسندگان دوره گوتیک در چهار اثر ابتدایی او کاملاً مشهود است به طوری که خود می گوید: «در دوران نوجوانی انگار کافکا لحظه ای مرا تنها نمی گذاشت.»

کفش های راحتی می پوشد و لباس هایش همیشه اتو زده است. مایکل برد کارش با چند پروژه در ارتباط است که به گرم شدن هر چه بیشتر کره زمین کمک می کند.

مک اوآن توانسته به خوبی داستان گرم شدن زمین را با سیاست های داخلی ایالات متحده و دیدگاه های سیاستمداران وقت هنگام تصمیم گیری های اساسی گره بزند. وی در طول داستان عباراتی به کار می برد که به گوش خواننده بسیار آشناست: «جهان را از آلودگی های زیستی نجات دهیم!» یا «گرم شدن کره زمین مهمترین بحث دنیای امروز است!». این عبارات از آن دسته جملاتی است که خواننده با خواندن آنها بی شک خمیازه ای طولانی و کشدار می کشد و با خود می گوید: «وای! این بحث های خسته کننده به رمان ها هم راه پیدا کرده». اما مک اوآن توانسته ماهرانه از این عبارات استفاده کند و آن روی جذاب داستان را در ذهن خوانندگانش بیورد.

مک اوآن ۶۱ سال دارد. وی در ۲۱ ژوئن سال ۱۹۴۸ میلادی در آلدرشات انگلیس به دنیا آمد. تحصیلات عالی اش را در دانشگاه های انگلیس به پایان رساند و از سال ۱۹۷۵ یعنی هنگامی که تنها ۲۷ سال داشت نوشتن را آغاز کرد. او تاکنون ۱۱ رمان، دو مجموعه داستان کوتاه، چهار نمایشنامه و تعدادی داستان برای کودکان و یک متن اپرا با نام «برای تو» که کارنامه خود دارد. مک اوآن توانسته چیزی حدود ۲۰ جایزه ادبی را از آن آثار خود کند که شاخص ترین آنها جایزه ادبی من بوکر است که به رمان وی «امستردام ۱۹۹۸» تعلق گرفت. او درباره رمان «خورشیدی» که آخرین نوشته اش است می گوید: «برای من این رمان تفاوتی با بقیه داستان هایم ندارد. او به گونه ای این جمله را می گوید که گویی قسمت های کمدی و خنده دار داستانش را کس دیگری نوشته. داستان اصلی از جایی شروع می شود که مایکل برد همراه تعدادی دانشمند و هنرمند برای بازدید به قطب شمال سفر می کنند و آن جا وی

چگونه می توان به گرم شدن کره زمین خندید و این پدیده را نادیده گرفت؟ این گونه که پیداست یان مک اوآن توانسته از کنار این موضوع جدی بگذرد و از آن در رمان تازه خود داستانی بنویسد که هر خواننده ای را به خنده وامی دارد و در کنار آن وی را تهدید می کند. این رمان «خورشیدی» نام دارد. حالا نه تنها این نویسنده که عمری است با داستان های جدی اش طرفداران خاص خود را پیدا کرده، با انتشار این داستان جامعه هنری را بهت زده کرده، بلکه با کاندیدا شدن برای جایزه داستان های کمدی بریتانیا خودش نیز متعجب است.

شاید این جنجال ها برای آن باشد که دنیا مک اوآن را به عنوان نویسنده داستان های کمدی نمی شناسد. وی که با کارنامه درخشان خود در زمینه رمان های داستانی و گاه جنایی جای پای خود را در دنیای ادبیات محکم کرده حالا با رمان «خورشیدی» چهره ای تازه از خود نشان داده است. خوانندگان داستان های مک اوآن اگر کمی دقیق و ظریف بین باشند می توانند به راحتی شباهت های این رمان را با داستان های قبلی بیابند، اما تنها پیچیدگی این شباهت هاست که آنان را حیرت زده می کند. در داستان های مک اوآن خوانندگان مدام منتظر اتفاق غیرمنتظره و ناخوشایندی هستند که البته انتظارشان هم بیجا نیست. اما این اتفاقات همیشه جوری پیش می آید که هیچ کس انتظارش را ندارد. مک اوآن خود برای کسانی که تاکنون خواندن داستان هایش را تجربه نکرده اند، داستان های کوتاه اش را پیشنهاد می دهد. «عشق اول، آیین آخر» که از نوشته های اول وی است به راحتی می تواند برای خوانندگان تازه کار سبک و سیاق نوشته های مک اوآن را جا بیندازد.

در رمان «خورشیدی» اصلی ترین شخصیت داستان مک اوآن «مایکل برد» از آن دانشمندی موفقی است که جایزه نوبل را در کارنامه کاری خود دارد. دانشمندی که مثل دیگر دوستان هم سن و سال خود عینک بی فریمی می زند و حواسش به سلامت بدنش است.

آیا تن تن نژاد پرست بود؟

داستان هایی هستند که هیچ گاه از ذهن خوانندگانش بیرون نمی روند. تن تن از این دسته قصه هاست. تن تن نه تنها خود بازگوکننده داستان خبرنگاری زیرک است، بلکه در دنیای واقعی هم کم خبر ساز نبوده است.

این مجموعه داستان که یکی از پرطرفدارترین داستان های کمیک استریپ است توسط ژرژ رمی معروف به هرژه نوشته شده است. ژرژ رمی بلژیکی است. وی در سال ۱۹۰۷ میلادی به دنیا آمد و در

۷۳ سالگی چشم از جهان فرو بست. وی هیچگاه به طور آکادمیک تحصیل نکرد، اما چنان در کارش ماهر بود که حتی پس از مرگش نیز کسی نتوانست به مهارت او در خلق این گونه داستان ها برسد. ماجراهای تن تن تاکنون به چیزی حدود ۱۵۰ زبان زنده دنیا ترجمه شده و آثار فروش این مجموعه خبر از فروش ۱۲۰ میلیون نسخه ای می دهند.

این گونه که از بازار نقد و بررسی جریانات ادبی پیداست، هر داستانی که مشهور می شود به همان میزان زیر بار سنگین انتقادات کمر خم می کند. تن تن و میلو هم بارها مهر نژادپرستی بر پیشانی شان خورده است.

تن تن خبرنگار خوش قلب و ماجراجویی است که در سفرهایش به دور دنیا ماجراهایی می آفریند و سرانجام از آنها سربلند بیرون می آید. اولین کتاب های تن تن چون با رگه های نژادپرستانه و با عظمت نشان دادن استعمار اروپاییان همراه بود مورد انتقاد شدید قرار گرفت. هرژه هم

که متوجه شده بود برای آن که بتواند به نوشتن ادامه دهد باید سلیقه خوانندگانش را در سراسر دنیا در نظر بگیرد، پس از مدتی این انتقادات را پذیرفت و از بعد از دهه ۳۰ میلادی تن تن و لحن داستان های هرژه صورت دیگری به خود گرفت. ماجراهای تن تن از آن پس حامل پیام دوستی برای مردم سراسر جهان بود. پس از آن که هرژه توانست گرد و غبار نژادپرستی را از چهره تن تن پاک کند، در سال ۱۹۴۶ به کمک دوستانش مجله تن تن را به راه انداخت که با استقبال بی نظیر مردم روبه رو شد.

ماجراهای نژادپرستی در مجموعه داستان تن تن آنقدر زیان زد است که چندی پیش هنگامی که دولت کنگو به نشانه اعتراض به وزیر امور خارجه بلژیک، سفیرش را از موطن تن تن فراخواند، در مصاحبه مطبوعاتی اش گفت: «وزیر خارجه بلژیک مثل تن تن رفتار کرده!» یعنی مثل ماجرای تن تن در کنگو، رفتار وی نژادپرستانه بوده است، که البته این سیاسی ها با هم آشتی کردند و قضیه به خیر گذشت.

حالا اینک بعد از این که تقریباً ۱۷ سال از مرگ هرژه، این داستان پرداز مشهور می گذرد باز هم بوی نژادپرستی از بین نرفته و شاکیان را به دادگاه روانه می سازد. دوباره همان مجموعه قبلی با تمام شکایاتی که در دل شاکیان مانده بود روی کار آمده است. «تن تن در کنگو».

این بار دادگاه در همان زادگاه هرژه برگزار می شود؛ شهری که در آن نویسنده این مجموعه با کشیدن مربع های کوچک و تصور کردن تن تن و میلو به آنها جان بخشید. شاکی حسابدار پیشین دولت کنگو است. وی مدعی است که این کتاب که برای اولین بار در ۱۹۳۰ منتشر شده با عقاید نژادپرستانه نوشته شده است. او می گوید: «در این داستان آفریقایی ها مثل کودکانی ابله به تصویر کشیده شده اند.» و در ادامه می افزاید: «انگار آفریقایی ها اصلاً به تکامل نرسیده اند.» از نظر او صحنه های سیاسی به تصویر کشیده شده در این داستان به طرز نامناسبی آزار دهنده هستند.

این حسابدار ۴۲ ساله معتقد است که هرژه به گونه ای تاریخ را بیچانه که تمام جریانات به نظر ساده و خنده دار می آید، در حالی که هیچ یک از

سیاهان آفریقایی آن دوره دشوار را فراموش نخواهند کرد. کنگو، لقبی است مشترک برای دو کشور همسایه در آفریقا. جمهوری کنگو که در آفریقای غربی واقع شده و جمهوری دموکراتیک کنگو که در شرق آفریقای مرکزی قرار دارد و هر دو این کشورها سختی های طاقت فرسایی را در طول تاریخ تحمل کرده اند. بسیاری معتقدند که در زمان درگیری های کنگو حدود ۱۰ میلیون نفر از جمعیت آن از بین رفته اند.

«تن تن در کنگو» در ابتدای انتشار نوشته ای ملایم به حساب می آمد. اما با گذشت سال ها در کشمکش های سال ۲۰۰۴ وزارت اطلاعات کنگو با متهم کردن رفتار بلژیک، دوباره داستان تن تن در کنگو را به میان کشید و از نژادپرستانه بودن این داستان شکایت کرد. هرژه خود در زمان حیاتش بارها گفته بود: «من هنگام نوشتن این داستان با غرور بلژیکی مسخ شده بودم.» و بعد از آن تمام سعی خود را کرد که تغییراتی در روند این داستان به وجود آورد. اما این پایان داستان نبود.

در سال ۲۰۰۷ میلادی دوباره تن تن بحث داغ کمیسیون مبارزه با تبعیض نژادی شد. چاپ های آن سال این مجموعه با انتشار مقاله کوتاهی از تجدید نظر هرژه وارد بازارهای بریتانیا شدند. از آن زمان به بعد حتی «مولینسارت» موسسه ای که کارهای حقوقی هرژه را پیگیری می کند این اتهامات را پذیرفت، ولی اعلام کرد که بنا بر وصیت هرژه هیچگونه تغییر و سانسوری در این داستان انجام نخواهد داد و اعلام کرد: «مسلماً اگر داستان تن تن اکنون به یکی از دفاتر نشر کتب کمیک استریپ برده شود، هیچ ناشری آن را قبول نمی کند. اما این مسئله باعث نمی شود که حق این را داشته باشیم که درباره تن تن یا هرژه قضاوت کنیم. آن هم با استانداردهای امروزی. اگر این گونه به مسائل نگاه کنیم، هر کتابی باید با بیانیه ای چاپ شود که از ۵۰ سال آینده سخن می گوید.»

شاعر؛ از نثرهای یومیه تا قصه کودک و نوجوان

به هر حال در ارایه هر خوانشی از کارنامه شعری احمد رضا احمدی، باید به سابقه کاری او در دهه های چهل و پنجاه هم نظر داشت. تولیدات شعری احمدی در آن مقطع بیست ساله، از نقاط اوج شعر او است. احمدی نقشی پررنگ در شکل گیری جریان موج نو شعر فارسی داشت و برای مثال، سه دفتر شعر روزن با حمایت و فعالیت مستقیم او شکل نهایی گرفت. در بسیاری از جنگ های شعری دهه چهل و پنجاه، احمد رضا احمدی یک پای ثابت بود. کارنامه احمد رضا احمدی از جهاتی شباهتی آموزنده با کارنامه طاهره صفارزاده دارد. صفارزاده نیز که در دهه چهل و پنجاه منشا نوآوری های مهمی در ارایه فرم های نوپدید در شعر جدید فارسی بود، و شعری چون «آسانسور» و نمود خوبی از این نوآوری هاست، در طول ۳۰ سال گذشته رویکرد شعری خود را تغییر داد. اگرچه به نظر می رسد انگیزه این دو شاعر از تغییر رویکرد شعری شان، به ویژه در حوزه فرم شعر، کاملاً متفاوت بوده است.

۳۰ اردیبهشت، احمد رضا احمدی ۷۰ سالگی خود را پشت سر می گذارد. او در این مدت بیش از ۲۰ مجموعه شعر منتشر کرده است. «روزی برای تو خواهم گفت»، «چای در غروب جمعه روی میز سرد می شود»، «ساعت ۱۰ صبح بود»، «عزیز من»، «یک منظومه دیرپای در برف و باران یافت شد»، «هزار افاقیدر چشمان تو هیچ بود»، «عاشقی بود که صبحگاه دیر به مسافرخانه آمده بود»، «از نگاه تو زیر آسمان لا جوردی»، «ویرانه های دل را به باد می سپارم»، «لکه ای از عمر بر دیوار بود»، «قافیه در باد گم می شود»، «هزار پله به دریا مانده است»، «نثرهای یومیه»، «اما روی زمین هستیم»، «امن فقط سفیدی اسب را گریستم»، «وقت خوب مصائب» و «وزنامه شیشه ای»، حاصل نزدیک به نیم قرن شاعری احمدی اند.

که به شیوه تک نگاری و به نثر نوشته شده است، احمدی اهمیت شعر منثور را (یا نثر شاعرانه را) آنطور که برخی کارشناسان ترجیح می دهند بنامند) نشان می دهد: «شنیده ام اتاقی شباهت به هوا داشته باشد. تمام روز ابر بود. پلک من نخستین درخت، نخستین لوح را می خواست. همیشه اگر چه خیلی دور نبود ولی عطر خاک تمام گل های کنار مزرعه خانه ما را برد. من نمی پرسیدم اسب آماده است، اسب سفید است. اسب نبود. من چشم خود را به سوی تو باز می کردم. دهلیز بوی ارغوان. بوی آشتی. بوی مرگ داشت. رطوبت دیوار سردابه به مژده خواب بود و من با رطوبت دیوار سردابه ساده بودم و نمی توانستم سرما را بفهمم. روزها را در خط دست خودم گرم می کردم. گم می کردم و قطارها به سوی طلوع کودکان و نان می رفتند. عطر ارغوان ها قطارها را از خط خارج می کرد...» (صفحه ۱۴ نثرهای یومیه)

درهم تنیدگی نشانه ها در این متن کوتاه، فضای سیال می آفریند که اگر شخصیت راوی که به شکل پیوسته و با قدرت در آن تاکید و تکرار می شود نبود، خواندن متن بسیار دشوار می شد. برای نزدیک شدن به این شعرها باید شباهت های درونی متن را که حاصل خودارجاعی آنند، دریافت. برای مثال در دو جای همین متن می خوانیم: عطر ارغوان، قطار را از خط خارج می کند؛ و بوی خاک، گل های مزرعه را می برد. فاعل هر دو جمله، «بو» است. احمدی به «بو و رایحه»، فاعلیت می بخشد و با فاصله، دو جمله از یک متن را با این کشف بارور می کند: یک بار گل های مزرعه با بو می روند؛ و بار دوم، بوی خاک قطارها را از ریل خارج می کند. حال باید تناظرهای دیگر متن را نیز کشف کرد و با کنار هم گذاشتن این تناظرها، به فضای درونی اثر نزدیک شد. این که شاعر از کنار هم گذاشتن این تناظرها چه قصدی دارد، تنها در پایان تحلیل مشخص می شود.

احمد رضا احمدی را بسیاری از ما می شناسیم؛ ولی این شناخت عمدتاً معطوف به شعرهایی است که از نظر بسیاری از کارشناسان، بهترین شعرهای او محسوب نمی شوند. شاید برای کمتر علاقه مندی از علاقه مندان شعر احمدی باور کردنی باشد که او یکی از بهترین شاعران فارسی زبانی است که در مقطع زمانی دهه های چهل و پنجاه خورشیدی، شعرهایی بسیار متفاوت با شعرهای برآمده از سنت نیمایی و در واقع سوررئال گفت: «پروانه ها مرا شناختند/به روی پوست بینا و ساکت به پرواز آمدند/ پروانه ها در دوشنبه/ دو ساعت مانده به صبح/ از روی پوستم گذشتند/ به روی تانیه آمدند، پوستم خانه بود/ من در خانه نبودم/ پوستم را با خود به بازار می بردم/ پروانه ها با تانیه بنای فرصت را ساختند/ سنگ های بنا را که بیداری و خواب بود/ چشمانی حامل بود که رنگ آبی را در شهرستان های کودکی من گم کرده بود» و ادامه می دهد: «امن، تانیه، پوست خود، پروانه ها را می شنیدم/ خلیج های فرصت در من/ سفینه های عرفان عظیم آب را خالکوبی کردند.» همین بخش کوتاه از یکی از شعرهای احمد رضا احمدی، از شعرهای دهه پنجاه او را می توان هم به عنوان شعری سوررئال خواند و هم شعری سمبلیک؛ و در خوانش سمبلیک، می توان تفسیری اجتماعی بر اساس شرایط اجتماعی زندگی مردم ایران در دهه پنجاه نیز ارایه داد. در همین بخش کوتاه، با نقش نمادین پررنگ عناصری چون پوست، خانه، فرصت، خلیج، صبح، بنا و به ویژه پروانه مواجهیم. تا مدت ها شعرهای احمدی سرشار از نمادها بود و رویکرد نمادین خود را با قدرت نمودار می کرد. سه کتاب «امن فقط سفیدی اسب را گریستم»، «وزنامه شیشه ای» و «نثرهای یومیه»، او، نگاه همزمان سوررئال و سمبلیک شاعر را به خوبی نمایان می کنند. در «نثرهای یومیه»

این نمونه ای از رویکرد سوررئال احمدی در شعرهایی است که در دهه پنجاه سروده است.

با تمام اینها، شعر شاعر کرمانی ما در ۳۰ سال گذشته تغییر می کند. فضاها آشناترند و ارجاع متن بیشتر به بیرون است تا به درون. در واقع در شعرهای ۳۰ سال اخیر احمدی، به طور پیوسته با ساده سازی فرم مواجهیم. اگر قائل به نظر بخش مهمی از کارشناسان باشیم که «فرم و محتوا جدایی ناپذیرند» و «فضای یک شعر، برآیند فرم و محتوای آن شعر است»، ناچاریم اذعان کنیم که احمدی با ساده کردن (شاید) بیش از حد شعرهایش از نظر فرمی، محتوای روزمره تری را نیز در این شعرها در نظر دارد. شاید این رویکرد نتیجه توجه بیش از پیش احمدی به شعر کودک و نوجوان باشد؛ توجهی که بیش از همه شعر بزرگسال او را متأثر کرد.

مروری بر «تئاتر قانون گذاری» اثر آگوستو بوآل

بهره گیری از نمایش در کار سیاست

در یک گروه به صورت تئاتر بازی کنند. بیابید فرض کنیم قرار است مجلس طرحی را تصویب کند که به موجب آن یارانه های دولتی از کالا حذف می شود. بوآل اگر در ایران امروز بود، پیشنهاد می کرد فرض کنیم این طرح تبدیل به قانون شده و آن را بازی کنیم. در یک نمایش به نانوایی برویم و نان بدون یارانه بخریم. بعد به خانه بیاییم و هنگام مصرف شام تلاش کنیم چند لامپ کمتر روشن کنیم تا در مصرف برقی که دیگر یارانه دولتی ندارد صرفه جویی شود. بعد در همان تئاتر، بازی کنیم که سر کار رفته ایم و حالا چون مخارجمان در اثر قطع یارانه دولتی افزایش یافته، باید درآمد بیشتری داشته باشیم. این تئاتر ما را در شرایط قرار می دهد. نماینده مجلس که گروه نمایشگر را سرپرستی می کند، درمی یابد که طرحی که قرار است قانون شود چه نواقص و چه نقاط قوتی دارد و چه اصلاحاتی باید در آن انجام شود.

بوآل فکر می کرد طرحی که در مجلس مطرح شده، تنها روی کاغذ است و یک نظریه انتزاعی را نباید قبل از این که جواب پس دهد به جامعه تحمیل کنیم.

این نظریه پرداز شوریده برزیلی، کتاب «تئاتر

بوآل اعتقاد داشت ما - یعنی همه مردم - تئاتری هستیم. یا به زبان دیگر «تئاتر» هستیم. در تئاتر مردم ستمدیده، حتی تماشاگر هم وجود ندارد. همه درباره موضوعی نظر می دهند و نظر خود را شکل نمایشی بازی می کنند و در نهایت از تئاتر مردم ستمدیده آنچه همه بازیگران پذیرفته اند، به عنوان راه حل مشکل شناخته می شود.

«تئاتر قانون گذاری» را نمی شود فارغ از «تئاتر مردم ستمدیده» دانست. ایده جدید بوآل تنها تکمیل و بسط تئاتر مردم ستمدیده، به قانون گذاری است. بوآل وقتی این ایده را مطرح کرد که از تئاتر مردم ستمدیده استقبال شده بود. کانون های تئاتر مردم ستمدیده در چند کشور مختلف دایر شده و نظریه او اجرایی شده بود. او

در تئاتر قانون گذاری، این نظریه را مطرح کرد که قانون گذاری هم می تواند (و به زعم او باید) از رهگذر تئاتر صورت بگیرد؛ نظریه ای که موجب شد او به نمایندگی مردم در مجلس برزیل برگزیده شود.

«تئاتر قانون گذاری» به شکل سازمانی عمل می کند. حالا کارگردان می تواند یک نماینده مجلس باشد. او گروهی را سرپرستی می کند که طرحی را که قرار است به کل اجتماع تعمیم داده شود، ابتدا

«تفاوت انسان با سایر موجودات زنده این است که انسان می تواند تئاتر باشد و تئاتر بسازد.» این جمله شاید کلیدی ترین جمله کتاب «تئاتر قانون گذاری» است. اثری متأخر از آگوستو بوآل، کارگردان تئاتر، فعال سیاسی و نظریه پرداز برزیلی. کتابی که بوآل در پی معروف ترین اثرش، «تئاتر مردم ستمدیده» و استقبالی که از آن شد، تألیف کرد. «تئاتر قانون گذاری» به نوعی بسط دادن ایده های بوآل در «تئاتر مردم ستمدیده» برای کل اجتماع است. در تئاتر مردم ستمدیده، عده ای از مردم عادی بدون آن که آموزش خاصی را گذرانده باشند، دور هم جمع می شوند و مشکلات خود را به نمایش می کشند. سپس از طریق تئاتر به راه حلی برای مشکل خود می رسند. تئاتر و هنر معمولاً در پی مطرح کردن مسأله ای اجتماعی بوده. یک نمایشنامه نویس، ایده ای یا نظری دارد، یا یکی از موضوعات پیرامونش توجهش را جلب کرده و او را بر آن داشته تا نمایشنامه ای بنویسد. بعد از آن هم یک کارگردان همراه یک گروه نمایشی، این موضوع را به نیش نمایش کشیده و روی صحنه تئاتر اجرا کرده اند. اما بوآل تئاتر را متعلق به همه می خواست. بدون نیاز به امکانات صحنه ای و حمایت های مالی که غالباً از سوی حکومت یا یک نهاد حمایت کننده باید در اختیار تئاتر قرار بگیرد.

بوآل می گوید: «هر انسانی به تنهایی تئاتری کوچک است. او تمامی نقش ها را ایفا می کند و تمامی کارها را انجام می دهد. تئاتر مردم ستمدیده بر همین اندیشه ساده و مقدماتی استوار است. تئاتری که ما همگی در آن حضور داریم؛ حال چه آموزش دیده باشیم و چه ندیده باشیم.»

قانون گذاری» را به سه فصل «کتاب قانون گذاری»، «کتاب هیچ کس اینجا خرنیست» و «مقوله های تئاتر مردمی» تقسیم کرده و در انتها نیز پیشگفتاری با نام «دگردیسی های شیطان» آورده است. فصل نخست، خود هفت بخش است و یک پیوست دارد. فصل دوم ۱۲ بخش است و فصل سوم چهار بخش. اما الزامی نیست که مخاطب کتاب را از صفحه اول به آخر بخواند. حتی نویسنده توصیه کرده که خواننده این کار را نکند! خودش در پیشگفتاری که به عنوان مقدمه کتاب آمده، توضیح داده: «این کتاب شهر فرنگ گونه است. حوزه های بسیار متضادی را دربرمی گیرد و در لحظات مختلفی از زندگی من نوشته شده است. به نظر من نباید آن را مثل یک رمان جذاب از شروع تا انتها خواند - البته که رمان نیست - بلکه هر خواننده باید راهش را خودش پیدا کند.» بوآل برای مخاطب ایرانی یک یادداشت تألیف کرده است. گویا مترجم و ناشر کتاب او را از چاپ کتابش در ایران مطلع کرده بودند. هر چند او اردیبهشت پارسال در گذشت، اما یادداشتش به چاپ ترجمه فارسی کتاب رسید. او در این یادداشت توضیح داده که چطور وقتی نماینده مجلس شد، قانون هایی را از طریق «تئاتر قانون گذاری» تصویب کرد.

این کتاب با ترجمه جواد ذوالفقاری، مترجم و کارگردان تئاتر - که ترجمه روانی هم از این کتاب عرضه کرده - توسط انتشارات نوروز هنر منتشر شده است. ترجمه ذوالفقاری که از زبان انگلیسی انجام شده، توسط نازنین نوزدی با متن پرتغالی تطبیق داده شده است. این کتاب ۳۵۷ صفحه ای با قیمت هشت هزار تومان عرضه می شود.

به مناسبت ۲۸ اردیبهشت، روز جهانی موزه و میراث فرهنگی

جست و جوی بناهای تاریخی ایران در کتاب‌های میراث فرهنگی

کتاب‌های کلی و عام درباره میراث فرهنگی

بخشی از کتاب‌هایی که با مسایل میراث فرهنگی ارتباط دارد، به موضوعات عام و کلی برای آشنایی با میراث تاریخی، اختصاص یافته‌اند. یکی از این گونه کتاب‌ها مجموعه سه جلدی «آشنایی با میراث فرهنگی» نوشته فائق توحیدی (انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۸۱) است که در برگزیده اطلاعاتی برای آشنایی با تاریخچه سازمان میراث فرهنگی، مفاد کنوانسیون‌های بین‌المللی و منشورها و قوانین جهانی میراث است. کتاب یاد شده با عکس‌هایی از آثار و بناهای مشهور تاریخی و باستانی ایران همراه است.

کتاب «میراث فرهنگی» نوشته مشترک مسعود جوادیان و ژاله باستانی (نشر محراب قلم - ۱۳۸۸) و نیز «میراث فرهنگی ایران» به روایت موزه ملی ایران» تألیف زهره پریخ و مینو کریم زاده (کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان - ۱۳۸۸) از زمره آثاری است که برای آشنایی نوجوانان با مسایل میراث فرهنگی و شیوه گذران مردم ایران در گذر از سده‌های تاریخی، فراهم آمده‌اند. در کتاب پریخ و کریم زاده موضوعاتی از قبیل تاریخچه موزه ایران باستان، معرفی پارچه‌ها، سفال‌ها، فلزات، سکه‌ها، آبگینه‌ها و ذخیره‌های هنری موزه به بخشی از میراث کهن ایران است، با خواننده در میان گذاشته شده است.

قوانین و مقررات، شیوه‌نگهداری میراث فرهنگی

شیوه‌نگهداری و حفاظت از آثار و میراث‌های فرهنگی، بدون اطلاع از قوانین جهانی و داخلی، امکان‌پذیر نخواهد بود. پیدااست که شماری از کتاب‌هایی که با موضوعات میراث فرهنگی پرداخته‌اند، به شرح و توضیح چنین قوانینی اختصاص دارند.

کتاب «سیری در مسایل حقوقی میراث فرهنگی و گردشگری» نوشته فرهاد خوانساری، فخرالدین صابری و عباسعلی زرین قلم (نشر عیلام - ۱۳۸۵)، ضمن به دست دادن تعریفی از میراث فرهنگی، برخی از مقررات میراث فرهنگی را تحت عنوان تخریب اموال و آثار فرهنگی و تاریخی در قانون تعزیرات، بر شمرده‌اند. استفتاء و پاسخ جمعی از مراجع و علما درباره برخی از مسایل میراث فرهنگی، بخش پایانی کتاب را شکل می‌دهد. همچنین کتاب «مجموعه قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و معاهدات میراث فرهنگی کشور» نوشته یونس صمدی زندی (میراث فرهنگی کشور - ۱۳۸۳) در هشت فصل جداگانه، به شرح مقررات و قوانین میراث فرهنگی می‌پردازد تا نیاز به مرجع قانونی و دست‌یابی به آیین‌نامه‌ها را برطرف کند. این مجموعه نه تنها جنبه آموزشی دارد بلکه برای مدیران و دست‌اندرکاران میراث نیز مرجعی در خور توجه است.

کتاب «میراث فرهنگی در حقوق: حقوق داخلی» نوشته هوشنگ انصاری و یونس صمدی منبع کارآمد دیگری است که باید از آن یاد کرد. نویسندگان در این کتاب سابقه تاریخی توجه به میراث فرهنگی و حضور آن در شعب مختلف حقوق داخلی را بررسی می‌کنند

آگاهی از چگونگی ساخت و شکل‌گیری بناهای تاریخی و میراث‌های فرهنگی را باید در کتاب «برداشت از بناهای تاریخی» نوشته امیرعلی خلیلیان بروجنی جست‌وجو کرد

و همچنین کنوانسیون‌ها و منشورهای بین‌المللی و قوانین داخلی در هر موضوع را با خواننده در میان می‌گذارند. برخی از عناوین کتاب یاد شده عبارت است از میراث فرهنگی در تشکیلات اداری، میراث فرهنگی در حقوق داخلی و جرایم علیه میراث فرهنگی. کتاب مذکور را سازمان میراث فرهنگی کشور در سال ۱۳۸۲ منتشر کرده است. در اینجا باید به کتاب «جرایم علیه میراث فرهنگی (مطالعه تطبیقی)» نوشته کیوان غنی کله‌لوشا اشاره کرد که توسط روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۸ و با موضوع قوانین و مقررات میراث فرهنگی، چاپ و پخش شده است.

شهرستان‌های تهران در آیین میراث فرهنگی

مجموعه ۱۳ جلدی «شهرستان‌های استان تهران در آیین میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری» و کتاب پالتویی «معرفی جاذبه‌های گردشگری، تاریخی، طبیعی و صنایع دستی استان تهران» به کوشش سازمان میراث فرهنگی منتشر شد. در این مجموعه که توسط اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان تهران و به مناسبت عید نوروز و برای راهنمایی گردشگران و تهران‌گردان منتشر شده، گزیده‌ای از مهم‌ترین آثار و ابنیه تاریخی و اماکن گردشگری سطح استان به همراه صنایع دستی شاخص تمامی شهرستان‌های استان تهران به تفکیک معرفی شده‌اند. این مجموعه که به سبک کتاب‌های رایج گردشگری در جهان به شیوه «عکس محور» طراحی، صفحه‌آرایی و منتشر شده است، بیش از ۳۵۰ فریم عکس همراه با متن و اطلاعات لازم برای گردشگر و نیز نثری مناسب برای راهنمایی تهران‌گردان مورد استفاده قرار گرفته است. در این کتاب‌ها برای نخستین بار به بخش صنایع دستی و شهرستان‌های تهران توجه ویژه‌ای شده به طوری که رایج‌ترین صنایع دستی هر شهرستان در انتهای مجلد با عکس‌ها و توضیحاتی به گردشگر معرفی شده است.

کادری که در روی جلد هر شهرستان وجود دارد برگرفته از دروازه‌های قدیم تهران است که عکس شاخصی از آن شهرستان متناسب با لوگوی شهرستان در آن قرار گرفته است. همچنین در پایان هر جلد، نقشه‌ای از پراکنندگی مهم‌ترین آثار تاریخی و اماکن گردشگری شهرستان، به همراه فهرستی از این آثار دیده می‌شود. طراحی و لوگوی جلد‌ها، صفحات و گرافیک این مجموعه به دلیل استفاده از طرح‌ها، رنگ‌ها و عناصر معماری سنتی در کنار بهره‌مندی مناسب از تکنیک‌های مدرن گرافیک و چاپ، به آن هویتی ایرانی، اسلامی بخشیده است.

بناهای تاریخی و کتاب‌های میراث طبیعی آگاهی از چگونگی ساخت و شکل‌گیری بناهای

تاریخی و میراث‌های فرهنگی را باید در کتاب «برداشت از بناهای تاریخی» نوشته امیرعلی خلیلیان بروجنی (نشر گنج هنر - ۱۳۸۷) جست‌وجو کرد. نویسنده در این کتاب می‌کوشد از طریق بیان روش‌های شناخت، مطالعه و بررسی بناهای با ارزش تاریخی، اطلاعات قابل ملاحظه‌ای را در اختیار علاقه‌مندان دانش‌مردم، صنایع دستی و... قرار دهد و آگاهی از آن شیوه‌ها به حفظ و نگهداری بناهای کهن کمک خواهد کرد.

امابرای شناخت بناهای تاریخی، کتاب‌های مستقلی نیز نوشته شده است. «بناهای تاریخی تهران» نوشته حسام عسکری (نشر ابریشمی فر - ۱۳۸۸) نمونه خوبی از این گونه کتاب‌هاست که هر چند بسیار مختصر است، اما خواننده را در شناخت بناهای تاریخی همانند کاخ گلستان، قصر قاجار، کاخ صاحبقرانیه، باغ فردوس، بنای کلاه فرنگی و... یاری می‌کند. آثار و بناهای تاریخی، به تفکیک هر استان را نیز می‌توان در کتاب «راهنمای موزه‌ها و بناهای تاریخی ایران» (انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور - ۱۳۸۳) یافت. این کتاب دو زبانه (فارسی/انگلیسی) همراه با تصویر هر یک از بناهای معرفی شده است. دکتر محمد دبیر سیاقی نیز درباره استان قزوین کتاب «سیر تاریخی بنای شهر قزوین و بناهای آن از آغاز تا سال ۱۳۲۰» را که همراه با فهرست، نقشه‌ها و تصاویر است، ارائه کرده است (انتشارات حدیث امروز - ۱۳۸۲). در این کتاب تلاش شده تا سیر تاریخی شهر قزوین به تصویر کشیده شود و گزارش و مطالب منابع مختلف تاریخی فراهم شود. کتاب‌های «باغ‌های تاریخی شیراز» و «مساجد تاریخی شیراز» هر دو نوشته کوروش کمالی سروستانی (انتشارات سازمان میراث فرهنگی استان فارس - ۱۳۸۴) از منابع سودمندی است که به شناخت دقیق بخشی از میراث فرهنگی شهر شیراز می‌انجامد.

«میراث طبیعی ایران» نوشته منصور کیانی و سام خسروی (دفتر پژوهش‌های فرهنگی - ۱۳۸۵)، در طی پنج فصل طبیعت ایران را معرفی و ارزش آن را بررسی می‌کنند. اما بی‌گمان بخشی از میراث طبیعی هر سرزمین را تالاب‌ها تشکیل می‌دهند. تالاب‌ها را باید از مظاهر و جلوه‌های زیبای آفرینش دانست که هیچ جایگزینی ندارند و هرگونه تغییری در آنها منجر به دگرگونی اکوسیستم منطقه خواهد شد. پس تالاب‌ها را باید در شمار سرمایه‌های با ارزش ملی به شمار آورد که در تنظیم آب‌های زیرزمینی و بسیاری موارد دیگر موثر خواهند بود. در کتاب «راهنمای تالاب‌های ایران» نوشته مسعود باقرزاده و مهرداد روحانی (نشر روز نو - ۱۳۸۶) و نیز «تالاب‌ها، حیات سیستان» نوشته غلامرضا نوری، طیبه اربابی و سهیلا نوری (نشر سپهر - ۱۳۸۶) آگاهی‌های با ارزشی درباره بخشی از میراث طبیعی ایران فراهم شده است.

مسایل فرعی و کتاب‌های میراث فرهنگی

شماری از کتاب‌های منتشر شده در حوزه میراث فرهنگی به موضوعاتی اختصاص دارند که آنها را می‌توان در زیر مجموعه‌ای از عناوین اصلی و پایه‌ای دسته‌بندی کرد. این زیرمجموعه‌ها به مسایل حاشیه‌ای و مرتبط با میراث فرهنگی اختصاص یافته‌اند. کتاب «جنبه‌های اقتصادی میراث فرهنگی» نوشته ایلدیر و با ترجمه علی اعظم محمدبیگی (انتشارات امیرکبیر - ۱۳۸۳) در برگزیده مقالاتی است که در همایشی در ایتالیا عرضه شده است. این کتاب به یکی از مباحث فرعی اما مهم و بایسته میراث فرهنگی می‌پردازد و آن را از دید صرفه و سود اقتصادی بررسی می‌کند. برخی از عناوین کتاب یاد شده عبارت است از مقدمه‌ای بر جنبه‌های اقتصادی میراث فرهنگی، بهینه‌سازی استفاده از میراث فرهنگی، ارزش میراث فرهنگی، میراث فرهنگی و سیاست‌های حفظ آن و حفظ بناهای تاریخی.

فرناز میری

ویژه
نمایشگاه ۲۳

تبلیغات گسترده تر

■ محبوبه مباشری، رییس دانشگاه الزهرا

به طور کلی، نمایشگاه کتاب یک اتفاق فرهنگی بزرگ است و طیف وسیعی از مخاطبان کتاب را شامل می شود که هر یک برای تهیه کتاب های مورد نظر خود راهی نمایشگاه

شده اند. این اتفاق خوب و شایسته با در نظر گرفتن چند نکته می تواند پربارتر و بهتر نیز برگزار شود. برخی از کتاب های اصلی یا مرجع در نمایشگاه پیدانمی شوند، از سوی دیگر تخفیفی که برای کتاب ها در نظر گرفته شده اندک است و به همین منظور فکر می کنم بهتر است روزهای ویژه ای را برای بازدید اعضای هیات علمی، دانشجویان و مخاطبان خاص در نظر بگیریم تا از ازدحام نمایشگاه کاسته شود و دسترسی به کتاب ها با سهولت بیشتری صورت بگیرد. نشست های تخصصی سرای اهل قلم و دیگر غرفه های فرهنگی که به بررسی موضوعات مرتبط با کتاب و ادبیات اختصاص دارند یا به رونمایی کتاب های تازه منتشر شده می پردازند از دیگر اتفاقات خوب نمایشگاه است که در کنار این همایش بزرگ کتاب صورت می گیرد. این کار ابتکاری خوب و استفاده ای بهینه از توجه مخاطبان کتاب است. اما نیازمند تبلیغات گسترده تر، به ویژه از طریق رادیو و تلویزیون هستیم تا علاقه مندان هر حوزه در این نشست ها حضور یابند تا جلسات جنبه رسمی تر و تخصصی تری پیدا کنند.

فضایی موثر برای بررسی کتاب

■ محمد خزایی، سردبیر کتاب ماه هنر

نمایشگاه کتاب یک امر شایسته فرهنگی است و در ضرورت برگزاری آن جای هیچ شک و تردیدی نیست. اما درباره فعالیت جنبی این نمایشگاه باید بگویم این که حاصل بحث ها و گفت و گوهای نشست های غرفه فرهنگی دیدار در نمایشگاه کتاب در قالب یک اثر مکتوب تهیه و منتشر می شوند که این اتفاق بسیار خوشایندی است چراکه برپایی چنین نشست هایی را پربارتر می کند. به طور کلی فضای نمایشگاه کتاب فضایی موثر و مناسب برای برگزاری نشست های تخصصی در حوزه کتاب است. یکی از نیازهای هر نمایشگاه کتابی این است که صاحبان آثار مکتوب به ویژه آثار شاخص نظرات خود را درباره کتاب هایشان مطرح کنند و از نظر دیگر صاحب نظران درباره کتاب خود اطلاع یابند. پس نشست های نقد و بررسی کتاب در سرای اهل قلم و غرفه دیدار نمایشگاه بین المللی کتاب فرصت مناسبی برای این امر ضروری به حساب می آید.

تخصص های گوناگون برای نقد

■ رضا افیمی، مدرس دانشگاه تربیت مدرس

سازماندهی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نسبت به سال گذشته بهتر بود و به نظر می رسد از نخستین سال برگزاری تا بیست و سومین دوره آن هر سال شاهد تحولات بهتر و چشمگیرتری در نمایشگاه کتاب هستیم. این تحولات در نمایشگاه کتاب امسال بیش از سال های دیگر به چشم می آید. اما درباره نشست های نقد و بررسی که به عنوان بخش جنبی نمایشگاه برگزار می شود و به بررسی کتاب های برگزیده در جشنواره ها و جایزه های سال قبل یا رونمایی کتاب های جدید اختصاص دارد،

به طور کلی باید بگویم ما هنوز تا نقد و نتیجه گیری از این نقد فاصله زیادی داریم.

بحث های ما، بحث های زاینده ای نیستند و انتقاد در کشور ما جایگاه مثبتی ندارد و نوعی جبهه گرفتن برای اثبات تک ایده ها به حساب می آید. این در حالی است که باید به نقد به عنوان زاینده اندیشه های نو نگاه کرد. جهان به سوی بینارشته ای شدن پیش می رود اما ما درگیر تک تخصص ها هستیم در نتیجه اگر این بخش از نقد را دنبال و افرادی با تخصص های مختلف را وادار به مطالعه کتاب های گوناگون کنیم شاهد نتایج پربار نشست نقد و بررسی یک کتاب خواهیم بود.

نمایشگاه: مکانی برای دیدار

■ محمود سنجرى، شاعر و منتقد

برای افراد بسیاری که از سراسر ایران در نمایشگاه کتاب شرکت می کنند، نمایشگاه محل دیدار است، دیدار با کتاب و نویسنده کتاب. این فرصتی مغتنم است که مهم ترین دستاورد نمایشگاه نیز به حساب می آید. نشست های تخصصی در حوزه کتاب که همزمان با نمایشگاه برگزار می شوند نیز فرصت مناسبی برای دیدار با صاحبان آثار هستند. البته اگر این نشست ها بیشتر در قالب رونمایی کتاب برگزار شوند، موثرتر خواهند بود. به طور کلی نمایشگاه فضایی چند منظوره است و هدف آن تنها دیدن کتاب ها نیست بلکه مکانی برای عرضه آثار است و چه بهتر آن که نویسنده نیز در کنار آثارش دیده شود. از آن جا که نمایشگاه کتاب تهران در سطح بین المللی برگزار می شود باید در این بخش سرمایه گذاری های بیشتری صورت گیرد. اگر تنها به بخش داخلی نمایشگاه توجه شود، در نهایت بهره چندانی نصیب ما نمی شود.

زمینه سازی رویدادهای بزرگ فرهنگی

■ محمدجواد جزینی، نویسنده

نمایشگاه کتاب فرصتی برای تعامل فکر و اندیشه است و نباید به این اتفاق فرهنگی به عنوان یک فروشگاه بزرگ کتاب نگاه کنیم. اگر چنین باشد نگاه ناشران به کتاب، نگاهی برای معرفی آثار

برتر و ارتباط موثرتر و بیشتر با مخاطبان کتاب نخواهد بود بلکه تنها به جنبه تجاری این مسئله و فروش بیشتر حتی به قیمت پایین آوردن کیفیت می اندیشند. نمایشگاه کتاب زمینه ساز رویدادهای بزرگ فرهنگی است، در نتیجه باید همواره و حتی پیش از پیش تعاملات فرهنگی را در اهداف و سیاست گذاری های نمایشگاه در نظر بگیریم و این امر را به ناشران و غرفه داران هم تزیق کنیم. نمایشگاه کتاب یک بخش جنبی موثر نیز دارد و آن برپایی نشست های تخصصی در حوزه کتاب است، اما کمی جنبه نمایشی نیز پیدا کرده و ارزش های بنیادی آن گاه نادیده گرفته می شود؛ چراکه گاهی اوقات به مسائل و دغدغه های جدی ادبیات پرداخته نمی شود و اگر هم پرداخته شود انتهایی که باید در معرض این بحث ها قرار گیرند کمتر در نشست های اینچنینی حاضر می شوند. این مسئله نشان می دهد که ما همواره به تبلیغات گسترده تر و دعوت از کارشناسان بیشتری برای حضور در جلسات نیاز داریم.

بهره از آراء صاحبان آثار

■ پرویز بیگی حبیب آبادی، مدیر نشر فصل پنجم

نمایشگاه کتاب تهران یک اتفاق بزرگ و ارزشمند در سطح کشور و عرصه بین الملل است. طبیعی و بدیهی است که این فرصت آسان به دست نمی آید. یعنی نیازمند برنامه ریزی های کلان در طول سال است و نباید این فرصت، آسان از دست برود. در طول ۱۰ روز برگزاری نمایشگاه می توانیم مخاطبان کتاب، تمامی اهل قلم، نویسندگان، شاعران و منتقدان را در یک مکان گرد هم آوریم و از نظرات آنها بهره بگیریم. صورت ابتدایی نمایشگاه همین فروش کتاب به

مخاطبان است، اما نکته مهم دیگر آن برپایی جلسات حاشیه ای است که در جای جای نمایشگاه چون سرای اهل قلم، غرفه دیدار، غرفه های ناشران و حتی در راهرو های نمایشگاه برگزار می شود. من به کرات شاهد گفت و گوها و بحث های علمی، حداقل در حوزه شعر و در اطراف غرفه ام بوده ام.

نمایشگاه امسال با استقبال بیشتری روبه رو شد اما متأسفانه این استقبال را کمتر ارج نهادیم. ناشران، مسوؤلان و مخاطبان کتاب با صدای دلخراش ساختمان سازی در محوطه نمایشگاه مواجه بودند. همچنین صدای بلندگوهای نمایشگاه در نقاط مختلف تنظیم نشده و آزاردهنده بود. نمایشگاه نیازمند تمهیداتی برای استراحت مراجعه کنندگان است.

عنوان های جدید از مولفان جدید

■ حمیدرضا شکار سیری، شاعر

در نمایشگاه کتاب امسال از نظر کیفی با عنوان های جدید بیشتری روبرو بودیم. به عبارت دیگر حجم کتاب های تازه منتشر شده و چاپ اولی بسیار زیاد است. به ویژه در عرصه شعر و

ادبیات این امکان فراهم آمده است تا ناشران نخستین آثار شاعران و نویسندگان تازه کار بسیاری را منتشر کنند. البته طبیعی است که این مسئله از نظر کیفی لغزش هایی را در آثار ادبی به وجود آورد، اما به طور کلی کاری شایسته است. از نکات مهم نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، برگزاری نشست های تخصصی در حوزه کتاب است. اما این نشست ها نیازمند محیطی آرام و دور از عبور و مرور هستند تا در آرامش کامل به نقد آثار بپردازیم. در حقیقت، برپایی نشست ها فرصتی مغتنم و حرکتی خجسته است که البته ضعف هایی در کیفیت و شیوه اجرایی دارد، اما امیدواریم در سال های بعد این ضعف ها نیز برطرف شود.

نمایشگاه کتاب یک رویداد فرخنده

■ رسول آبادیان، داستان نویس

برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نمی تواند برای یک عاشق کتاب به عنوان رویدادی فرخنده مطرح نباشد و بر همین اساس باید گفت رسیدن به نقطه اوج در این راستا آرزوی هر دست اندرکار حوزه فرهنگ است و اگر پیشنهادی از سر دلسوزی مطرح می شود (حتی اگر به دلایل نامعلوم توسط یک رسانه به شکلی دیگر منعکس گردد. که با پیشنهاد های بنده هم چنین شد) هیچ هدفی به غیر از تعالی فرهنگ مکتوب و عرضه صحیح را دنبال نمی کند.

یکی از پیشنهادهایی که همواره برای برگزاری نمایشگاه کتاب داشته ام اطلاع رسانی بیشتر به افرادی است که از اقصی نقاط کشور برای شرکت در این جشن بزرگ راهی مرکز می شوند، یعنی دست اندرکاران ستاد برگزاری نمایشگاه که نادیده گرفتن تلاش های شبانه روزیشان خارج از حوزه انصاف است تدبیری اتخاذ کنند که هر بازدیدکننده شهرستانی سهمی ویژه از اطلاع رسانی داشته باشد، به این معنا که مجبور نباشد بخش زیادی از فرصت اندک خود را صرف یافتن غرفه های مورد علاقه اش بکند. اغلب هر ساله با دوستانه مواجه می شوم که از نبود این سهم ویژه گلایه مندند که امیدوارم این مشکل مهمانان صمیمی نمایشگاه در سال های آینده مرتفع شود. متأسفانه امسال موفق نشدم بیش از سه بار به نمایشگاه سر بزنم اما نظم و ترتیب و رضایت ناشران و بازدیدکنندگان نشان از این موضوع مهم دارد که مشکلات سال های گذشته در حال رفع شدن است. مسأله ای که مؤید نگاه جدی برگزار کنندگان به مقوله کتاب و کتابخوانی است. نکته آخر این که به دست اندرکاران حوزه رسانه توصیه می کنم شرافت در اطلاع رسانی را سرلوحه کار قرار دهند، زیرا وارونه جلوه دادن یک دیدگاه دلسوزانه و گزینش نکات منفی و نادیده گرفتن نکات مثبت هیچ باری به جز بی اعتبار کردن رسانه ها ندارد.

یادداشت

علی اوچی

منتقد و معاون فرهنگی
موسسه خانه کتاب

کتاب «دیدار»

رهاورد نمایشگاه ۲۳

به نظر می رسید در بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب از نظر سطح کیفی کتاب ها، بارشد بالایی روبرو بودیم. البته از نظر فنی و کتاب آرای نیز حرکت رو به جلویی در کتاب ها دیده

می شد و کتاب ها در قالب ها و طرح های چشم نوازی خوانندگان کتاب را به خود جلب می کردند. این حرکت بسیار خوشحال کننده است؛ چراکه نشان می دهد ناشران بیش از پیش با انگیزه جذب مخاطب در حوزه محتوا و ظاهر کتاب ها تلاش می کنند.

نکته دیگر آن که باوجود محدودیت های فیزیکی، نمایشگاه امسال از سامانه های بیشتری برخوردار بود. جدا شدن غرفه های کودک و نوجوان و نشر دانشگاهی و قرار گرفتن این سالن ها در فاصله ای دورتر نسبت به ناشران عمومی سبب شد تا آنها مخاطبان اصلی کتاب های هر حوزه به سالن مدنظر خود مراجعه کنند و از ازدحام بیش از حد در یک سالن کاسته شد.

درباره برگزاری نشست های تخصصی در حوزه کتاب با توجه به این که مدیر غرفه «دیدار» هشتم باید بگویم از سال گذشته این غرفه فعالیت خود را با اهداف آشنایی با برگزیدگان جشنواره های فرهنگی و بررسی آثار برتر آغاز کرده است. موسسه خانه کتاب عهده دار برگزاری مهم ترین جشنواره ها و جایزه های تخصصی در حوزه کتاب است. بر همین اساس، تصمیم گرفتیم برای حفظ ارتباط این موسسه با برگزیدگان این جشنواره ها چنین غرفه ای را در نمایشگاه برپا کنیم.

یکی از مسوولیت های اساسی معرفی مولفان و آثار برتر به مخاطبان کتاب است. بازدیدکنندگان نمایشگاه می توانند در این غرفه با نویسندگان و شاعران برتر حوزه های مختلف از نزدیک دیدار و گفت و گو کنند.

در کنار تمامی این اهداف نکته مهم دیگر در برپایی غرفه «دیدار» به «جشنواره نقد» مرتبط است. من سه دوره دبیر این جشنواره بوده ام و از ابتدا که مسوولیت این جشنواره را بر عهده گرفتم این نیاز را حس می کردم که جامعه کتابخوان و مولفان ما با مقوله نقد چندان نزدیک نیستند و حتی گاه دیده می شود که نقد را بر نمی تابند. تصور آنها از نقد کتاب نقد خود آن فرد است و البته منتقدان نیز اصول نقد را رعایت نمی کنند.

بر همین اساس، در کنار فراهم آوردن امکان دیدار با برگزیدگان در هر نشست، از دو منتقد دعوت به عمل آمد تا اثر برگزیده را نقد و بررسی کنند. از این منظر نقاط قوت یک اثر نمایان تر می شد و کاستی های آن نیز بیشتر به چشم می آمد. نقدهای خوبی در این دوره صورت گرفت و بر خلاف آنچه که می شنیدم فهرست اسامی منتقدان و برگزیدگان شرکت کننده در این نشست هان نشان از تحت پوشش قرار دادن طیف وسیعی از سلیقه های مختلف دارد.

معتقدیم جشنواره ها و داوری های نیز نیازمند نقد هستند؛ چراکه کاری بشری اند و کار بشر باید همواره ارزیابی شود. این نشست ها سبب شد تا بتوانیم داوران خود را نیز ارزیابی کنیم و اطلاعات به دست آمده را در دوره های دیگر در اختیار برگزار کنندگان جشنواره ها و جایزه ها قرار دهیم. از سوی دیگر در نظر داریم این نقدها را ابتدا در مجلات تخصصی کتاب ماه و سپس مجموعه ۳۰ نشست را در قالب کتاب «دیدار» منتشر کنیم.